

BULATSA

РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ

Годишен доклад за дейността
Доклад на независимия одитор
Финансов отчет

ДП Ръководство на въздушното движение

31 декември 2019 г.

Държавно предприятие "Ръководство на въздушното движение"
София 1540, Бул. "Брюксел" №1, Тел.: 02 937 1111, Факс: 02 980 0043
www.bulatsa.com

„50 ГОДИНИ ЧЕРТАЕМ ПЪТИЩА В НЕБЕТО“

ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА
на ДП „ПЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ“ (BULATSA)
за 2019 г.

София, 2020 г.

	ДЛЪЖНОСТ	ИМЕ	ПОДПИС
СЪГЛАСУВАЛИ	Зам. Генерален директор ОД	Иван Дяксов	Заличена информация на основание чл. 2, ал. 2, т. 5 от ЗЗЛД
	Зам. генерален директор ТД	Владимир Гочев	
	Зам. генерален директор АД	Илия Манолев	
	Финансов директор и главен счетоводител	Витан Тодоров	
ИЗГОТВИЛИ	Директор на дирекция „Безопасност и качество“	Николай Соколов	
	Директор на дирекция УВД	Ангел Рачев	
	Директор на дирекция ЕППС	Веселин Стоянов	
	Директор на дирекция КНОиЕМО	Стойчо Аданов	
	Директор на дирекция ИС	Владимир Григоров	
	Директор на дирекция УСиОП	Вендислав Марков	
	Директор на дирекция ЧРиАО	Денислав Йорданов	
	Ръководител сектор АУЦ	Димитър Чунчуков	
	Началник отдел ФАП	Цвета Георгиева	
	Началник отдел ПС	Иван Илиев	

СЪДЪРЖАНИЕ

I. МИСИЯ, ВИЗИЯ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ	4
I.1. Мисия.....	4
I.2. Визия	4
I.3. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ НА ДП РВД.....	4
II. ФУНКЦИИ И УПРАВЛЕНИЕ.....	4
III. ЦЕЛИ И ОТЧЕТИ НА ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ	5
III.1. ПЛАН ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА АНО ЗА ВТОРИ РЕФЕРЕНТЕН ПЕРИОД	5
III.2. БЕЗОПАСНОСТ.....	5
III.2.1. ЕФЕКТИВНОСТТА НА УПРАВЛЕНИЕТО НА БЕЗОПАСНОСТТА.....	5
III.2.2. ПРИЛАГАНЕТО НА КЛАСИФИКАЦИЯТА НА СТЕПЕНТА НА СЕРИОЗНОСТ, ПРЕДОСТАВЕНА ОТ МЕТОДИКАТА ЗА ИНСТРУМЕНТ ЗА АНАЛИЗ НА РИСКА (RAT).....	6
III.2.3. ДОКЛАДВАНЕ ОТНОСНО ТОВА ДОКОЛКО Е НАЛИЧНА ИЛИ СЪОТВЕТНО ЛИПСВА КУЛТУРА НА СПРАВЕДАЛИВОСТТА.....	6
III.3. КАПАЦИТЕТ	6
III.4. ОКОЛНА СРЕДА.....	7
III.5. РАЗХОДНА ЕФЕКТИВНОСТ	7
IV. ОСНОВНИ СЪБИТИЯ И ПРИОРИТЕТИ	8
IV.1. КЛЮЧОВИ СЪБИТИЯ С ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ НИВАТА ОБСЛУЖВАН ТРАФИК ВЪВ ВП НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ.....	8
IV.2. РАЗШИРЕНИЕ И МОДЕРНИЗАЦИЯ НА АВТОМАТИЗИРАНАТА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ SATCAS	9
IV.3. РАЗВИТИЕ НА DANUBE FAB	9
IV.4. ПОДГОТОВКА ЗА СЕРТИФИЦИРАНЕ НА ДП РВД В СЪОТВЕТСТВИЕ С ИЗИСКВАНИЯТА НА РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2017/373.....	10
V. ОТНОШЕНИЯ С КЛИЕНТИТЕ И КОНСУЛТАЦИИ С ПОЛЗВАТЕЛИТЕ НА УСЛУГИТЕ И	
VI. МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ.....	11
VII. ОПЕРАТИВНА ДЕЙНОСТ'.....	15
VIII. ТЕХНИЧЕСКО ОСИГУРЯВАНЕ НА ОПЕРАТИВНАТА ДЕЙНОСТ	18
IX. АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА И УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ	21
X. УПРАВЛЕНИЕ НА БЕЗОПАСНОСТТА И КАЧЕСТВОТО	22
XI. ФИНАНСОВО – СЧЕТОВОДНА ДЕЙНОСТ	24
XI.1. СТРУКТУРЕН АНАЛИЗ НА ПРИХОДИТЕ ОТ ТАКСИ ЗА ПРЕДОСТАВЕНО АНО	24
XI.2. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ ВИДОВЕ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА	27
XI.3. ФИНАНСОВ РЕЗУЛТАТ.....	28
XI.4. ФИНАНСОВИ ПОКАЗАТЕЛИ	28
XII. РИСКОВЕ СВЪРЗАНИ С ДЕЙНОСТТА НА ПРЕДПРИЯТИЕТО.....	28
XII.1. КАТЕГОРИИ ФИНАНСОВИ АКТИВИ И ПАСИВИ.....	28
XII.2. ЦЕНОВИ РИСК.....	29
XII.3. ВАЛУТЕН РИСК	29
XII.4. ЛИХВЕН РИСК	30
XII.5. КРЕДИТЕН РИСК	30
XII.6. ЛИКВИДЕН РИСК	30
XIII. ИНФОРМАЦИЯ ЗА СВЪРЗАНИ ЛИЦА	30
XIII.1. СДЕАКИ С ДРУГИ СВЪРЗАНИ ЛИЦА ПОД ОБЩ КОНТРОЛ	30
XIII.2. СДЕАКИ С КЛЮЧОВ УПРАВЛЕНСКИ ПЕРСОНАЛ.....	31
XIII.3. РАЗЧЕТИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА В КРАЯ НА ПЕРИОДА.....	31
XIV. СЪБИТИЯ СЛЕД КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД	33
XV. ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	33

I. МИСИЯ, ВИЗИЯ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

I.1. Мисия

Държавно предприятие „Ръководство на въздушното движение“ (ДП РВД, BULATSA) предоставя висококачествено аеронавигационно обслужване, като поддържа възможно най-високи нива на безопасност, допринася за опазване на околната среда и е значим фактор в системата на въздушния транспорт в Република България и сред международната авиационна общност.

I.2. Визия

Визията на ДП РВД е да бъде сред лидерите по аеронавигационно обслужване (АНО) в Европа. ДП РВД ще се развива като конкурентноспособно, гъвкаво и ориентирано към своите клиенти предприятие, успешно ще се справя с предизвикателствата, поставени от новите реалности в Единното европейско небе (ЕЕН), чрез повишаване на квалификацията на своите служители и реализиране на нови пазарни възможности.

I.3. Стратегически цели на ДП РВД

- Предоставяне на безопасно, качествено, финансово стабилно и ефективно аеронавигационно обслужване и опазване на околната среда;
- Утвърждаване на ролята на предприятието в инициативата ЕЕН;
- Предприятие с квалифицирани и мотивирани служители, които изпълняват качествено своите професионални задължения.

II. ФУНКЦИИ И УПРАВЛЕНИЕ

ДП РВД е юридическо лице, което притежава свидетелство за извършване на АНО и изпълнява държавни функции по предоставяне на аеронавигационни услуги в обслужваното гражданско въздушно пространство (ВП) на Република България. Предприятието няма клонове, но има обособени териториални звена. През 2019 г. и 2018 г. не е извършвало действията в областта на научноизследователската и развойната дейност. Основният предмет на дейност на ДП РВД включва:

- управление на въздушното движение (УВД) за постигане на безопасност, ефективност и редовност на полетите в обслужваното гражданско ВП;
- планиране, осигуряване, внедряване, експлоатация и поддържане на съоръжения, системи и оборудване за комуникационно, навигационно, обзорно, енергийно, метеорологично и аеронавигационно осигуряване на обслужваното въздушно движение и съпътстващата инфраструктура;
 - комуникационно обслужване, навигационно обслужване и обслужване по обзора;
 - метеорологично обслужване;
 - аеронавигационно информационно обслужване;
 - информационно обслужване на дейностите по търсене и спасяване на въздухоплавателни средства (ВС);
- управление на системата за безопасност на въздушното движение в рамките на предоставената му компетентност;
- изпълнение на задълженията на Република България, произтичащи от международни договори в областта на управлението на въздушното движение, по които Република България е страна;
- събиране на такси за аеронавигационно обслужване.

Оперативното управление на BULATSA през периода се осъществява на база система за управление чрез основни цели и задачи, дефиниране, отчитане и контрол на дейностите, извършвани от отделните териториално и/или функционално обособени звена на предприятието.

III. Цели и отчети на показателите за ефективност¹

Показателите за ефективност на ДП РВД и техните цели за ефективност са заложиени в План за ефективност на АНО за референтен период 2 (РП2), ревизиран през 2017 г., и Бизнес план на ДП РВД 2013 – 2019 г., издание 2.0, като са съобразени с изискванията на действащите към момента регламенти. Съгласно Регламент за определяне на схема за ефективност на аеронавигационното обслужване и мрежовите функции се дефинират четири области на ефективност: „Безопасност“, „Капацитет“, „Околна среда“ и „Разходна ефективност“. За втория референтен период (РП2) 2015-2019 г. за всяка от тези области се определят общоевропейски показатели за ефективност и съответни цели за ефективност. Държавите-членки са задължени в рамките на функционалните блокове въздушно пространство (ФБВП) да определят цели на показателите за ефективност, които трябва да допринасят за постигане на общоевропейските цели.

III.1. План за ефективност на АНО за втори референтен период

С решения №№ 1985/31.10.2017 г. и 2376/15.12.2017 г. на Европейската комисия се финализира процеса по ревизиране на Плана за ефективност (ПЕ) на DANUBE FAB за РП2 в частта, свързана с България. Ефектите от промяната на плана са съществени за ДП РВД. По същество те осигуряват необходимите средства за обезпечаване на дейността на предприятието с човешки и технически ресурси за предоставяне на АНО до края на втория референтен период, предвид повишените нива на трафика в следствие на геополитическата обстановка и пускането в експлоатация на новото летище в Истанбул. Запазването на ситуацията по отношение на ВП на Украйна е в основата на сценариите за трафика през третия референтен период. През 2019 г. съгласно установените срокове е подготвен проект на План за ефективност за трети референтен период (2020 -2024 г.), който е предаден за анализ от страна на Европейската комисия (ЕК) и Органа за преглед на ефективността. По последна информация, решение от ЕК се очаква през м. април 2020 г.

III.2. Безопасност

В Плана за ефективност на DANUBE FAB за РП 2 и в Бизнес план на ДП РВД 2013 – 2019, издание 2.0. са дефинирани цели по безопасност за ДП РВД.

III.2.1. Ефективността на управлението на безопасността

	Ефективността на управлението на безопасността									
	2015		2016		2017		2018		2019	
	Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет
Култура по безопасност	C	D	C	D	D	D	D	D	D	D
Политика и цели, управление на риска, осигуряване и насърчаване на безопасност	C	C	D	C	D	D	D	D	D	D

Таблица 1 Цели и отчети за ефективността на управлението на безопасността на ДП РВД за РП2

¹ Отчетните стойности на показателите за ефективност се предоставят от Европейската комисия на <https://webgate.ec.europa.eu/eusinglesky/> и <https://ansperformance.eu/data/>. Някои от стойностите за отчетната година се обработват и публикуват през настоящата година след срока за издаване на настоящия документ, поради което ще бъдат включени в следващото му издание.

III.2.2. Прилагането на класификацията на степента на сериозност, предоставена от методиката за инструмент за анализ на риска (RAT)

Прилагане на класификацията на степента на сериозност, предоставена от методиката за инструмент за анализ на риска (RAT) (%)										
	2015		2016		2017		2018		2019	
	Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет
Нарушение на нормите за сепарация	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Неразрешено навлизане на ПИК	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Специфични за УВД събития	80	100	85	100	90	100	95	100	100	100

Таблица 2 Цели и отчети за прилагането на класификацията на степента на сериозност, предоставена от методиката за инструмент за анализ на риска (RAT) на ДП РВД за РП2

III.2.3. Докладване относно това доколко е налична или съответно липсва култура на справедливостта

Докладване относно това доколко е налична или съответно липсва култура на справедливостта									
2015		2016		2017		2018		2019	
Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет
Да	Да	Да	Да	Да	Да	Да	Да	Да	Да

Таблица 3 Цели и отчети за докладването относно това доколко е налична или съответно липсва култура на справедливостта за РП2

III.3. Капацитет

Управителя на мрежата (NM) определя стойности за закъснение по маршрута при управлението на потоците въздушно движение (УПВД), които се задават чрез т.нар. механизъм за планиране на капацитета на въздушното пространство.

УПВД закъснение по маршрута (минути)									
2015		2016		2017		2018		2019	
Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет
0.05	0.01	0.05	0.01	0.05	0.0	0.06	0.0	0.07	0.0

Таблица 4 Стойности на показателя за ефективност „Капацитет“ за ДП РВД в Плана за ефективност на DANUBE FAB за РП2

Във връзка с геополитическата обстановка в региона, значителното увеличение на потоците въздушно движение и прогнозата за трайното им запазване поне до края на втория референтен период, и във връзка с надхвърления праг на показателя на ефективност „Капацитет“, в периода 2015-2016 г., Република България предприе действия за ревизиране на Плана за ефективност за РП2 на DANUBE FAB в частта относно обслужването във въздушното пространство на РПИ София. Целта е гарантирането на капацитета на въздушното пространство чрез комплекс от мерки и действия за осигуряване на допълнителни човешки и технически ресурси за предоставяне на качествено АНО при високи нива на трафик и прогнозирано нарастване на комплексността на въздушното

пространство. Допълнителните ресурси обезпечават едновременно основната дейност и своевременното изпълнение на проекти, необходими за развитието на предоставяното обслужване. Допълнителните мерки са включени в Годишните планове на ДП РВД за обезпечаване на АНО. Това гарантира адекватния принос на страната и в частност на ДП РВД към постигането на целевите нива на показателите за ефективност в съответните ключови области.

Финансовото обезпечаване на тези мерки е отразено в ревизията на Плана за ефективност за РП2 през 2016 г. Промяната на плана е одобрена от Европейската комисия през 2017 г. на база на оценката на Органа за преглед на ефективността (Performance Review Body), положителното становище на Комитета за единно европейско небе (SSC) и решението на Комисията да допусне ревизиране на плана за ефективност в частта, касаеща Република България.

III.4. Околна среда

За РП2 са приети годишни целеви нива на ключов показател за ефективност "Средна хоризонтална ефективност на действителната траектория в полет по маршрут" (KEA), които се измерват на ниво DANUBE FAB.

Средна хоризонтална ефективност на действителната траектория в полет по маршрут" (KEA) на DANUBE FAB (%)									
2015		2016		2017		2018		2019	
Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет	Цел	Отчет
1.55	1.26	1.50	1.60	1.46	1.62	1.41	1.82	1.37	2.52

Таблица 5 Цели и отчети на показателя за ефективност „Средна хоризонтална ефективност на действителната траектория в полет по маршрут“ в Плана за ефективност на DANUBE FAB за РП2

Факторите, които влияят върху KEA са от геополитически характер (кризата в Украйна и затварянето на Симферопол FIR) и са извън възможностите за влияние на DANUBE FAB.

III.5. Разходна ефективност

В таблиците по-долу е представена информацията относно установените таксови единици при прелитане и в зоните и районите на летищата и отчетните данни² (където такава информация е налична към датата на изготвяне на настоящия доклад). Данните са представени в реално изражение по цени от 2009 г., съобразно решенията за установяване на целите за ефективност на Европейската комисия. Заложеното в ревизирания план за ефективност за РП2 средно намаление на таксовата единица при прелитане по постоянни цени от 2009 г. на годишна база за период 2014-2019 г. ще бъде 5.0% при цел от 3.3%. По отношение обслужването в зоните и районите на летищата не са определени цели за РП2.

Установена таксова единица при прелитане (реално изражение по цени в лв. от 2009 г.)									
2015		2016		2017		2018		2019	
План	Отчет	План	Отчет	План	Отчет	План	Отчет	План	Отчет
57.67	50.63	57.82	49.86	59.68	52.09	58.44	48.95	56.68	tbd

Таблица 6 Установена таксова единица при прелитане и отчетни данни (в реално изражение по цени от 2009 г.) на ДП РВД за РП2

² Под отчетни данни следва да се разбира фактически разходи по постоянни цени от 2009 г., разделени на фактическо ниво на обслужените единици за съответната година.

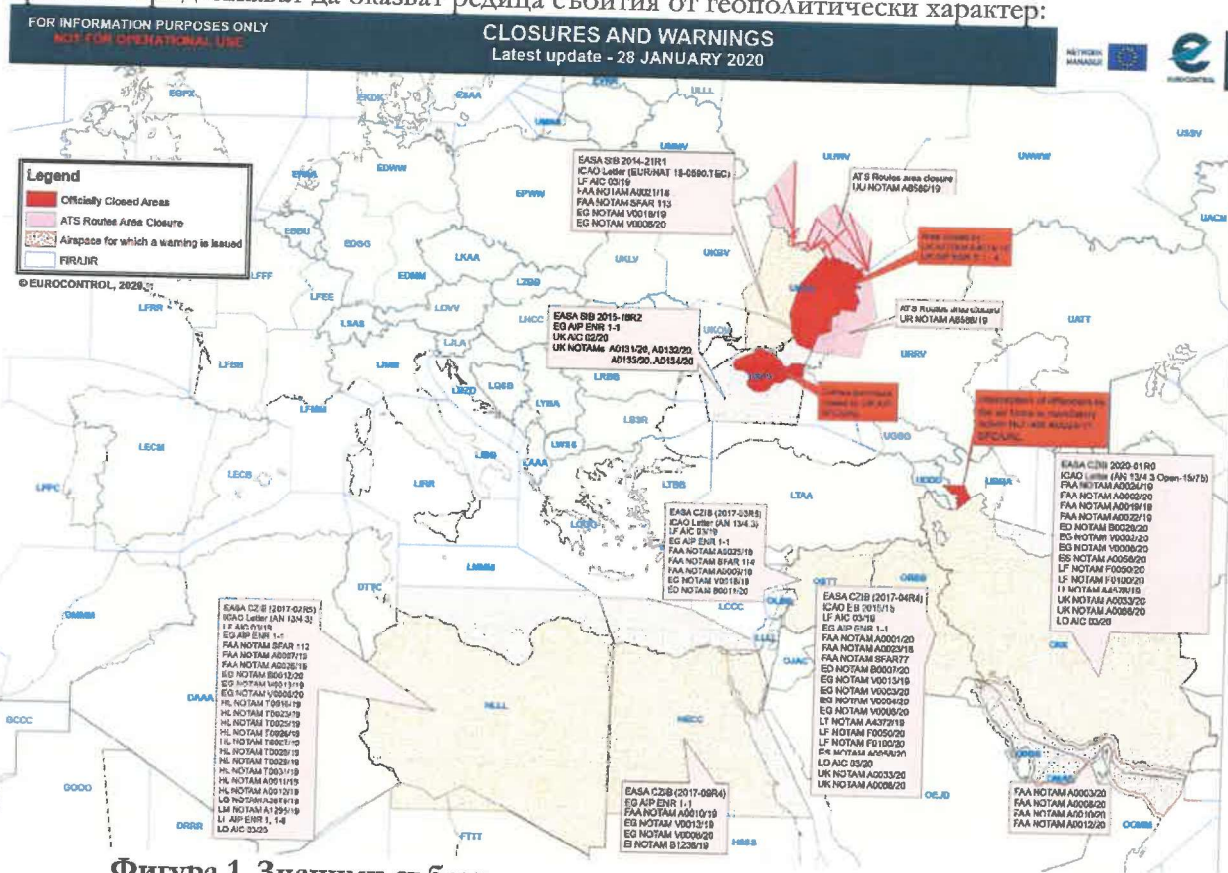
Установена таксова единица в зоните и районите на летищата за Зона 1 (реално изражение по цени в лв. от 2009 г.)									
2015		2016		2017		2018		2019	
План	Отчет	План	Отчет	План	Отчет	План	Отчет	План	Отчет
409.61	404.44	395.66	336.08	387.33	331.91	355.82	304.11	342.61	tbd

Таблица 7 Установена таксова единица в зоните и районите на летищата и отчетни данни (реално изражение по цени от 2009 г.) на ДП РВД за РП2 за зона 1 (LBSF) ³

IV. ОСНОВНИ СЪБИТИЯ И ПРИОРИТЕТИ

IV.1. Ключови събития с влияние върху нивата обслужван трафик във ВП на Република България и предприети мерки

През 2019 г. значително влияние върху потоците от прелитащи въздухоплавателни средства продължават да оказват редица събития от геополитически характер:

Фигура 1. Значими събития, оказващи влияние върху потоците въздушно движение през 2019 г.

- Ограниченото използване на Район за полетна информация (РПИ) Симферопол от ползвателите на ВП в резултат от кризата в Украйна, доведе до и продължава да има резултат върху значително увеличаване на трафика през ВП на РПИ София. Въздухоплавателни средства, които изпълняват полети от/до Близкия изток, Далечния изток, както и на част от трафика от/за Русия до Средиземно море са в основата на това увеличение.
- Затварянето за полети на източната част на РПИ Днепропетровск и избягването на целия РПИ Днепропетровск от авиокомпаниите. Това доведе до допълнително пренасочване и увеличение на трафика през нашето ВП на въздухоплавателни средства, които изпълняват полети основно от/до Далечния изток.

³ Съобразно приложимото законодателство схемата за ефективност по отношение таксуването в зоните и районите на летищата е приложима само по отношение на летище София. Останалите четири летища, на които ДП РВД предоставя обслужване, не попадат в обхвата на схемата за ефективност.

- Въведената през м. октомври 2015 г. забрана руски авиокомпани да използват украинското ВП, което доведе до известно намаление в обслужваното ВП на част от полетите, изпълнявани от тези авиокомпани.

- Конфликтите в Сирия и Ирак, които все още не дават възможност за пълно използване на ВП над тези държави за полети на гражданската авиация, с някои малки изключения (полети с дестинации в тези държави и използване на част от горното ВП на Ирак от последното тримесечие на 2017 г.).

- Ситуацията над Либия, както и над Синайския полуостров, където ВП е затворено до определена височина (последните две ВП имат трудно прогнозируем ефект по отношение на полетите през обслужваното ВП от BULATSA). Отбелязаното дотук заедно с това, че капацитетът на Саудитска Арабия, Египет и Кипър е недостатъчен за поемане на допълнителен трафик от/за Персийския залив, предполага основната част от полетите от/за Близкия изток да летят през България, Турция, Иран.

- Постигнатото споразумение през 2016 г. между България, Турция, Румъния и Управителя на мрежата за подобряване на интерфейса между България и Турция в района на Черно море, с което се увеличи значително капацитета на ВП в региона и позволи да се поеме допълнителното увеличение на трафика през България без да се отчетат закъснения. По този начин се осигурява безопасна и сигурна възможност за полетите от/за Близкия и Далечния изток, като ролята на България като надежден партньор в областта на управлението на въздушното движение се засилва и ВП на РПИ София е част от пай-ефективния коридор за обслужване на тези полети.

- Прекратяване на дипломатическите отношения на пет държави от Близкия изток (Саудитска Арабия, ОАЕ, Бахрейн, Египет и Йемен) с Катар от началото на юни 2017 г. Прекъснатите търговски връзки и въведеното въздушно ембарго за полетите на Qatar Airways през ВП, обслужвани от петте държави. Ограниченията спрямо Qatar Airways, на този етап, водят до принудително изместване на използваните маршрути от тази авиокомпания. Динамичната ситуация се анализира текущо, като на този етап няма яснота докога забраната ще е в сила. От края на м. април 2019 г., Qatar Airways започна изпълнение на полети през югозападната част на Сирия, което няма съществено отражение върху операциите на авиокомпанията през РПИ София.

- Мерки за управление на закъсненията. Същите са свързани с изместване на потоци от трафик за регулиране основно на закъсненията в Германия и Франция. В тази връзка е повлиян основно поток от/до Гърция/Кипър и Израел в посока на намаление, както и полетите между Европа и Ливан. Същите се прилагат за летния период.

IV.2. Разширение и модернизация на автоматизираната система за управление на въздушното движение SATCAS

Успешно са извършени предвидените дейности за реализацията на работен пакет 5 (WP5) „dual screen“, във връзка с изпълнението на договор между ДП РВД и фирма Leonardo S.p.A. за модернизация на АСУВД SATCAS. Функционалността „dual screen“ ще позволи използването на допълнителен монитор към автоматизираната система за ОВД. Това ще даде възможност на ръководителите на полети да преместват таблици съдържащи второстепенна полетна информация от основния на допълнителния монитор. Целта е да не се прегътва радарния екран с информация, което от своя страна ще доведе и до подобряване на ситуационната осведоменост и поддържането на високите нива на безопасност. Всички предвидени тестове приключиха успешно и се очаква в началото на 2020 година функционалността „dual screen“ да се въведе поетапно в оперативна експлоатация в центровете за ОВД на ДП РВД.

IV.3. Развитие на DANUBE FAB

Приоритетна дейност за BULATSA и през 2019 г. е развитието на DANUBE FAB (функционален блок въздушно пространство), установен във ВП на Република България и Румъния. В периода са финализирани и подписани стратегически документи на DANUBE

FAB - Годишен доклад за 2018 г., Годишен план за 2019 г. и Стратегическа програма за 2019-2023 г. Изготвена е и позиция на ниво DANUBE FAB относно доклад на "Wise persons group" за бъдещето на Единното европейско небе. През 2019 г. Република Молдова е приета със статут на наблюдател в Управителния съвет на DANUBE FAB.

Изпълнява се подписаният договор за услуги по управление на проекта, свързани с DANUBE FAB. Дейностите подпомагат по-ефективното синхронизиране и разгръщане на стратегическата програма и годишния план на функционалния блок.

Проведени са редовните съвещания на управителните органи - Съвет на ДАНО (ANSP Board) и Управителния съвет (Governing Council), както и срещи на Постоянния комитет за стратегии и планиране (SAPSC). Взято бе решение за запазване на съществуващите трансгранични сектори и зони за таксуване през третия референтен период (2020 – 2024 г.), както и за съставяне на План за ефективност на ниво държава.

В периода стартира и обществена поръчка, съвместно с ROMATSA, за избор на изпълнител за изготвяне на „Анализ на ползите и разходите на DANUBE FAB“, в изпълнение на препоръки на Европейската комисия.

Съветът на ДАНО на DANUBE FAB проведе четиринадесето заседание на 6 ноември 2019 г.

BULATSA и ROMATSA, като партньори в DANUBE FAB, взеха участие в Световния УВД конгрес, 10-12 март 2019 г., Мадрид, Испания. Проведени са стратегически срещи и ключови дискусии с европейски ДАНО, Европейската комисия и фирми от авиационната индустрия. В рамките на Конгреса, в обиколката на SESAR, експерти от BULATSA и ROMATSA представиха проекти, свързани със SESAR - „Предимства и приложения на Новите паневропейски мрежови услуги (NewPENS)“, проект за въвеждане на въздушно пространство за свободно планиране през нощта (SEEN FRA) в Югоизточна Европа, „Инструмент за оценяване сложността на трафика (tCAT)“ в BULATSA и създаване на локален оперативен център за сигурност в BULATSA (SOC).

BULATSA участва активно и в дейностите и форумите на платформата за сътрудничество между ФБВП в Европа – InterFAB Cooperation Platform.

IV.4. Подготовка за сертифициране на ДП РВД в съответствие с изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/373.

През 2019 г. продължи изпълнението на утвърдения от ГД ГВА План за постигане на съответствие на ДП РВД с изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/373 на

Комисията от 1 март 2017 година за определяне на общи изисквания за доставчиците на услуги и надзора при управлението на въздушното движение/аеронавигационното обслужване и други мрежови функции за управление на въздушното движение. Очаква се през 2020 г. BULATSA да получи сертификат за услугите по УПВД и управление на въздушното пространство (УВП), които се отделят като самостоятелни услуги в регламента.

V. ОТНОШЕНИЯ С КЛИЕНТИТЕ И КОНСУЛТАЦИИ С ПОЛЗВАТЕЛИТЕ НА УСЛУГИТЕ

В съответствие с годишния план за дейностите по управление на отношенията с клиентите и политиката на предприятието за налагане на прозрачност и доверие с клиентите, през м. юни и м. декември се проведеха консултативни срещи с представители на летищни оператори, наземни оператори и авиокомпаниите. На срещите присъстваха представители на РЦ за ОВД София, ЛЦ за ОВД Варна, ЛЦ за ОВД Бургас, , ЛЦ за ОВД Горна Оряховица, ЛЦ за ОВД Пловдив, ГД ГВА, „Фрапорт туин стар мениджмънт“, летище Варна, летище Бургас, авиокомпаниите „Бългериан Еър Чартър“, „България Ер“ и други. Дискутирани са въпроси, свързани с обслужването на въздушното движение на морските летища през летния сезон на 2019 г. и промените в ОВП планирани за лято 2019 г., последни тенденции при осигуряване на безопасността при УВД/АНО, както и новостите свързани с метеорологичното обслужване и критични явления през зимния сезон.

Консултативните срещи на ДП РВД със заинтересованите страни представляват ефективна комуникация за обмен на важна информация с клиенти и партньори. Предприятието е участвало във всички международни консултативни срещи относно таксите за АНО и е взело участие заедно с ГД ГВА на ННО и в консултативните срещи във връзка с подготовката на Плана за ефективност за третия референтен период.

През 2019 г. са изготвени „Годишен доклад за дейностите по управление на отношенията с клиентите на ДП РВД през 2019 г.“ и „Годишен план за дейностите по управление на отношенията с клиентите на BULATSA през 2020 г.“. Документите за планиране и отчитане на комуникацията с клиентите на ДП РВД имат за цел да проследят удовлетвореността и да дадат обратна връзка за качеството на предоставяните услуги.

VI. МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ

В качеството си на високоефективен доставчик на АНО, ДП РВД е разпознат фактор в регионален и международен план и е активен участник в редица водещи организации и инициативи в областта на гражданската авиация. И през 2019 г. ДП РВД участва в работата на международните организации – ICAO, Евроконтрол, CANSO и съответните структури на Европейската комисия (ЕК). В частност, представители на ДП РВД участваха в сесиите на Временния съвет (Provisional council) и Постоянната комисия на Евроконтрол (Permanent Commission), Разширения комитет за пътни такси (Enlarged Committee for Route Charges), в заседанията на Съвета за управление на мрежата за УВД (Network Management Board), в съвещания на управителните органи на организацията за аеронавигационни услуги CANSO (ЕСЗ и годишните събрания на изпълнителните директори на CANSO) и нарочните работни групи, както и във форуми на ЕК и ICAO и регионални инициативи.

Продължава работата по платформата за регионално сътрудничество (GATE ONE) между ДАНО на Австрия, България, Чешката република, Хърватия, Полша, Литва, Унгария, Румъния, Словакия и Словения, Босна и Херцеговина, Сърбия и Черна гора и Македония. GATE ONE обхваща три ФБВП (Baltic FAB, DANUBE FAB и FAB CE) и насърчава ефективността на управлението на европейския въздушен трафик, чрез засилено сътрудничество между участващите доставчици на услуги и координирана комуникация на съвместни позиции по водещи теми в областта на АНО и бъдещето на Единното европейско небе. През периода се проведеха редовни заседания на ниво координационен комитет и на ниво генерални директори

Членове на Gate One се срещнаха в София на 11 декември 2019 г.

Програма SESAR на ЕС за модернизирание на системите за управление на въздушното движение се състои от две направления – развитие и валидиране (SESAR 2020) и разгръщане на SESAR, на вече валидирани функционалности.

В съответствие с Регламент (ЕС) 716/2014, BULATSA участва в процесите по изпълнение на Програмата за разгръщане на SESAR. През 2019 г. продължи работата по редица проекти за разгръщане на функционалностите на SESAR със съфинансиране на дейностите в рамките на Механизма за свързване на Европа (CEF):

- Създаване на локален оперативен център за информационна сигурност (Creating a Local Security Operation Center), чиято цел е да подобри възможността на BULATSA да се справя с киберзаплахи (завършен през м. август 2019 г.);
- Внедряване на Datalink Services (DLS) - етап 2, което цели дефиниране на централизираното разгръщане на многочестотен DLS в Европа (модел D);
- Администриране на управлението на информацията за цялата система (SWIM Governance), което цели въвеждането на правила и управление на разгръщането на SWIM;
- IP – 1: Оценка на избраното целево решение за линия за предаване на данни (DLS) в Европа (IP – 1 : DLS European Target Solution assessment);
- Инфраструктура с публичен ключ за управлението на информацията за цялата система (SWIM PKI);
- Разработката и доставка на система за оценка и управление на комплексността на въздушното движение и работното натоварване на ръководителите на полети (Traffic Complexity Assessment Tool – tCAT).

През 2019 г. приключи работата по проекти в първата фаза на програмата за развитие и валидиране SESAR 2020, финансирани в рамките на Хоризонт 2020 (програма за проучвания и иновации на ЕС) BULATSA партнираше в програмата на ENAV SpA – ДАНО на Италия и Leonardo - технологична италианска компания.

През м. март 2019 г. е проведен ден на отворените врати за представяне на напредъка по проект Traffic Complexity Assessment Tool (tCAT) в изпълнение на Програмата за разгръщане на SESAR, финансиран от Европейската комисия чрез Механизъм за свързване на Европа. Проектът предвижда изграждане на нова система за оценка комплексността на трафика, която симулира в реално време прогнозното натоварване на РП и предлага подходящи оптимални конфигурации на въздушното пространство, позволявайки оптимално разпределение на човешките ресурси.

В рамките на Световния УВД конгрес, 10-12 март 2019 г., ръководители на полети от BULATSA, заедно с инженери от AIRBUS Aircraft и AIRBUS Defence and Space направиха демонстрация на разширените и тествани към момента функционалности от фаза V2 (Изпълнимост) на прототипа Tactical Encounter Solver Assistant (TESLA) разработен в рамките на SESAR PJ.10, Solution 10.02a.

Целта на проекта е създаване на иновативни прототипи за откриване и разрешаване на потенциални конфликти по траекторията на самолетите и е част от PJ 10 PROSA (Controller Tools and Team Organisation for the Provision of Separation in the Air Traffic Management) на програма SESAR 2020.

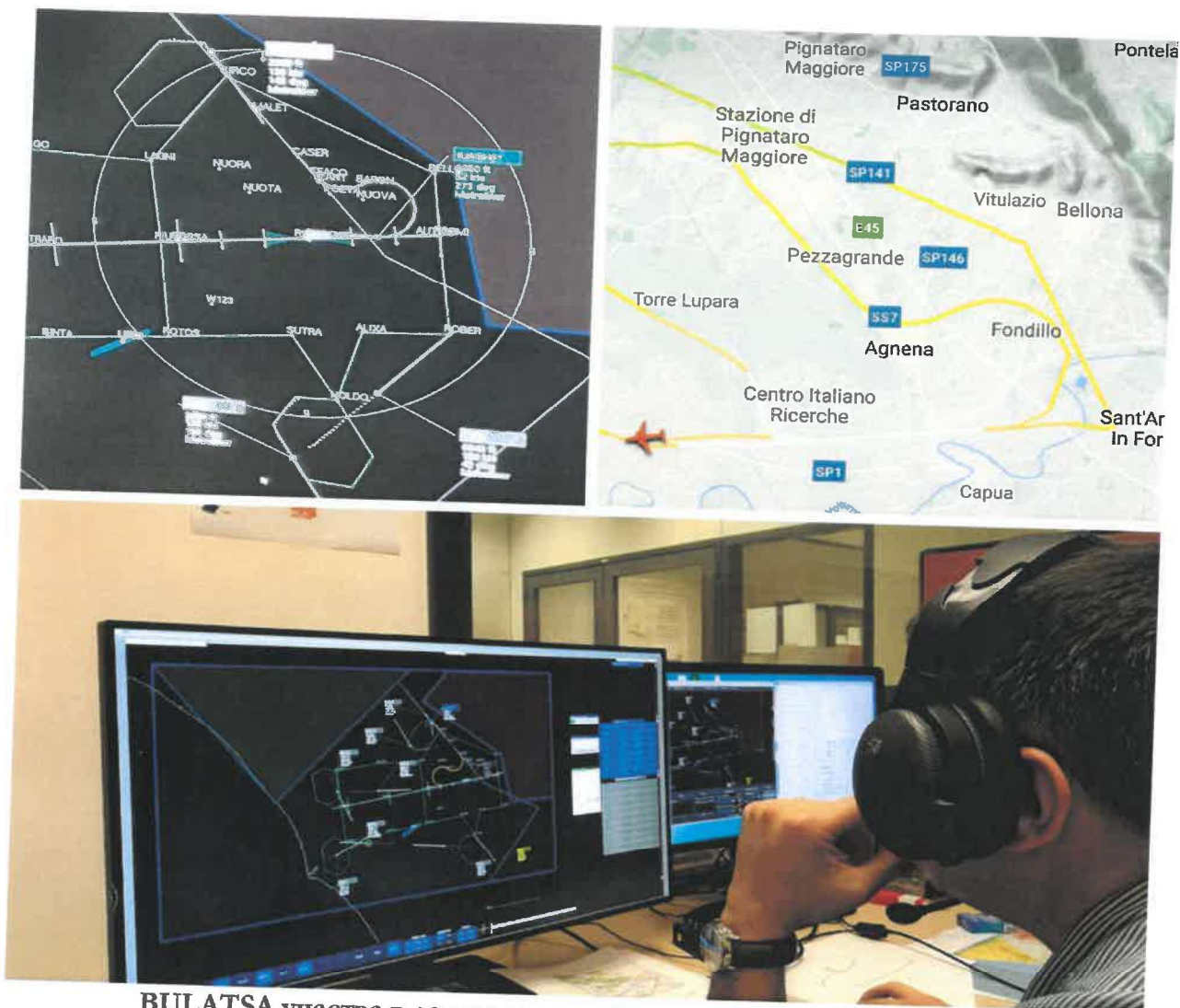

Демонстрация на BULATSA на Световния УВД конгрес в Мадрид през м. март 2019 г.

Съвместно с Airbus D&S се проведе упражнение за валидиране на нивото на зрялост V3 (пре-индустриализация) на прототипа TESLA в специално оборудваната с работни станции за РП и псевдо-пилоти тестова платформа - „BULATSA Innovation Grid“. Прототипът е разработен от Airbus Defence and Space (Airbus D&S) по оперативни изисквания на BULATSA, в изпълнение на дейностите по проект PJ 10 от програма SESAR 2020. Целта на проекта е да се предоставят на ръководителите полети автоматизирани средства за откриване и предотвратяване на конфликти между въздухоплавателните средства, увеличаване капацитета на въздушното пространство и подпомагане управлението на нарастващия трафик. Валидирането на функционалностите на TESLA се извършва чрез симулация на управление на въздушното движение в района на София Подход и София Контрол със значителна комплексност и натоварване на трафика. Проверят се и възможностите за подобряване точността на сепарацията на самолетите с използване на актуални данни за полета от борда на ВС (EPP – Extended projected profile).

Ръководители на полети от BULATSA участваха в Ден на отворените врати за полетни изпитания по проект GRADE в централата на италианския авиокосмически изследователски център (CIRA). Проектът има за цел да демонстрира възможността въздухоплавателните средства от авиацията с общо предназначение и хеликоптерите да използват концепциите на програмата SESAR, за да се интегрират във ВП и летищата. BULATSA участва в проекта заедно с CIRA, координатор на проекта, немския център за аеронавигационни и космически изследвания DLR (Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt e.V.), ДАНО на Малта – MATS (Malta Air Traffic Services), италианската технологична компания – NAIS (Nextant Applications & Innovative Solution S.r.l.), техническия университет в Брауншвайг – TUBS (Technische

Universitaet Braunschweig) и университета UPTH (Università degli Studi di Napoli Parthenope) в Неапол.

BULATSA участва в ден на отворените врати по проекта GRADE

През м. февруари 2019 г. под домакинството на BULATSA се проведе „Ден на отворените врати“ за представяне на резултатите от валидацията по проекти PJ.03a – Integrated Surface Management (SUMO) и PJ.03b – Airport Safety Nets (SAFE) на програма SESAR 2020, проведена на специално оборудваната тестова система на фирма Leonardo. Целта на проект PJ.03a е да се повиши ситуационната осведоменост на пилотите и водачите на превозни средства, като им се предоставят допълнителни възможности за управление при всякакви метеорологични условия. Целта на проект PJ.03b – Airport Safety Nets (SAFE) е да подобри нивото на безопасност на летищата с различна оперативна сложност и размер (малки, средни и големи), чрез предоставяне на РП, пилотите и летищните оператори на усъвършенствани функции за подпомагане на безопасността.

През 2019 г. ДП РВД договори и кандидатства за участие във втора фаза на SASAR 2020 със своите партньори ENAV SpA и Leonardo. След одобрение на финансирането, през 2020 г. се очаква да започне работата по PJ.02 W2 Airport airside and runway throughput и PJ.18 W2 4D Skyways, които ще осигурят приемственост и постигане на необходимото ниво на зрялост на прототипите, разработени по проекти PJ 03a и PJ03b, и PJ10 от първа фаза на програмата.

В периода 1-2 октомври 2019 г. в гр. София под домакинството на BULATSA с цел подпомагане изпълнението на изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/947 на Комисията относно правилата и процедурите за експлоатация на безпилотни летателни апарати, и Делегиран регламент (ЕС) 2019/945 на Комисията относно безпилотни летателни апарати и оператори на безпилотни летателни системи от трети държави, се проведе семинар

на тема „Безпилотни летателни системи“. Семинарът предостави платформа за обмен на информация и споделяне на най-добри практики между Евроконтрол, ГД ГВА, BULATSA и заинтересованите страни за координиран подход за постигане на съответствие с Регламент (ЕС) 2019/947.

BULATSA участва в петата тръжна процедура по Плана за европейски коопериращи държави (PECS) на Европейската космическа агенция (ЕКА) за финансиране участието на предприятието в проект IRIS. Проектът има за цел разработване на спътникова комуникационна система въздух-земя за нуждите на УВД, която да покрие изисквания на Регламент (ЕО) 29/2009 на Комисията. IRIS се осъществява чрез публично-частно партньорство с лидер фирма Inmarsat, с която BULATSA подписа споразумение за конфиденциалност с цел проучване на възможностите за участие на ДП РВД в проекта IRIS.

VII. ОПЕРАТИВНА ДЕЙНОСТ

BULATSA предоставя аеронавигационно обслужване на територията на Република България и над част от Черно море, за която страната е поела отговорност за обслужване на въздушното пространство.

През 2019 г. са обслужени общо на брой 890 411 полети, което е с 8 381 повече от 2018 г. Броят на международните полети от и до българските летища е 89 449, което представлява намаление с 5 086 полета в сравнение с 2018 г.

ДП РВД участва активно в изготвянето на проект на Наредба №19 „Национална политика за управление на въздушното пространство“, чиято цел е хармонизиране на гражданско-военната координация и удовлетворяване на потребностите на всички ползватели на ВП.

Във връзка с изпълнението на договор между ДП РВД и Евроконтрол, BULATSA стартира внедряване на място на средството на Евроконтрол за гражданско-военна координация при УВД, Civil Military ATM Coordination Tool (CIMACT) и изграждането на автономна енергонезависима система за визуализация на радиолокационна информация – „Last Resort System“. След успешно проведените изпитания за приемане на място, системата е инсталирана на работните места, където ще бъде използвана в оперативни условия в РЦ за ОВД София, АЦ за ОВД във Варна, Бургас, Пловдив и Г. Оряховица, Военни формирования на ВВС и ВМС, Национален център за търсене и спасяване (НЦТС) в гр. Варна и Ситуационния център в МТИТС в гр. София. Всички оперативно необходими дейности са завършени успешно и се очаква CIMACT да се въведе в оперативна експлоатация в началото на 2020 г.

Изпълнен е договор с фирма Egis за предоставяне на консултантски услуги за първа фаза от обществена поръчка: „Въвеждане на изискванията на Регламент (ЕС) № 716/2014 и Програмата за разгръщане на SESAR в предоставяното от ДП РВД аеронавигационно обслужване (АНО)“. Поръчката дава възможност на ДП РВД да формира стратегическа визия за разгръщането на нови функционалности на SESAR и развитието на автоматизираната система за УВД.

ДП РВД активно участва в координирането на дейностите по ОВД в международен план, осъществявано главно чрез срещи и съвещания на различни групи и подгрупи на експертно ниво на ICAO и Евроконтрол като NETOPS, RNDG, ASMSG, APDSG, ODSG, RDGE и Rulemaking Group for Requirements for ATS. Основният фокус на дискусиите са предложения за предстоящи промени в процедурите за ОВД, залегнали в документите на ICAO.

Управлението на въздушното пространство (УВП) е ключов фактор за качественото и ефективно обслужване на въздушното движение. През 2019 г. BULATSA продължи да подобрява УВП в контролираните райони на летищата и активно да съдейства за развитието му в национален и международен план.

Извършени са промени в границите на летище Горна Оряховица.

Извършено е изменение и допълнение на плана на ДП РВД за преход за предоставяне на АНО с използване на навигацията, основана на летателните характеристики и

оборудването на въздухоплавателното средство. Текстът е допълнен съгласно European PBN implementation and transition planning handbook.

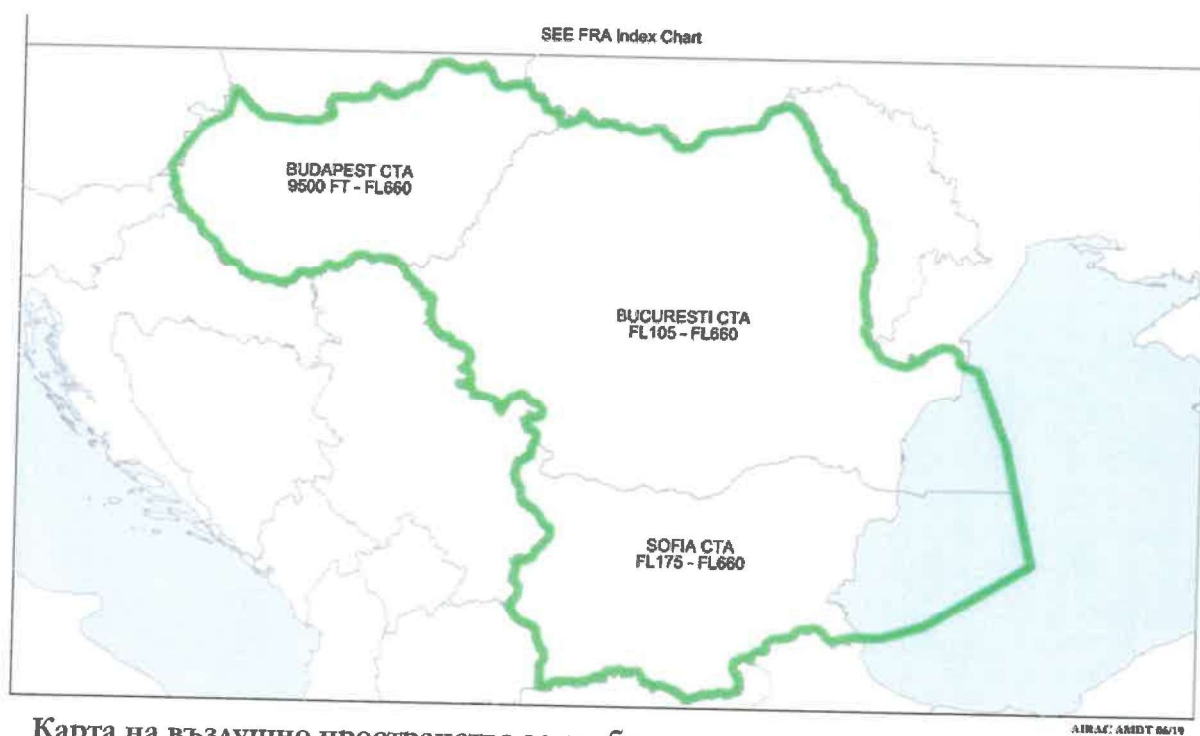
ДП РВД взе активно участие в изготвянето на проект на нова Наредба № 15 за аеронавигационното информационно обслужване.

Успешно е завършен проект „Доставка на автоматизирана система за разработване на процедури за полети“. Работи се по базата данни към системата и проверка на възможностите за import/export на данни в AIXM 5.1 формат и интеграция на системите.

С ново издание (7.0) е актуализирана е аеронавигационната карта в мащаб 1: 500 000.

През 2019 г. продължи работата по изпълнение на Проекта за въвеждане на въздушно пространство за свободно планиране (Free Route Airspace), който се определя като проект с изключително голяма значимост за въздухоплаването у нас. На 7 ноември 2019 се въведе „Въздушно пространство за свободно планиране на маршрути в югоизточна Европа“ (SEE FRA). Авиационните оператори могат да планират своите полети свободно през въздушните пространства на Република България, Румъния и Унгария, денонощно, без ограничения на държавните граници.

Новите правила за планиране на полети позволяват значителна оптимизация на маршрутите във въздушно пространство, без ограничения от държавните граници и водещи до намаляване на разходите за гориво и вредните емисии. Свободното планиране на полети е важен елемент от реализирането на инициативата Единно Европейско Небе и достигането на общоевропейските цели за ефективност на въздушното движение.

Карта на въздушно пространство за свободно планиране на полетите SEE FRA

BULATSA активно участва в координирането на дейностите по УВП на международно ниво, осъществявано чрез съвещания на различни групи и подгрупи на ICAO (RDGE, ICAO EUR PBN Task Force), ЕВРОКОНТРОЛ (RNDSEG, RAD Management Group, RAISG, Capacity Planning Sub-Group) и семинари. Редовно са провеждани координационни срещи с органи на съседни държави за обсъждане на оперативни и стратегически въпроси по отношение на граничните интерфейси и организацията на ВП в региона.

През 2019 г. са публикувани и разпространени общо 25 аеронавигационни публикации към сборник AIP на Република България. Седем от тях са AIRAC поправки, с които се въвеждат постоянни промени или нова информация. С цел коригиране на несъответствия или въвеждане на оповестена с NOTAM съобщения информация са изготвени и разпространени пет обикновени поправки. Във връзка с необходимостта от навременно информизиране на ползвателите промени от административен характер или бъдещи промени,

касаещи ВП или наземното обслужване са изготвени и разпространени десет броя циркуляри за аеронавигационна информация и два броя добавки, свързани със секторите на София СТА и строително-ремонтни дейности на летище Бургас. За навременното оповестяване на важни оперативни промени, закрития и/или ограничения във въздушното пространство са излъчени 2 312 броя NOTAM съобщения, а за състоянието на пистите за излитане и кацане на международните летища - 363 броя SNOWTAM съобщения.

С цел навременно и коректно изготвяне, публикуване и разпространение на аеронавигационната информация, BULATSA комуникира с доставчиците на аеронавигационни данни и информация и работи в посока оптимизиране и повишаване на качеството. За улеснение на потребителите се поддържа библиотека с актуална аеронавигационна информация както за Република България, така и за всички страни, предоставящи публикациите си на електронен и/или хартиен носител.

Значителното нарастване на прелитания трафик над страната, тенденцията за запазване на значителния ръст през следващите няколко години, и в съответствие с ревизирия План за ефективност за РП2, и през 2019 г. продължи работата по плана на органа за ОВД София КОНТРОЛ за увеличаване на броя РП работещи на обслужваните от него сектори. Това е свързано с непрекъснатото набиране на кандидати за РП и провеждане на подбори. Правилното планиране и навременно осигуряване на необходимия брой ръководители на полети (РП) за органите за ОВД в страната е условие за предоставяне на безопасно и ефективно обслужване. В резултат от проведените през 2019 г. два външни подбора на кандидати за РП, 15 кандидати са започнали курс за първоначално обучение в Авиационния учебен център (АУЦ) на BULATSA през м. март 2019 г. Допълнително са подбрани и 11 кандидати за обучение за РП за органите за ОВД Кула в ДП РВД. През 2019 г. са допуснати до самостоятелна работа 22 нови Ръководител полети (РП)-ученици, като от тях 11 са за органа на ОВД София Контрол и 11 са за органите за ОВД Кула.

Съгласно Плана на организацията на обучение на ДП РВД за 2019 г. са изготвени опреснителен курс за потвърждаване на валидността на разрешенията към органите за обслужване на въздушното движение и курс за преподготовка за въвеждане на обща преходна височина. Също така са актуализирани курс за основно обучение на ръководители на полети и курсове за квалификационен клас ADI, клас APS и клас ACS.

Продължават и мерките по гъвкаво разпределение и преобучаване на РП на различните работни места.

В качеството си на доставчик на аеронавигационно метеорологично обслужване BULATSA продължава да разширява набора от предоставяни на потребителите метеорологични прогнози като едновременно с това в направлението продължава модернизацията на информационната метеорологична инфраструктура.

През 2019 г. в метеорологичния прогностичен център започна изготвянето на регулярни свръхкраткосрочни прогнози, предназначени за тактическо и оперативно планиране на секторните капацитети и за оценка на комплексността на въздушното движение. Обхватът на прогнозите са конвективните облаци с техните параметри и посока на движение, както и произтичащите от тях опасни явления.

Новостите в информационната метеорологична инфраструктура произтичат от въвеждането на метеорологична система IBL VW&MV, която позволява единна визуализация на входящата сурова метеорологична информация и е основно средство използвано от метеоролозите на ДП РВД за изготвяне и разпространение на авиационни метеорологични прогнози и предупреждения. През 2019 година в оперативната практика успешно е въведено използването на моделна система BULATSA WRF, като регионален числен модел за прогноза на времето с висока резолюция.

Персоналът, извършващ метеорологичното обслужването изцяло отговаря на стандартите за компетентност приети от Световната метеорологична организация. С цел гарантирането на това съответствие в ДП РВД се прилага схема за компетентност на Авиационния метеорологичен персонал.

Всички метеорологични продукти, които BULATSA изготвя и разпространява - метеорологични сведения, прогнози и предупреждения - са в съответствие с изискванията на Анекс 3 на ICAO и Наредба 3 на МТИТС. През 2019 г. са изменени вътрешните документи за аеронавигационното метеорологично обслужване, с цел привеждането им в съответствие с изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/373 на Комисията.

VIII. ТЕХНИЧЕСКО ОСИГУРЯВАНЕ НА ОПЕРАТИВНАТА ДЕЙНОСТ

През 2019 г. са въведени в експлоатация редица технически средства, които поддържат или подобряват безопасността и качеството на предоставянето от BULATSA обслужване.

Извършена е модернизация на мобилни радиопеленгаторни комплекси, с които се локализируют източници на радиосигнали, които смущават нормалната работа на средствата за комуникация, навигация и обзор (КНО).

През месец май 2019 г. е сключен договор за доставка и инсталиране на оборудване за разширение и модернизация на радиорелейната мрежа на ДП РВД. Оборудването е доставено и инсталирано на предвидените осем възела за 2019 г. Очаква се проектът да завърши в срок през 2020 г. с инсталирането на оставащите осем възела.

Сключен е договор за закупуване на системи за гласови комуникации и нови УКВ радио средства за комуникации „въздух-земя“ за радио центрове в ЛЦ за ОВД Пловдив и Г. Оряховица. Оборудването е доставено в срок. Очаква се през 2020 проектът да завърши след успешното преминаване на приемните изпитания.

През 2019 г. успешно завърши оперативната оценка на предоставяне от SIT'A на услуги по осъществяване на линия за предаване на данни за Единното европейско небе (CPDLC).

Успешно е извършена миграция на аналогови комуникации „земя-земя“ между системи VCS в РЦ/ЛЦ за ОВД към VoIP.

В изпълнение на „Стратегията за развитие на IP мрежа за комуникации на оперативни системи в ДП РВД“ е доставено и въведено в редовна експлоатация ново IP комуникационно оборудване, чрез което се постигат по-високи нива на бързодействие, надеждност и устойчивост на откази.

На 18.09.2019 г. е сключен договор за доставка и инсталиране на оборудване за изграждане на резервираща IP мрежа за комуникации на оперативни системи. Проектът се очаква да завърши в средата на 2020 г. Извършена е доставка на нови мобилни и стационарни УКВ радио станции за връзка с подвижни обекти в района на летателното поле в РЦ/ЛЦ за ОВД.

На 12.11.2019 г. е сключен договор за доставка и инсталиране на оборудване за разширение и модернизация на система за запис и възпроизвеждане на аудио информация и оперативни дисплеи VSRRS – Jotron.

Извършена е доставка на токозахранващи устройства за осигуряване на надеждно непрекъсваемо захранване на оперативна IP мрежа.

Изготвени са програми за обучение на ATSEP в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2017/373.

Извършена е актуализация на инструкциите за техническо обслужване и отстраняване на откази.

Въведен е в експлоатация УКВ аварийен център и е извършено подобряване на УКВ покритието в зоните на обслужване на орган за контрол на подхода и летищна контролна кула Варна.

През 2019 г. е завършен последният етап от проекта за модернизация на навигационни системи с нова навигационна система DVOR/DME “GRN” при ЛЦ за ОВД Горна Оряховица, въведена в редовна експлоатация през септември 2019 г.

През отчетния период. е изпълнен договор за модернизация на инструментална система за кацане ILS/DME 27 “ISF” на летище София, която позволява кацане на самолети в условията на ниска видимост (CAT II/III на ICAO).

Сключени са договори за модернизация на навигационни средства NDB и на автоматизираните метеорологични наблюдателни системи (AMHS) при АЦ за ОВД Варна и АЦ за ОВД Бургас. Те се очаква да бъдат изпълнени в рамките на 2020 г.

Подписан е договор с фирма THALES LAS FRANCE SAS за доставката и инсталацията на радиолокационни комплекси за нуждите на УВД в източната част на РПИ София. Инсталационните дейности ще започнат в края на 2020 г. Съгласно договора радиолокационните комплекси на летище Бургас и летище Варна ще бъдат заменени с нови, а до военния полигон на гр. Шабла ще бъде изграден нов трасови радиолокационен комплекс. Успоредно с изпълнението на договора ще се изпълняват и проекти по изграждане на съгътстващата инфраструктура. Новите радиолокационни комплекси ще подобрят услугата по обзор на въздушното пространство и ще гарантират поддържането на безопасното и качествено обслужване на нарастващия трафика от и до новото летище на Истанбул и Близкия изток.

На 27.12.2019 г. е сключен договор с фирма Frequentis Comsoft за модернизация на система AMHS. Проектът трябва да завърши през месец октомври 2020 г., като обхваща доставка, монтаж, изпитания за проверка на системата във фабриката на производителя (FAT), изпитания за проверка на системата на място (SAT) и обучение на ИТП.

Продължава изпълнението на проект за „Разширение на системи WAM и ADS-B за ТМА/АСС София“. Оборудването е доставено в ДП РВД след успешно проведените изпитания на системата във фабриката на производителя (FAT). От месец юли 2019 г. започна инсталацията и монтажа на оборудването на отдалечените обекти. През 2020 г. предстои да се проведат изпитания за проверка на системата на място (SAT).

От месец декември 2019 г. се изпълнява проект за „Въвеждане на ADS-B информация в АСУВД SATCAS и функционалност за идентификация на ВС в АСУВД SATCAS използвайки опознавателен индекс излъчван в режим Mode S (ACID)“. Проектът ще приключи през месец април 2020 г. и цели да бъдат изпълнени задълженията, произтичащи от Регламент (ЕС) № 1207/2011 относно използване на идентификацията получена от транспондерите на Mode S оборудвани ВС (Aircraft Identification) за корелиране с полетен план, да бъдат адаптирани системите за обработка и визуализация на обзорни данни за използване на данни от зависим кооперативен обзор (ADS-B) и да бъде направена оперативна оценка на използването на ADS-B информация в АСУВД.

Продължава изпълнението на проект за реконструкция и модернизация на енергийната система в основната сграда на ДП РВД в София, за повишаване надеждността на ел. захранването за технологичното оборудване. Стартиран е проект за изграждане на инсталация за комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия.

Приключиха дейностите по изпълнението на проекта по разширяването и модернизирането на ИТ инфраструктурата, чрез реализирането на интегрирано решение с високопроизводителни системи. Чрез него се постигна увеличение на високопроизводителната среда за виртуализация, достигаща 1760 vCPU и 16.8 TB оперативна памет.

Финализирани са дейностите по разработване на софтуер за управление на човешките ресурси в оперативна дейност на за актуализиране и оптимизиране на ежедневния и месечен график на РП. Извършена е адаптация към променените услуги за разпространение на нотификации на Google. Планирано е и технологично модернизиране на платформата.

Въведена е в експлоатация модернизираната система за проверка на компетентност на оперативен и технически персонал. Системата позволява да се използва и при вътрешни и външни конкурси на ДП РВД. В ход е модернизация на корпоративния WEB портал на ДП РВД за създаването на по-модерна визия, подобрене и разширение на модула обслужващ кандидатите за програмата за обученис на BULATSA Academy, както и значително подобрене на интерфейса и разширение на възможностите за управление на съдържанието на портала.

Успешно е въведена в експлоатация автоматизираната система за разработване на процедури за полети и организация на въздушното пространство (BAID). Системата оптимизира и автоматизира основните дейности по разработване на процедури за полети

и организация на въздушното пространство, обработката и въвеждането на аеронавигационни данни. С това се посрещат изискванията по Регламент (ЕС) 73/2010 и Регламент (ЕС) 373/2017 и Документ 9906 на ICAO за осигуряване качеството на предоставената аеронавигационна информация.

Стартиран е проект за разширяването на изградената платформа за наблюдение, анализ и контрол на логове, мрежови трафик, системни файлове и управление на инциденти, свързана със създаването на Оперативен център по информационна сигурност (ОЦИС) в ДП РВД. Целта е осигуряване на защита на мрежовата инфраструктура и на критични системи от кибер-атаки и повишаване на надеждността и непрекъснатостта на предоставяните от ДП РВД услуги.

През 2019 г. успешно завърши контролен одит по стандарта ISO/IEC 27001, проведен от страна на Bureau Veritas. Във връзка с одита са актуализирани множество процедури и инструкции в обхвата на системата за управление на сигурността на информацията – СУСИ. Извършена е оценка на риска за сигурността на информацията в предприятието като са приложени различни контроли за третиране на риска.

Като част от „Стратегия за развитие на мрежовата инфраструктура за Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) на неоперативни системи и предоставяне на външни услуги от ДП РВД“ са стартирани дейностите по изграждане на архитектура за гъвкаво управление (Software Define Network, SDN), позволяващи по-ефективно и по-гъвкаво управление на инфраструктурата. Тя ще даде възможност за автоматизация и програмиране на ИКТ инфраструктурата при голям брой мрежови устройства, с цел по-бързото изграждане и релация между използваните приложения, потребителски групи и права за ползване на тези групи.

На финален етап е проект „Изграждане на Public Key Infrastructure (PKI) инфраструктура за нуждите на ДП РВД“. С реализирането му ще се улесни максимално удостоверяването на служителите на ДП РВД при използването от тях електронни системи, работни станции и зони за достъп чрез създаването на „универсална електронна идентичност“.

Продължават дейностите за обновяване на компютърната база на ДП РВД чрез доставка на стационарни и преносими компютри. Осигурено е оборудването със съвременни технологии за осигуряване на телеконферентни срещи в заседателни зали на предприятието.

През отчетния период е изграден център за обслужване на крайни потребители, свързан с осигуряването на ИТ услуги и услуги по управление на собствеността. Центърът осигурява пълноценно управление на ИТ процесите в предприятието свързани с управление на инциденти, промени, конфигурации и др., повишаване на качеството на предлаганите ИТ услуги.

Разработени са допълнителни функционалности за визуализация на информация свързани с внедряването на системата за спомагателна информация IDS (Information display system), която подпомага работата на ръководител полетите. Системата осигурява достъп на РП до метеорологични данни, процедури за аеронавигационно информационно обслужване (АИО), техническа информация и друга оперативна информация.

В ход са дейностите по проект за „Внедряване на единна многофункционална информационна система за корпоративно управление в ДП РВД (Enterprise resource planning, ERP). Системата ще осигури редица процеси в областта на финансите и счетоводството, човешките ресурси, управлението на инвестиционни проекти и др. чрез оптимизиране на съществуващите системи, съхранението на данните в единна база данни и интеграция на цялата налична информация с цел по-ефективното ѝ използване.

В начален етап са дейностите по стартиране на проект за „Изграждане на център за възстановяване при инциденти в реално време“. Изграждането му ще се осигури непрекъсваемост на критични работни процеси на BULATSA, възможност за възстановяване на данни и предоставяне на обслужване на въздушното движение (ОВД) в реално време, както и повишаване на надеждността на критични системи и услуги.

Стартира изграждането на геоинформационна платформа за предоставяне на аеронавигационни услуги по електронен път. Внедряването ѝ ще предостави обща информационна среда за съхранение, обработка и споделяне на географска информация с

контролирано качество за нуждите на системата за спомагателна информация (IDS), автоматизираната система за разработване на процедури за полети (BAID) и системата за управление на аеронавигационната информация (BULNAS). Предоставянето на динамични и/или статични изображения (карти) в различни формати (растерни и/или векторни) чрез средствата на специализирана софтуерна платформа, значително ще допринесе за повишаване на качеството на аеронавигационните услуги и за осигуряването на безопасност на въздухоплаването.

Изпълнява се 6 годишен план за кадрово осигуряване на инженерно-техническия персонал, ангажиран с осигуряването и обслужването на средствата за управление на въздушното движение, който е базиран на Планът за ефективност и отчита увеличаването на трафика. Назначени са 42 нови служители в направление „Техническа дейност“, за осигуряване на техническа експертиза и капацитет за реализация на проекти.

IX. АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА И УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

Основните процеси в областта на управление на човешките ресурси и през 2019 г. са свързани с повишаване на качеството на кадровия потенциал на предприятието, като основен ресурс за постигане на стратегическите цели и повишаване на ефективността.

През 2019 г. продължи прилагането на политиката за планиране и подбор на персонал. В изпълнение на шестгодишните планове за кадрово осигуряване на основните дейности на BULATSA, при подбирането на персонал са заложили както по-високи критерии в изискванията към кандидатите, така и към методите на изпитване и оценяване. Това е в съответствие със завишените изисквания, заложили в нормативните разпоредби, промяната в длъжностните характеристики и изисквания, свързани с лицензирането на оперативния и инженерно-техническия персонал. Системата за подбор на персонала се усъвършенства и развива чрез провеждане на специализирани и езикови изпити за оценяване, въвеждане на стандартни процедури и повишаване на компетентността на участниците в комисиите за подбор.

В изпълнение на Плана за поддържане и повишаване професионалната квалификация на служителите е осигурено участие в специализирани курсове по Програмата на Института по аеронавигационно обслужване на Евроконтрол – IANS, Люксембург. В изпълнение на Плана за поддържане и повишаване професионалната квалификация на служителите от BULATSA през 2019 г. са проведени специализирани курсове и обучения за повишаване на професионалната квалификация по основни направления на дейност в страната и чужбина, включително и специализирано езиково обучение по авиационен английски за ръководител полети, провеждано в колежа Мейфлауър, Великобритания. Предостави се възможност за обучение по общ английски език за инженерно-технически персонал, провеждано в България.

В изпълнение на Комуникационния план на ДП РВД за 2019 г. е осъществена ефективна комуникация с медиите, общественото и партньорските организации с цел осигуряване на адекватно позициониране и поддържането на положителния публичен образ на предприятието в националната и международната среда. Продължават активностите по популяризиране на дейността и приноса на BULATSA в работата на международни инициативи и органи на ЕС в областта на АНО, SESAR JU, SESAR DM чрез публично отразяване на участията на предприятието в нея, както на дейностите по DANUBE FAB и сътрудничеството с други ФБВП. С цел привличане на по-голям брой кандидати за обучение за професията, осигуряващ целевата група за външен подбор на кадри за длъжността „Ръководител на полети“, успешно са проведени пролетна и есенна кампании за набиране на ръководител полети.

През изминалата година в предприятието продължава провеждането на ефективен диалог със социалните партньори.

Поддържа се Регистър на недвижимите имоти на предприятието и се работи по изготвяне и актуализиране на досиета на всички обекти на хартиен и електронен носител.

През 2019 г. в процес на подготовка, провеждане и възлагане са 149 процедури за възлагане на поръчки за доставки, услуги и строителство. В срок са организирани 212 поръчки по реда на директните възлагания.

Основните процеси в системата за управление на сигурността са свързани с поддържане и актуализиране на програма за сигурност на предприятието и вътрешно нормативни документи/политика, планове, инструкции, методики, заповеди и други, съобразени с националното законодателство и със стандартите и изискванията на Европейския съюз, Европейската конференция за гражданска авиация (ЕСАС), ИКАО и Евроконтрол. През отчетния период е осъществен ефективен мониторинг и контрол върху дейността на обектите, средствата и съоръженията, охранявани както с физическа, така и с технически средства за охрана. Изградените технически системи за сигурност на обектите са съобразени с изискванията за защита на стратегическите зони на предприятието, работят нормално и изпълняват своето предназначение. На обектите без физическа охрана е изградена охрана със СОТ и сключен договор с частна фирма за реагиране при извършено нарушение на охраната. Организацията на пропускателния режим и физическата охрана създава необходимите условия за недопускане на нерегламентирано проникване в обектите и съоръжения на предприятието.

Сектор "Контролен дежурен център" ефективно обработва, обобщава и анализира актуална информация за действия, които биха застрашили сигурността на BULATSA, сигнализира и взаимодейства с компетентните служби.

Изготвени и актуализирани са издания на „Методика за оценка и управление на риска в системата за физическа сигурност на ДП "Ръководство на въздушното движение" и списък на длъжностите в ДП "Ръководство на въздушното движение", за които се изисква достъп до стратегическите зони на ДП РВА.

И през 2019 г. продължи активното участие на служители от отдел СЗ в срещите на работната група към Съвета за сигурност в гражданското въздухоплаване, както и в провежданите от ГД ГВА годишни семинари на инструкторите по авиационна сигурност и инспектори по вътрешен контрол на качеството в сигурността.

Работата по защита на класифицираната информация (КИ) е организирана в съответствие със Закон за защита на класифицираната информация (ЗЗКИ) и подзаконовите нормативни актове. Изготвени са Инструкция за действие при нерегламентиран достъп до класифицирана информация, Анализ на риска за сигурността на КИС за обработка на класифицирана информация, Специфични изисквания за сигурност на КИС за обработка на класифицирана информация и Процедури за сигурност на КИС за обработка на класифицирана информация. Актуализирани са Списък на длъжностите и заемащите ги лица в ДП РВА, за които се изисква достъп до класифицирана информация, представляваща държавна тайна, съгласно чл. 37 от ЗЗКИ и Списък на длъжностите и заемащите ги лица в ДП "Ръководство на въздушното движение", за които се изисква достъп до класифицирана информация на НАТО и ЕС, съгласно "Задължителни указания на ДКСИ за прилагането на принципите и мерките за защита на класифицираната информация на НАТО и ЕС в областта на персоналната сигурност". Няма констатирани случаи на нерегламентиран достъп и заплахи за сигурността на класифицираната информация. При извършените годишна и месечни проверки на регистратурата за класифицирана информация е установено, че работата е приведена в съответствие със законовите изисквания.

През периода работата по пожарна безопасност е изпълнявана в съответствие с изискванията на Закона за министерството на вътрешните работи (ЗМВР) и подзаконовите нормативни актове. Продължи изготвянето и актуализирането на необходимите документи по пожарна безопасност.

Х. УПРАВЛЕНИЕ НА БЕЗОПАСНОСТТА И КАЧЕСТВОТО

Поддържането на постигнатите високи нива на безопасност, в това число и процесите за повишаването и надграждането на тези нива, във всяка една дейност на предприятието са първостепенна организационна цел и основна ценност. През 2019 г. са извършени

периодични анализи за влиянието на авиационните събития върху безопасността на системата за обслужване на въздушното движение. Изготвени са „Мониторингов доклад за състоянието на безопасността при УВД/АНО през 2018 г. , за първото полугодие на 2019 г. и е в ход подготовката на „Мониторингов доклад за състоянието на безопасността при УВД/АНО през 2019 г.

Съгласно Регламент (ЕС) 2017/373 са проведени дейности свързани с процесите за управление на умората на РП, както и обучения на тема „Признаци на умора на РП и стратегии за справяне“. След извършената оценка на състоянието на умора на РП от всички РЦ/ЛЦ за ОВД се планират през 2020 г. дейности по обучение на CISM – Управление на стреса на РП.

През 2019 г. продължават дейностите за поддържане на високото ниво и подобряване на ефективността на СУБ, в това число изнасянето на лекции в АУЦ пред РП и РП-ученик по „Система за управление на безопасността“ и „Култура на безопасност“, както и подпомагането на РЦ/ЛЦ за ОВД при предоставянето на информация относно проведени разследвания на авиационни и специфични за УВД събития. Изготвят се регулярно оценки и досиета на всички проекти за модернизация на системите за АНО, включително на новите организации на ВП в Р България, част от DANUBE FAB относно стартирането на експлоатация на новото летище в Турция. На годишна база се актуализират оценките по безопасност на всички оперативни системи от РЦ/ЛЦ за ОВД, участващи в предоставянето на УВД/АНО.

През 2019 г. са регистрирани 856 (осемстотин петдесет и шест) авиационни събития, свързани с оперативната дейност, като всички са проверени и разследвани. В резултат от тях са установени 2 (две) събития „Голям инцидент“ с клас на сериозност „В“, 3 (три) събития „Значителен инцидент“ с клас на сериозност „С“ и 11 (единадесет) събития с клас на сериозност „Е“ с принос на органите за ОВД. Останалите 840 (осемстотин и четиридесет) събития са с клас на сериозност „Е“, без принос на органите за ОВД - без последици за безопасността и клас „D“ - неопределени събития без принос на органите за ОВД. За 2019 г. ДП РВД е постигнало определените от ГД ГВА целски нива по безопасност. През 2019 г. е проведено съвместно от Евроконтрол и CANSO проучване по отношение на оценяване на ефективността и зрелостта на СУБ на ДП РВД. Нивото на ефективност на СУБ в предприятието е оценено с оценка „D“, което заедно с оценката „С“ за зрялост на СУБ, поставя ДП РВД на челните места сред ДАНО в Европейския регион.

За поддържане на свидетелството за ДАНО, в съответствие с изискванията на AMC 1 ATM/ANS.OR.B.005 (а)от Регламент (ЕС) 373/2017 г., ДП РВД поддържа интегрирана система за управление (ИСУ), която е сертифицирана за съответствие с международния стандарт ISO 9001:2015, под акредитация на Службата по акредитация на Обединеното кралство (UKAS). Системата е сертифицирана и по стандарти ISO 14001:2015, ISO/IEC 27001:2013 и 20ISO 45001:2018, също са под акредитация на UKAS.

През отчетния период е изгълнена годишната програма за интегрирани одити на ИСУ и СУБ. В рамките на дейностите за постигане на съответствие с Регламент (ЕС) 2017/373, през годината е разработена детайлна матрица за съответствие, която се използва по време на вътрешните одити на ИСУ и СУБ. Подготвен е и успешно е проведен външен комбиниран контролен одит на ИСУ за потвърждаване на съответствие с изискванията на ISO 9001:2015 и ISO/IEC 27001: 2013, ресертифициране по ISO 14001:2015, и преминаване от BS OHSAS 18001:2007 към сертификация по ISO 45001:2018.

През годината е извършен преглед и актуализация на моделите на процесите и на Балансирана система от показатели за ефективност. Тяхното наблюдение е осигурено в интранет портал на специализиран софтуер, като по този начин на ръководството е осигурена непрекъсната информация за статуса на изпълнение на показателите за ефективност и целите, и за своевременно откриване на рискове, проблеми и възможности за подобрене.

ДП РВД доказва своя корпоративен ангажимент към околната среда, като поддържа сертифицирана система за управление на околната среда съгласно ISO 14001. Чрез нея се

идентифицират и контролират значимите аспекти по отношение на околната среда, и е въведен систематичен подход за поставяне на екологични задачи и цели, и тяхното постигане. През годината е извършена поредната инвентаризация на емисиите въглероден диоксид от дейностите на предприятието през предходната година, като доклада от инвентаризацията е утвърден от генералния директор на ДП РВД. За подобряване на ефективността на ИСУ, в рамките на първоначалното обучение на РП в АУЦ, са изнесени лекции по темата „Опазване на околната среда“.

През 2019 г. ДП РВД участва в редовната среща на форума „Съвместно управление на въздействието върху околната среда от авиационните дейности в района на летищата София/Варна/Бургас/Пловдив/Горна Оряховица“ (СУВОС), проведена на 31.05.2019 г. под домакинството на „Франпорт Туин Стар Еърпорт Мениджмънт“ АД. На срещата е направен преглед на резултатите от годишните акустични анализи на летищата София, Варна, Бургас и на тяхната корелация с оплакванията от авиационния шум, както и на мерките за намаляване на авиационния шум, предприемани от ДП РВД, чрез промени в организацията на въздушното пространство и процедурите за полети. Представени са показателите за ефективност в област околна среда (ОС), които ще се наблюдават през третия референтен период (2020 - 2024 г.) от Европейската схема за ефективност. За председател на Съвета за СУВОС през следващите две години бе избран представителя на ДП РВД.

Извършени са периодични летателни инспекции на съоръжения за въздушна навигация и кацане, съгласно утвърдения от ГД ГВА годишен план. Допълнително са извършени специални летателни инспекции за въвеждане в експлоатация на ILS27 – София и DVOR – Горна Оряховица. По договори с външни възложители са инспектирани светотехническите системи на всички летища в страната.

XI. ФИНАНСОВО – СЧЕТОВОДНА ДЕЙНОСТ

През 2019 г. финансово-счетоводната дейност бе насочена към осигуряване на потенциал за растеж и развитие на предприятието при спазване на изискванията на националното и европейското законодателство. Разходната политика е насочена към гарантиране на финансовата стабилност на ДП РВД.

През РП2, в частност за 2019 г. и в планирането на РП3, предприятието се придържа към политика за определяне на оптимално ниво на таксовата единица „прелитане“ с оглед осигуряване на необходимия ресурс за финансиране на дейността и предоставяне на качествено АНО във въздушното пространство, обслужвано от ДП РВД.

Събираемостта на таксите за аеронавигационно обслужване се запазва на високи нива – около 99%.

През отчетния период е поддържано подходящо софтуерно осигуряване на финансово-счетоводните дейности с цел отчитане и контрол на финансовите аспекти, свързани с дейността на предприятието. През периода са изготвени необходимите отчети към МТИТС, регулаторните органи, Европейската комисия и други международни организации съобразно приложимото законодателство.

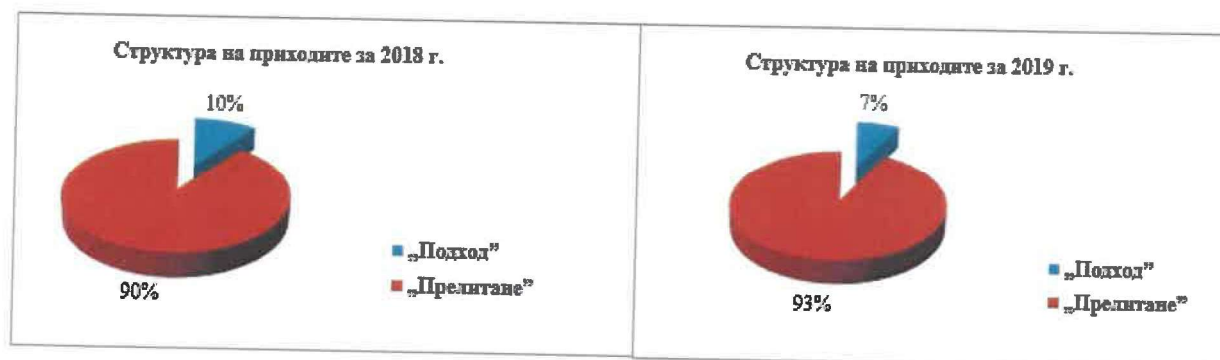
XI.1. Структурен анализ на приходите от такси за предоставено АНО

- Общ размер и структура на приходите

Основната дейност на предприятието е насочена към осигуряване на АНО на ВС, прелитанци през въздушното пространство (такси „прелитане“) и на въздухоплавателните средства в зоните и районите на летищата (такси „подход“). Приходите от такси „прелитане“ зависят от комбинирания ефект на динамиката на таксовата единица „прелитане“ и флукуациите в обема обслужен трафик.

През 2019 г. броят на обслужените ВС в зоните и районите на летищата, както и приходите от такси за АНО в зоните и районите на летищата бележат известно намаление. Основната причина за това е понижението на таксовата единица за летище София, в резултат на прилагане на схемата за ефективност. Стремешът е да бъде поддържан баланс между разходи и приходи, свързани с този вид обслужване.

Структурата на приходите за 2019 г. по видове обслужване се запазва сходна на 2018 г. Понижението в дела на приходите от АНО в зоните и районите на летищата се дължи на промяната на таксовата единица за летище София.

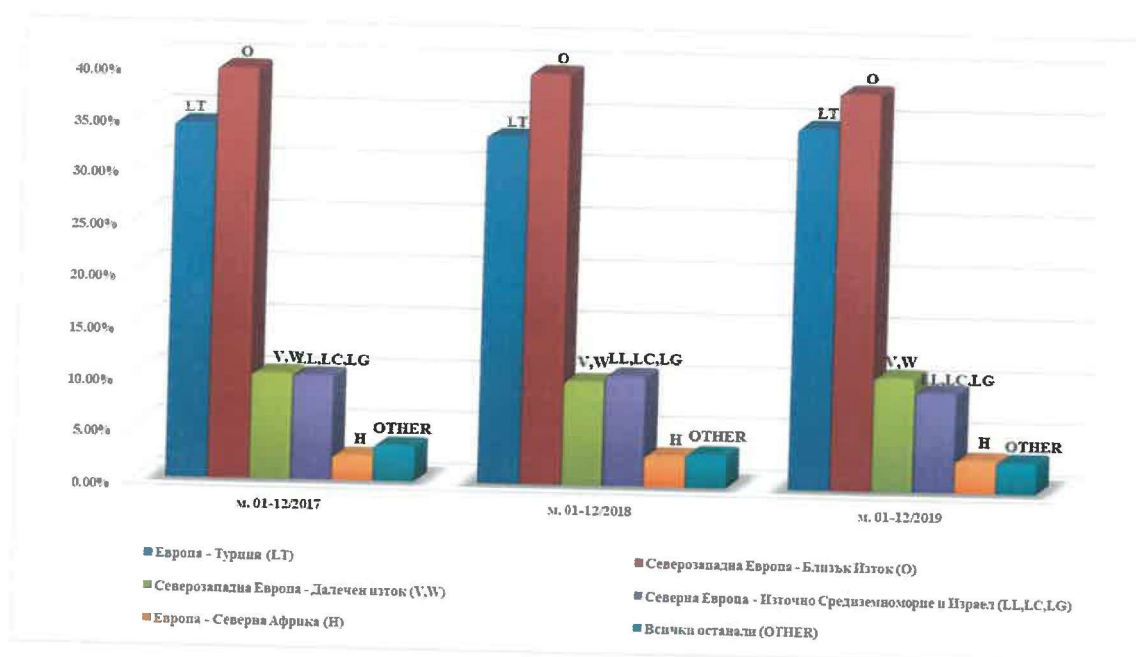

Фигура 2. Структура на приходите на предприятието

- BC
- Структурен анализ на приходите от такси „прелитане“, генерирани от прелитачи
- Таксите „прелитане“ имат следната структура:
- Прелитащите BC генерират 96.35% от тези приходи;
 - Международните излитачи и кацащи полети генерират 3.40% от приходите от тези такси;
 - Вътрешните полети добавят 0.25% от приходите в тази група.

В резултат на промените в РПИ Симферопол и РПИ Днепропетровск и пренасочване на трафика от м. април и м. юли 2014 г. (вж. раздел IV), прелитачият трафик се установи на ново по-високо ниво и продължава да нараства устойчиво. Значителният ефект от прерутирането на трафика е свързан с потоците от/до Близкия и Далечен изток. При съществуващата в момента организация на използване на въздушното пространство, посочените потоци ще се запазят непроменени. Намаление в техния обем ще настъпи при развитие на ситуацията в РПИ Симферопол и Днепропетровск.

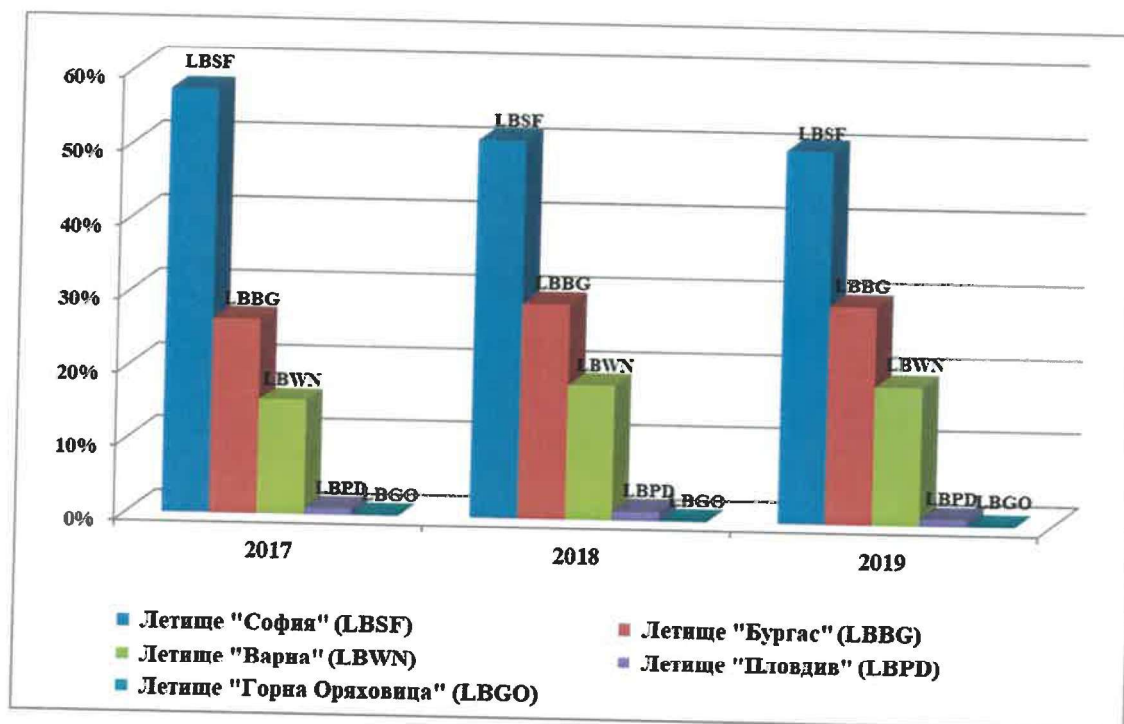
BC, прелитачи през въздушното пространство, респективно приходите от тяхното обслужване, се разделят на 6 основни двупосочни потока. На фигурата по-долу е представена структурата на приходите от такси „прелитане“ по потоци.

Фигура 3. Относителен дял на потоците от прелитанц трафик в приходите от такси прелитанс

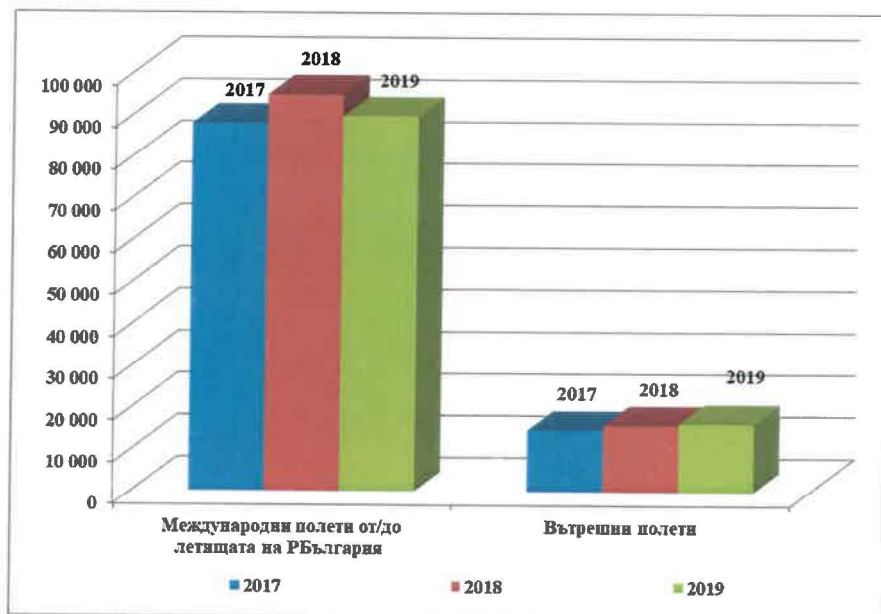
Над 80% от приходите от такси прелитане, генерирани от прелитания трафик, са свързани с потоците от Европа за Турция, Близкия и Далечен Изток и обратно. Разгледани като бройки въздухоплавателни средства потокът от/за Турция би имал най-висок дял спрямо останалите потоци.

- Структурен анализ на приходите от такси за АНО в зоната на летищата, генерирани от трафика на международните летища, където ДП РВД предоставя АНО;

Фигура 4. Структура на приходите в зоните и районите на летищата

Най-голям относителен дял в приходите от такси за АНО в зоните и районите на летищата за разглежданите години има летище „София“ (над 50%), следвано от летище „Бургас“ и летище „Варна“. Летище „Бургас“ и летище „Варна“ са с ясно изразена сезонна натовареност през летния период на съответните години.

Фигура 5. Обслужени полети в зоните и районите на летищата

През 2019 г. се наблюдава общо намаление с 4.2% на обслужените полети в зоните и районите на летищата спрямо предходната година. Полетите от/до летище София са целогодишни в основната си част, докато за останалите международни летища е налице силно изразена сезонна зависимост във връзка с предоставяните туристически услуги.

XI.2. Анализ на основните видове разходи за дейността

Разходите за дейността за 2019 г. на BULATSA по отчета за доходите възлизат на 235,947 хил. лв. Част от позицията „Други разходи“ е реинтеграция на провизия за конструктивни задължения към авиопревозвачите съгласно приложимата схема за споделяне на риска в размер на 2,861 хил. лв. Доколкото ситуацията в РПИ Симферопол и РПИ Днепропетровск се запазва обслуженият трафик е превишил прогнозата, заложена в Плана за ефективност (ПЕ) на DANUBE FAB за РП2. Налице е цялостна промяна на допусканията, заложи в ПЕ, която не е можело да бъде предвидена към датата на съставяне на ПЕ. На 31.03.2017 г. Европейската комисия (ЕК) обяви, че решението за ревизиране на плана е взето с консенсус от Комитета за единно европейско небе. Впоследствие, това решение на ЕК бе официално публикувано под № 1985/31.10.2017 г. С решение № 2376/15.12.2017 г. е постановено, че преразглежданите цели на България за 2017 г., 2018 г. и 2019 г. са съгласувани с валидните за целия Съюз цели за ключовата за ефективността област „ефективност на разходите“, отнасящи се за втория референтен период.

Отделните видове разходи имат следните относителни дялове в общата стойност (като се изключи влиянието на реинтеграцията на провизия за конструктивни задължения):

- Разходи за персонал – 69.47%;
- Разходи за външни услуги – 11.04%;
- Разходи за амортизация – 9.74%;
- Разходи за материали – 1.88%;

- Други разходи (съдържащи разходи за провизии за конструктивни задължения, разходи за командировки, данъци и др.) – 7.87%.

Общите разходи за дейността на ДП РВД са по-високи в сравнение с тези за миналата година в размер на 52,571 хил. лв.

Характерно за дейността на предприятието е ясно изразеното сезонно колебание на обслужвания трафик, като броят на въздухоплавателните средства през летните месеци се увеличава почти двойно. По отношение на разпределянето на трафика през годината около 45% от ВС се обслужват през първото полугодие, а 55% през второто. Във връзка с колебанието на трафика, разпределението на приходите през годината е неравномерно. През първото полугодие отчитаме по-ниски приходи, докато разходите са сравнително равномерно разпределени през цялата финансова година. Това води до неравномерно разпределяне на финансовия резултат през годината, като обичайно в края на първото полугодие дружеството успява да покрие натрупаните през първите месеци загуби и да реализира счетоводна печалба.

XI.3. Финансов резултат

За 2019 г. финансовият резултат на ДП РВД е счетоводна печалба след облагане в размер на 18,252 хил. лв. За 2019 г. предприятието отчита както увеличение в общите приходи, така и увеличение на общите разходи, като нетната разлика води до финансов резултат по-нисък от този за предходната година. Изпреварващият ръст на разходите се дължи основно на ефекти от начисление и реинтеграция на провизии за конструктивни задължения в резултат на прилагане на схемата за ефективност.

XI.4. Финансови показатели

Анализът на наблюдаваните финансови параметри показват, че предприятието е в добро финансово състояние:

- Нетни приходи от продажби – 256,142 хил.лв. (31.12.2018 г.: 218,020 хил.лв.), от тях 254,484 хил.лв., (31.12.2018 г.: 216,443 хил.лв.) са от такси за аеронавигационно обслужване;
- Нетни приходи от продажби на един зает – 225.28 хил. лв. (31.12.2018 г.: 193.28 хил.лв.);
- Печалба от оперативна дейност спрямо приходи – 7.88% (31.12.2018 г.: 15.89%);
- Коефициент на обща ликвидност – 4.43 (31.12.2018 г.: 5.12);
- Коефициент на финансова автономност – 4.74 (31.12.2018 г.: 5.38).
- Брой на обслужени единици на един зает – 3,546 (31.12.2018 г.: 3,491).

При показателите в точките по-горе се наблюдава увеличение на броя на обслужените единици на един зает. Това е свързано основно с нарастването на трафика за 2019 година. Коефициентите от обща ликвидност и на финансова автономност за двата периода са значително по-добри от общоприетите референтни стойности. Предприятието е в добро финансово състояние, което му позволява да изпълнява възложените му от държавата функции и задачи.

XII. РИСКОВЕ СВЪРЗАНИ С ДЕЙНОСТТА НА ПРЕДПРИЯТИЕТО

XII.1. Категории финансови активи и пасиви

Балансовите стойности на финансовите активи и пасиви на Предприятието могат да бъдат представени в следните категории:

Финансови активи	Пояснение	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Дългови инструменти по амортизирана стойност			
Краткосрочни търговски и други финансови вземания	9,10,27	42,462	46,614
Пари и парични еквиваленти	11	166,479	156,303
		208,941	202,917
Финансови пасиви, отчитани по амортизирана стойност		2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Търговски и други задължения	16,18,27	7,177	8,946
		7,177	8,946

Предприятието се финансира с генерирани в обичайната си дейност ресурси, като при възможност се ползват и средства по европейски програми за финансиране на иновации и нови технологии. ДП РВД не ползва заеми за финансиране на дейността си. Наличните финансови ресурси и устойчиво високата събираемост на търговските вземания позволяват на предприятието да обслужва регулярно задълженията си.

XII.2. Ценови риск

Таксите за аеронавигационно обслужване на въздушното движение се събират по реда и в размери, определени съгласно разпоредбите на Многостранното споразумение за пътните такси от 12.02.1981 г., Международната Конвенция на Евроконтрол за сътрудничество по безопасност на въздухоплаването и свързаните с тях документи на Евроконтрол и Наредбата за таксите за използване на летищата за обществено ползване и за аеронавигационно обслужване в Република България. Цената на услугата (таксовата единица) е разходноориентирана. Таксовите единици за АНО се формират на базата прогноза на разходите и прогноза за равнището на обслужените единици.

Съобразно Регламенти (ЕС) 390/2013 и 391/2013⁴ се прилага схема за ефективност и метод на установените разходи (determined cost) по отношение таксите за АНО при прелитане. По отношение на зоните и районите на летищата регулацията по тези регламенти е задължителна и се прилагат само по отношение на летище София, като най-голямо в Република България. То е отделено в самостоятелна зона за таксуване. За останалите летища, на които ДП РВД предоставя обслужване, схемата за ефективност не е задължителна, тъй като броят движения на въздухоплавателни средства за всяко от тях не превишава количествените критерии установени в двата регламента. За целите на планирането и отчитането са определени референтни периоди. За всеки референтен период се изготвя план за ефективност (ПЕ), в който са дефинирани установените разходи за всяка година от този РР. Първият РР е тригодишен (2012 - 2014 г.), а следващите са петгодишни.

XII.3. Валутен риск

Предприятието е изложено на валутен риск от покупки, продажби и получени заемни средства (в случай, че такива се ползват през следващите години), деноминирани в

⁴ От началото на 2020 г. тези регламенти се заменят от общ регламент за схема за ефективност и таксува 2019/317, който запазва концептуалната рамка, но въвежда определени изменения и допълнения. От началото на 2020 г. схемата за ефективност няма да се прилага за обслужването в зоните и районите на летищата, доколкото нито едно летище не попада в обхвата на регламента, съгласно задължителните критерии.

чуждестранна валута. Българският лев е фиксиран към еврото в съотношение 1:1.95583. Валутният риск за предприятието е породен основно от евентуални трансакции в щатски долари, британски лири и швейцарски франкове. Ръководството контролира валутния риск чрез фиксиране на покупните, продажните цени в левове или евро.

XII.4. Лихвен риск

Предприятието не е изложено на лихвен риск, тъй като няма заеми и не ползва привлечен капитал, за да финансира дейността си.

XII.5. Кредитен риск

Кредитният риск представлява рискът даден контрагент да не заплати задължението си. Предприятието е изложено на този риск във връзка с възникване на вземания от клиенти и депозирание на средства. Излагането на предприятието на кредитен риск е ограничено до размера на балансовата стойност на финансовите активи.

Предприятието редовно следи за неизпълнението на задълженията на своите клиенти и други контрагенти и използва тази информация за контрол на кредитния риск. Предприемат се действия за намаляване на кредитния риск, посредством установени правила и процедури за събиране на дължимите и неплатени такси за аеронавигационно обслужване. Степента на събираемост на вземанията от предоставяне на АНО надхвърля 99%.

Предприятието не е предоставяло финансовите си активи като обезпечение по други сделки.

XII.6. Ликвиден риск

При оценяването и управлението на ликвидния риск Предприятието отчита очакваните парични потоци от финансови инструменти, по-специално наличните парични средства и търговски вземания. Наличните парични ресурси и търговски вземания са в размер, обезпечаващ изходящия паричен поток.

Със Закона за гражданското въздухоплаване е регламентирано, че срещу имуществото на предприятието не може да се насочва принудително изпълнение, нито да се открива производство по несъстоятелност.

За гарантиране на платежоспособността на ДП РВД се установява паричен резерв в размер 11 млн. евро, който е регламентиран с Наредба № 140 на Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите от 04.12.2001 г. за установяване режима, реда и условията за поддържане и разходване на паричния резерв на предприятието.

Паричният резерв в размер на 11 млн. евро се съхранява по сметка в БНБ, при съответните общи условия на банката.

XIII. ИНФОРМАЦИЯ ЗА СВЪРЗАНИ ЛИЦА

Свързаните лица на Предприятието включват сделки с предприятия с над 50% държавно участие в системата на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и ключов управленски персонал.

XIII.1. Сделки с други свързани лица под общ контрол

	2019 '000 лв.	2018 '000 лв.
Получени услуги		
Авиоотряд 28	532	576
Летище Г.Оряховица ЕАД	36	39
Летище София ЕАД	28	49

Български пощи ЕАД	27	33
ГД ГВА	18	2
Летище Пловдив ЕАД	7	5

Предоставени услуги

Летище София ЕАД	343	374
Летище Пловдив ЕАД	49	50
Летище Г. Оряховица ЕАД	14	25

XIII.2. Сделки с ключов управленски персонал

Възнагражденията на ключовия управленски персонал имат краткосрочен характер и за 2019 г. са в общ размер 808 хил. лв., който включва разходи за възнаграждения и разходи за социални осигуровки.

XIII.3. Разчети със свързани лица в края на периода

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Текущи вземания от:		
Летище София ЕАД	46	33
Летище Пловдив ЕАД	8	8
Летище Горна Оряховица ЕАД	2	2
Общо вземания от свързани лица	56	43
Текущи задължения към:		
Авиоотряд 28	82	52
Летище Г. Оряховица ЕАД	5	7
Летище София ЕАД	5	3
Български пощи ЕАД	1	4
Летище Пловдив ЕАД	1	-
Общо задължения към свързани лица	94	66

XIV. СЪБИТИЯ СЛЕД КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

Не са възникнали коригиращи събития или значителни некоригиращи събития между датата на финансовия отчет и датата на предоставянето му за одобрение от Управителния съвет, които да имат съществен ефект върху финансовия отчет за 2019 г. с изключение на следните:

В началото на 2020 г. поради разпространението на нов коронавирус (Covid-19) в световен мащаб се появиха затруднения в бизнеса и икономическата дейност на редица предприятия и цели икономически отрасли, като по официални данни към момента една от най-засегнатите индустрии е авиационната. Разпределението на влиянието на това събитие по отношение на въздушния трафик в световен и европейски план е много различно, като на този етап обслужваното въздушно пространство от ДП РВД е сред по-слабо засегнатите. Поради развиващия се характер на ситуацията, в т.ч. наличие на резултати за овладяване на кризата сред първоначално най-засегнатите страни, като Китай, ръководството на Предприятието счита, че на този етап не може да се оцени надеждно влиянието на този проблем върху бъдещото финансово състояние и резултатите от дейността му. Може да се очаква известен негативен ефект поради динамичния характер на предприеманите ограничителни действия от редица държави, но ръководството е в състояние да предприеме

необходимите мерки за намаляване на отрицателното влияние върху дейността на Предприятието и пълно запазване на неговите способности и потенциал за бъдещото му развитие.

Определен е размерът на осреднената базова таксова единица за аеронавигационно обслужване за прелитане в размер на 28.73 евро за 2020 г. (2019 г.: 31.42 евро).

Приложения:

Приложение 1 Национални таксови единици на страните-членки на ЕВРОКОНТРОЛ за 2019 г.

Приложение 2 Обслужени единици от страните-членки на ЕВРОКОНТРОЛ за 2019 г.

Приложение 3 Изменение на националната таксова единица за 2006-2019 г.

Дата: 16.03.2020 г.

Генерал

**Заличена информация на
основание чл. 2, ал. 2, т. 5
от ЗЗЛД**

**Заличена информация
на основание чл. 2, ал. 2,
т. 5 от ЗЗЛД**

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

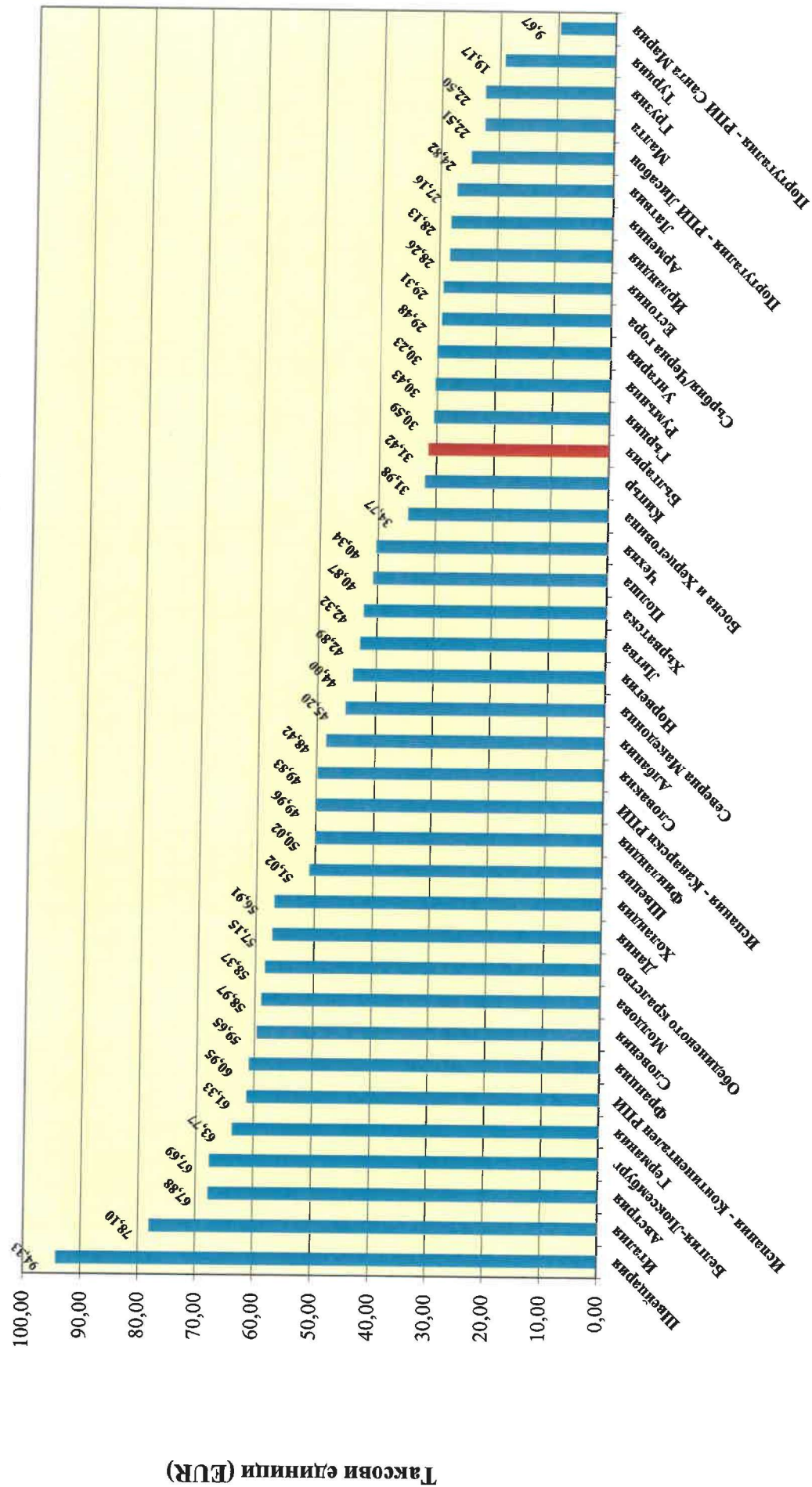
АБ	Авиобаза
АИО	Авиационно информационно обслужване
АМНС	Автоматизирани метеорологични наблюдателни системи
АНО	Аеронавигационно обслужване
АСУВД	Автоматизирана система за управление на въздушното движение
АУЦ	Авиационен учебен център
БСПЕ	Балансирана система от показатели за ефективност
ВВС	Военно-въздушни сили
ВС	Въздухоплавателно средство
ВМС	Военно-морски сили
ВП	Въздушно пространство
ВПСП	Въздушно пространство свободно планиране
ВС	Въздухоплавателно средство
ГД ГВА	Главна дирекция "Гражданска въздухоплавателна администрация"
ДАНО	Доставчици на аеронавигационно обслужване
ДАНС	Държавна агенция „Национална сигурност“
ДКСИ	Държавна комисия по сигурността на информацията
ЕЕН	Единно европейско небе
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕЦ	Единен център
ЗГВ	Закон за гражданското въздухоплаване
ЗЗКИ	Закон за защита на класифицираната информация
ЗМВР	Закон за министерството на вътрешните работи
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
ИСУ	Интегрирана система за управление
ИТ	Информационни технологии
ИТП	Инженерно-технически персонал
КИ	Класифицирана информация
КНО	Комуникация, навигация и обзор

ЛКЗ	Летищна контролирана зона
ЛКК	Летищна контролирана кула
ЛРАК	Летищен радиолокационен комплекс
ЛЦ	Летищен център
МПС	Моторно превозно средство
МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
НКЩ	Нещатен кризисен щаб
ОАЕ	Обединени арабски емирства
ОАПТС	Облитане на аеро-навигационни процедури и технически средства
ОВА	Обслужване на въздушното движение
ОЦИС	Оперативен център по информационна сигурност
ПОК	Постоянна обектна комисия
ПЕ	Плана за ефективност
ППЦ	Приемо-предавателен център
РП	Ръководител(и) на полети
РП2	Референтен период 2
РПИ	Район на полетна информация
РРА	Радио релейна линия
РЦ	Районен център
СЗ	Сигурност и защита
СМР	Строително-монтажни работи
СУБ	Система за управление на безопасността
СУВОС	Система за управление на въздействието върху околната среда
СУСИ	Системата за управление на сигурността на информацията
ТРАК	Трасови радиолокационен комплекс
УВД	Управление на въздушното движение
УВП	Управление на въздушното пространство
УКВ	Ултракъси вълни
УПВД	Управление на потоците въздушно движение
ФБВП	Функционален блок въздушно пространство
АСС	Area control center

AFTN	Aeronautical Fixed Telecommunication Network
AIM	Aeronautical Information Management
AIP	Aeronautical Information Publication
AIS	Aeronautical Information Services
ANSP	Air Navigation Services Provider
AMHS	ATS Message Handling System
APDSG	ATM Procedures Development Sub-Group
CANSO	Civil Air Navigation Services Organisation
CEF	Connecting Europe Facility
CIMACT	Civil Military ATM Coordination Tool
CTR	Control zone
ECAC	European Civil Aviation Conference
ERP	Enterprise resource planning
FAB	Functional Airspace Block
FRA	Free Route Airspace
IDS	Information display system
IANs	Institute for Air Navigation Services
ICAO	International Civil Aviation Organization
ILS	Instrument landing system
KEA	Key performance indicator measuring the level of horizontal En-route flight inefficiency in Actually flown trajectories
NADP	Noise Abatement Departure Procedure
PKI	Public Key Infrastructure
RAISG	RNAV Approach implementation Support Group
RAT	Risk Assessment Tool
RNAV	Area navigation
RNDSG	Route Network Development Sub-Group
SAPSC	Strategy and Planning Standing Committee
SAT	Site Acceptance Test
SCF	Social Consultation Forum
SESAR	Single European Sky ATM Research
SDM	SESAR Deployment Manager

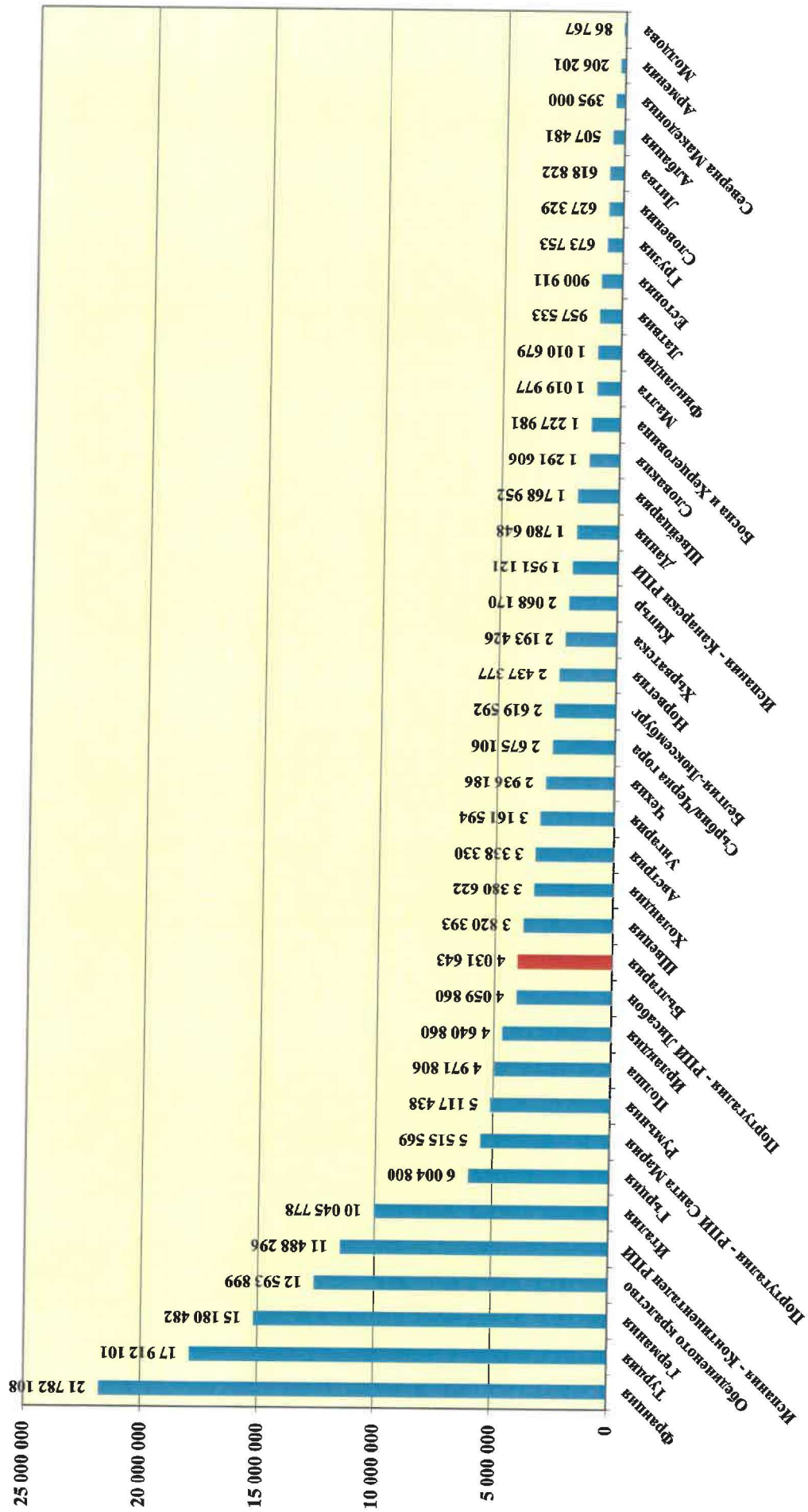
SWIM	System Wide information Management
TAF	Terminal Area Forecast
TESLA	Tactical Encounter SoLver Assistant
TMA	Terminal / Manoeuvring / Control Area
UKAS	United Kingdom Accreditation Service
VPN	Virtual private network
WAM	Wide Area Multilateration

Национални базови таксови единици на страните-членки на Евроконтрол за 2019 г.
(вкл. административната такса на Евроконтрол)

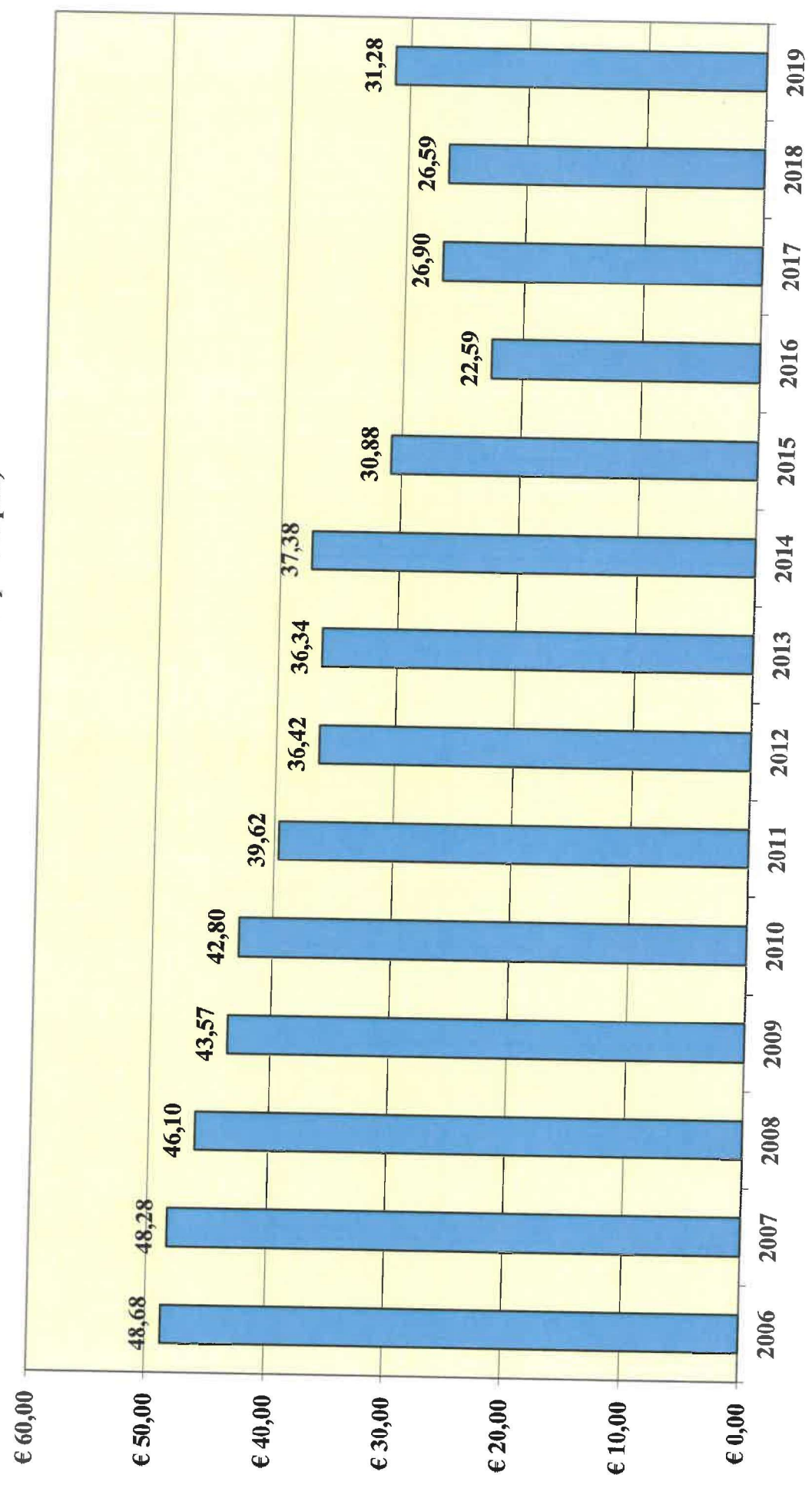

Таксови единици (EUR)

Общо обслужени единици в страните-членки на Евроконтрол за 2019 г.

Изменение на националната таксова единица на България за периода 2006 г. - 2019 г. (без административната такса на Евроконтрол)

Представително писмо от ръководството На ДП Ръководство на Въздушното Движение

16 Март 2020 г.

Грант Торнтон ООД
Бул. Черни връх № 26
София 1421

**Заличена
информация на
основание чл. 2, ал. 2,
т. 5 от ЗЗЛД**

Уважаеми г-н Апостолов,

Изпращаме Ви настоящото представително писмо във връзка с одита, който извършвате на финансовия отчет на **ДП Ръководство на Въздушното Движение** за финансовия период, приключващ на 31 декември 2019 г., с цел да се изрази мнение дали финансовия отчет дава вярна и честна представа за финансовото състояние на Предприятието, в съответствие с изискванията на Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), одобрени от ЕС.

Основавайки се на всичките си знания и убеждения, ние потвърждаваме следната информация:

Финансов отчет

1. Ние сме изгънали нашите отговорности съгласно условията в договора за одит и писмото за ангажимент, сключени на 27.12.2019 г., за изготвяне на финансов отчет в съответствие с изискванията на Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), одобрени от ЕС; по-специално за достоверното представяне на информацията в изготвения финансов отчет съгласно посочените по-горе стандарти.
2. Използваните методи и основни предположения са били последователно прилагани и водят до определянето на справедливата стойност подходяща за финансовото отчитане и оповестяване. Където е необходимо да се избират методи за оценка съгласно Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), одобрени от ЕС, ние избираме най-подходящите методи за даване на вярна и честна представа за финансовото състояние на Предприятието. Изборът на използваните методи се основава на нашите познания и опит отнасящи се до минали и настоящи събития и също така на нашите предположения за съществуващите условия и действията, които очакваме да предприемем.
3. Сделките със свързани лица са надлежно отчетени и в случаите, когато това е необходимо, са оповестени във финансовия отчет в съответствие с МСФО одобрени от ЕС.

За целта на това писмо под „свързани лица” се разбира:

Дъщерни фирми; фирми при които инвестициите са осчетоводени по метода на собствения капитал; фондове в полза на служителите, като например пенсионни фондове и тръстове, които са управлявани от или са под опеката на ръководството; основни собственици на Предприятието; неговото ръководство; членове на семействата на основните собственици на Предприятието както и на ръководството; други лица, с които

Предприятието може да има взаимоотношения, ако едно лице контролира или може да упражни значително влияние върху ръководството или оперативната политика на Предприятието, в степен, че едно от лицата по сделката може да бъде възпрепятствано да преследва своите собствени цели. Другото лице е също свързано лице, ако може да упражни значително влияние върху ръководството или оперативната политика на лицата по сделката или има интереси като собственик в една страните по сделката и може да упражни значително влияние върху другата страна така че една или повече от страните по сделката могат да бъдат възпрепятствани да преследва своите собствени цели.

Свързаните лица на Предприятието включват предприятия с над 50% държавно участие в системата на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и ключов управленски персонал.

4. Въз основа на нашите знания, възникналите събития след датата на изготвяне на финансовия отчет и за които в съответствие с МСФО, одобрени от ЕС, се изисква преизчисляване или оповестяване, са отстранени, добавени или оповестени. Некоригиращите събития са следните:

В началото на 2020 г. поради разпространението на нов коронавирус (Covid-19) в световен мащаб се появиха затруднения в бизнеса и икономическата дейност на редица предприятия и цели икономически отрасли, като по официални данни към момента една от най-засегнатите индустрии е авиационната. Разпределението на влиянието на това събитие по отношение на въздушния трафик в световен и европейски план е много различно, като на този етап обслужваното въздушно пространство от ДП РВД е сред по-слабо засегнатите. Поради развиващия се характер на ситуацията, в т.ч. наличие на резултати за овладяване на кризата сред първоначално най-засегнатите страни, като Китай, ръководството на Предприятието счита, че на този етап не може да се оцени надеждно влиянието на този проблем върху бъдещото финансово състояние и резултатите от дейността му. Може да се очаква известен негативен ефект поради динамичния характер на предприеманите ограничителни действия от редица държави, но ръководството е в състояние да предприеме необходимите мерки за намаляване на отрицателното влияние върху дейността на Предприятието и пълно запазване на неговите способности и потенциал за бъдещото му развитие.

Определен е размерът на осреднената базова таксова единица за аеронавигационно обслужване за прелитане в размер на 28.73 евро за 2020 г. (2019 г.: 31.42 евро).

5. Вярваме, че ефектът от некоригираните несъответствия включително пропуснатите оповестявания във финансовия отчет, в случай че има такива, индивидуално и общо, не са от съществено значение за финансовия отчет като цяло.
6. Всички известни и възможни съдебни дела и искове, чиито ефекти трябва да се взимат под внимание при оповестяване във финансовия отчет са отчетени и оповестени в съответствие с МСФО, одобрени от ЕС.
7. Гаранции, писмени или устни, по които Предприятието е условно отговорно, са отчетени и оповестени в Пояснение 29 към финансовия отчет.
8. Предприятието признава провизии, когато има вероятност сегашни задължения в резултат от минали събития да доведат до изходящ поток на ресурси и може да бъде направена надеждна оценка на сумата на задължението. Ръководството на Предприятието, подпомогнато от свои вътрешни експерти, е направило преценка, че към датата на финансовия отчет за ДП РВД е налице сегашно задължение, породено от

конструктивно задължение вследствие на минали събития в общ размер на 31,911 хил. лв. Ние потвърждаваме следните суми относно видовете провизии:

- Провизия във връзка със схема за споделяне на риска – 24,024 хил. лв.
- Провизия във връзка с планирани разходи за търсене и спасяване – 6,975 хил. лв.
- Провизия във връзка с планирани разходи за ННО- 912 хил. лв.

Сумата на признатите провизии в общ размер на 31,911 хил. лв. е най-добрата приблизителна оценка на разходите, необходими за покриване на настоящото задължение към края на отчетния период, дискантирана с процент на доходност на държавни ценни книжа. При оценяването на провизиите, ръководството на Предприятието е взело предвид всички обстоятелства, които имат ефект върху очакваното задължение.

9. Предприятието има задоволителни права на собственост върху всички свои активи и няма залог или ипотека на такива активи, нито има активи, които са заложили като допълнителни гаранции.
10. Не съществуват официални или неофициални договорености с финансови институции свързани с ограничения в ползването на парични средства или отпуснати кредитни линии, с изключение на паричен резерв в БНБ в размер на 11 млн. евро, който е създаден с цел гарантиране платежоспособността на Предприятието по реда на Наредба №140 на Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите от 4 декември 2001 г. за установяване режима, реда и условията за поддържане и разходване на паричния резерв на ДП РВА. Сумата не е на свободно разположение на Предприятието, а има специално предназначение.
11. Предприятието се е съобразило с всички аспекти на споразуменията, които биха имали съществен ефект върху финансовия отчет в случаи на неспазване.
12. Ние нямаме планове за преустановяване на дейността си или други планове, които биха довели до необходимостта от начисляване на провизии.
13. Не съществуват официални или неофициални договорености за компенсиране на насрещни задължения с наши парични средства и инвестиционни сметки.
14. Предприятието няма планове или намерения, които биха могли да променят съществено стойността или класификацията на активите или пасивите, отразени във финансовия отчет.
15. Ние сме прегледали и сме съгласни с констатациите на експерта, ангажиран за оценка на задълженията за доходи на персонала при пенсиониране, с определянето на сумите и оповестяванията, включени във финансовия отчет и счетоводните регистри. По подходящ начин сме преценили и потвърдили квалификацията на ангажирания експерт. Не сме давали или организирали даването на каквито и да било инструкции на експерта по отношение на изчислените стойности или суми в опит да се повлияе върху неговата работа и по друг начин не са ни известни каквито и да било въпроси, които са оказали влияние върху неговата независимост или обективност.
16. Ние сме прегледали оповестяванията за управление на финансовия риск, включени във финансовия отчет, съгласно изискванията на МСФО 7. Ние потвърждаваме, че включената качествена информация дава адекватна представа за процеса и процедурите

за управление на риска извършвани през годината. Ние смятаме, че включената количествена информация също е адекватна.

Предоставена информация:

17. Ние ви предоставихме:

- Достъп до цялата информация, която е свързана с изготвянето на финансовия отчет като счетоводни записи, документация и други;
- Допълнителна информация, която вие сте изисквали за целите на проверката като протоколи от събранията на акционерите, на управителния съвет;
- Неограничен достъп до посочените от вас служители в Предприятието за получаване на одиторски доказателства.

18. Всички сделки са правилно осчетоводени и оповестени във финансовия отчет. Коригиращите счетоводни операции за периода приключващ на 31 декември 2019 г., които бяха предложени от вас, са одобрени от нас и са включени в счетоводните регистри на Предприятието.

19. Нашето мнение, като ръководство на ДП РВД е, че системите за вътрешен контрол, организирани в предприятието са достатъчно надеждни за стопанисване и опазване на активите му.

20. Ние, като ръководство на ДП РВД, сме ви предоставили нашата оценка на риска относно това дали финансовите отчети съдържат съществена грешка в резултат на измама. Също така ние сме ви предоставили всички известни факти, които имат отношение към измами или предполагаеми измами, умишлени или неумишлени грешки, които може или биха могли да са оказали влияние върху дейността на предприятието (съответно на финансовия отчет).

21. Ние потвърждаваме отговорността си за организиране, изграждане и поддържане на системата за вътрешен контрол, която е необходима за установяване и предотвратяване на измами;

Ние разбираме, че „измама” е неточности, отклонения и несъответствия, получени в резултат на измама и незаконно присвояване на активи. Неточности, отклонения и несъответствия, получени в резултат на измама, представлява преднамерено включване на суми или пояснения във финансовия отчет с цел заблуда на потребителите на финансовия отчет. Неточности, отклонения и несъответствия, получени в резултат на незаконно присвояване на активи включва кражба на активите на Предприятието, която често е свързано с грешни или подвеждани записвания с цел укриване на факта, че активите липсват или са били заложили без разрешението на упълномощаващите органи.

22. Ние сме ви запознали с нашата оценка на риска по отношение на възникването на несъответствия във финансовия отчет породени в резултат на измама.

23. Ние нямаме информация за нередности или съмнения за нередности относно Предприятието, в които са замесени:

- а. Ръководството
- б. Служители играещи значителна роля в системата за вътрешен контрол
- в. Други лица, в резултат от действията на които нередностите биха имала съществен ефект върху финансовите отчети

24. Ние не сме уведомени за случаи, които биха довели до очаквани или подозирани случаи на несъобразяване със закони и други нормативни разпоредби, които са важни за дейността на Предприятието. Не сме уведомени за други случаи, които биха довели до очаквано или подозирано несъобразяване със закони и други нормативни разпоредби, чиято значимост може да има отражение върху финансовия отчет и следователно трябва да бъдат оповестени или включени като основа за отчитане на загуба от провизии.

Няма информация, отнасяща се до несъобразяване на изискванията на регулаторни и данъчни служби, която би имала отражение върху финансовия отчет.

25. Ние сме предоставили на Вашето внимание списък с всички свързани лица и сделки с тях, за които ни е известно. Те са както следва:

Сделки със свързани лица

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Получени услуги		
Авиоотряд 28	532	576
Летище Г.Оряховица ЕАД	36	39
Летище София ЕАД	28	49
Български пощи ЕАД	27	33
ГД ГВА	18	2
Летище Пловдив ЕАД	7	5
Предоставени услуги		
Летище София ЕАД	343	374
Летище Пловдив ЕАД	49	50
Летище Г.Оряховица ЕАД	14	25

Салда със свързани лица

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Текущи вземания от:		
Летище София ЕАД	46	33
Летище Пловдив ЕАД	8	8
Летище Горна Оряховица ЕАД	2	2
Общо вземания от свързани лица	56	43
Текущи задължения към:		
Авиоотряд 28	82	52
Летище Г.Оряховица ЕАД	5	7
Летище София ЕАД	5	3
Български пощи ЕАД	1	4
Летище Пловдив ЕАД	1	-
Общо задължения към свързани лица	94	66

26. Ние сме изпълнили нашите отговорности, които са посочени в условията в писмото за ангажимент от 27.12.2019 г., за изготвяне на доклада за дейността в съответствие с приложимите законови изисквания, в т.ч. Закона за счетоводството. Ние потвърждаваме, че:

- информацията, съдържаща се в него включва оповестяванията и докладванията, предвидени в Глава седма от Закона за счетоводството.
- всички обстоятелства и факти са надлежно оповестени на база на нашите познания и опит отнасящи се до минали и настоящи събития и също така на нашите предположения за съществуващите условия и действията, които очакваме да предприемем.
- Докладът за дейността е изготвен в съответствие с изискванията на чл. 39 от Закона за счетоводство.

27. Стандартите, измененията и тълкуванията, които влизат в сила през 2019 г. са били взети под внимание от Дружеството. Счетоводната политика е променена, в случаите, в които е било необходимо. Финансовият отчет на Дружеството към 31 декември 2019 г. отразява новите промени в Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от ЕС, които са в сила към датата на отчета.

28. Ние осъзнаваме Вашата необходимост и се съгласяваме да обработвате лични данни за нас и физически лица, свързани с нас (например клиенти, персонал, попечители и др.), в ролята Ви на администратор, които могат да включват следното: лична идентификация и данни за контакт, информация за трудова заетост или финансови данни. Ние се запознахме с Вашата Политика за поверителност и защита на личните данни, която е публикувана на Вашия уеб сайт (<http://www.granthornton.bg/privacy-policy-and-data-protection>), съдържаща допълнителни подробности за това как Вие използвате, обработвате и съхранявате лични данни.

Ние потвърждаваме, че горепосочените изявления са направени въз основа на запитвания към ръководството и служителите, които притежават необходимите знания и опит (и където е било необходимо е извършена проверка на съответните документи) и ние удостоверяваме истинността на всяко направено изявление.

С уважение,

ДП Ръководс

Витан Тодоров

Финансов директор и Главен счетоводител

**Заличена
информация на
основание чл. 2, ал.
2, т. 5 от ЗЗЛД**

Георги П
Генерал

**Заличена
информация на
основание чл. 2,
ал. 2, т. 5 от ЗЗЛД**

Грант Торнтон ООД
Бул. Черни връх № 26, 1421 София
Ул. Параскева Николау №4, 9000 Варна
Т (+3592) 987 28 79, (+35952) 69 55 44
F (+3592) 980 48 24, (+35952) 69 55 33
E office@bg.gt.com
W www.gtbulgaria.com

ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИЯ ОДИТОР

До: Управителния съвет на
Държавно предприятие Ръководство на въздушното движение
гр. София, бул. Брюксел №1

Доклад относно одита на финансовия отчет

Мнение

Ние извършихме одит на финансовия отчет на ДП Ръководство на въздушното движение („Предприятието“), съдържащ отчета за финансовото състояние към 31 декември 2019 г. и отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, отчета за промените в собствения капитал и отчета за паричните потоци за годината, завършваща на тази дата, както и пояснителните приложения към финансовия отчет, включващи и обобщено оповестяване на съществените счетоводни политики.

По наше мнение, приложеният финансов отчет дава вярна и честна представа за финансовото състояние на Дружеството към 31 декември 2019 г., неговите финансови резултати от дейността и паричните му потоци за годината, завършваща на тази дата, в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от ЕС и българското законодателство.

База за изразяване на мнение

Ние извършихме нашия одит в съответствие с Международните одиторски стандарти (МОС). Нашите отговорности съгласно тези стандарти са описани допълнително в раздела от нашия доклад „Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет“. Ние сме независими от Дружеството в съответствие с „Международния етичен кодекс на професионалните счетоводители (включително Международни стандарти за независимост) на Съвета за международни стандарти по етика за счетоводители (Кодекса на СМСЕС)“, заедно с етичните изисквания на Закона за независимия финансов одит, приложим в България, като ние изпълнихме и нашите други етични отговорности в съответствие с тези изисквания. Ние считаме, че одиторските доказателства, получени от нас, са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение.

Друга информация, различна от финансовия отчет и одиторския доклад върху него

Ръководството носи отговорност за другата информация. Другата информация се състои от доклад за дейността, изготвен от ръководството съгласно Закона за счетоводството, но не включва финансовия отчет и нашия одиторски доклад върху него.

Нашето мнение относно финансовия отчет не обхваща другата информация и ние не изразяваме каквато и да е форма на заключение за сигурност относно нея, освен ако не е изрично посочено в доклада ни и до степента, до която е посочено. Във връзка с нашия одит на финансовия отчет, нашата отговорност се състои в това да прочетем другата информация и по този начин да преценим дали тази друга информация е в съществено несъответствие с финансовия отчет или с нашите познания, придобити по време на одита, или по друг начин изглежда да съдържа съществено неправилно докладване. В случай че на базата на работата, която сме извършили, ние достигнем до заключение, че е налице съществено неправилно докладване в тази друга информация, от нас се изисква да докладваме този факт. Нямаме какво да докладваме в това отношение.

Отговорност на ръководството и лицата, натоварени с общо управление за финансовия отчет

Ръководството носи отговорност за изготвянето и достоверното представяне на този финансов отчет в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от ЕС и българското законодателство, както и за такава система за вътрешен контрол, каквато ръководството

определя като необходима за осигуряване изготвянето на финансови отчети, които не съдържат съществени неправилни отчитания, независимо дали дължащи се на измама или грешка.

При изготвяне на финансовия отчет ръководството носи отговорност за оценяване на способността на Дружеството да продължи да функционира като действащо предприятие, оповестявайки, когато това е приложимо, въпроси, свързани с предположението за действащо предприятие и използвайки счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие, освен ако ръководството не възнамерява да ликвидира Дружеството или да преустанови дейността му, или ако ръководството на практика няма друга алтернатива, освен да постъпи по този начин.

Лицата, натоварени с общо управление, носят отговорност за осъществяването на надзор над процеса по финансово отчитане на Дружеството.

Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет

Нашите цели са да получим разумна степен на сигурност относно това дали финансовият отчет като цяло не съдържа съществени неправилни отчитания, независимо дали дължащи се на измама или грешка, и да издадем одиторски доклад, който да включва нашето одиторско мнение. Разумната степен на сигурност е висока степен на сигурност, но не е гаранция, че одит, извършен в съответствие с МОС и Закона за независимия финансов одит, винаги ще разкрива съществено неправилно отчитане, когато такова съществува. Неправилни отчитания могат да възникнат в резултат на измама или грешка и се считат за съществени, ако би могло разумно да се очаква, че те, самостоятелно или като съвкупност, биха могли да окажат влияние върху икономическите решения на потребителите, вземани въз основа на този финансов отчет.

Като част от одита в съответствие с МОС, ние използваме професионална преценка и запазваме професионален скептицизъм по време на целия одит. Ние също така:

- идентифицираме и оценяваме рисковете от съществени неправилни отчитания във финансовия отчет, независимо дали дължащи се на измама или грешка, разработваме и изпълняваме одиторски процедури в отговор на тези рискове и получаваме одиторски доказателства, които да са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение. Рискът да не бъде разкрито съществено неправилно отчитане, което е резултат от измама, е по-висок, отколкото риска от съществено неправилно отчитане, което е резултат от грешка, тъй като измамата може да включва тайно споразумяване, фалшифициране, преднамерени пропуски, изявления за въвеждане на одитора в заблуждение, както и пренебрегване или заобикаляне на вътрешния контрол;
- получаваме разбиране за вътрешния контрол, имащ отношение към одита, за да разработим одиторски процедури, които да са подходящи при конкретните обстоятелства, но не с цел изразяване на мнение относно ефективността на вътрешния контрол на Дружеството;
- оценяваме уместността на използваните счетоводни политики и разумността на счетоводните приблизителни оценки и свързаните с тях оповестявания, направени от ръководството;
- достигаем до заключение относно уместността на използване от страна на ръководството на счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие и, на базата на получените одиторски доказателства, относно това дали е налице съществена несигурност, отнасяща се до събития или условия, които биха могли да породят значителни съмнения относно способността на Дружеството да продължи да функционира като действащо предприятие. Ако ние достигнем до заключение, че е налице съществена несигурност, от нас се изисква да привлечем внимание в одиторския си доклад към свързаните с тази несигурност оповестявания във финансовия отчет или в случай че тези оповестявания са неадекватни, да модифицираме мнението си. Нашите заключения се основават на одиторските доказателства, получени до датата на одиторския ни доклад. Бъдещи събития или условия обаче могат да станат причина Дружеството да преустанови функционирането си като действащо предприятие;
- оценяваме цялостното представяне, структура и съдържание на финансовия отчет, включително оповестяванията, и дали финансовият отчет представя основополагащите за него сделки и събития по начин, който постига достоверно представяне.

Ние комуникираме с лицата, натоварени с общо управление, наред с останалите въпроси, планирания обхват и време на изпълнение на одита и съществените констатации от одита, включително съществени недостатъци във вътрешния контрол, които идентифицираме по време на извършвания от нас одит.

Доклад във връзка с други законови и регулаторни изисквания

В допълнение на нашите отговорности и докладване съгласно МОС, описани по-горе в раздела „Друга информация, различна от финансовия отчет и одиторския доклад върху него“ по отношение на доклада за дейността, ние изпълнихме и процедурите, добавени към изискванията по МОС съгласно Указанията на професионалната организация на дипломираните експерт-счетоводители и регистрираните одитори в България – Институт на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС). Тези процедури касаят проверки за наличието, както и проверки на формата и съдържанието на тази друга информация с цел да ни подпомогнат във формиране на становище относно това дали другата информация включва оповестяванията и докладванията, предвидени в Глава седма от Закона за счетоводството, приложим в България.

Становище във връзка с чл. 37, ал. 6 от Закона за счетоводството

На базата на извършените процедури, нашето становище е, че:

- (а) информацията, включена в доклада за дейността за финансовата година, за която е изготвен финансовият отчет, съответства на финансовия отчет;
- (б) докладът за дейността е изготвен в съответствие с приложимите законови изисквания;
- (в) в резултат на придобитото познаване и разбиране на дейността на Дружеството и средата, в която то функционира, не сме установили случаи на съществено невярно представяне в доклада за дейността;

Грант Торнтон ООД
Одиторско дружество

Марий Апостолов
Управител
Регистриран одитор, отгов

16 март 2020 г.
България, гр. София, бул. Че

**Заличена информация на
основание чл. 2, ал. 2, т. 5 от
ЗЗЛД**

Съдържание

	Страница
Годишен доклад за дейността	-
Доклад на независимия одитор	-
Отчет за финансовото състояние	1
Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход	3
Отчет за промените в собствения капитал	4
Отчет за паричните потоци	5
Пояснения към финансовия отчет	6

Годишен доклад за дейността

Държавно предприятие "Ръководство на въздушното движение"
София 1540, Бул. "Брюксел" №1, Тел.: 02 937 1111, Факс: 02 980 0043
www.bulatsa.com

Отчет за финансовото състояние

Активи	Пояснение	31 декември 2019 ‘000 лв.	31 декември 2018 ‘000 лв.
Нетекущи активи			
Имоти, машини и съоръжения	5	183,535	183,717
Нематериални активи	6	21,135	20,301
Отсрочени данъчни активи	7	709	347
Нетекущи активи		205,379	204,365
Текущи активи			
Материални запаси	8	1,304	1,882
Търговски вземания	9	49,357	48,042
Вземания от свързани лица	27	56	43
Вземания във връзка с данъци върху дохода		1,287	1,282
Други вземания	10	5,990	4,755
Пари и парични еквиваленти	11	166,479	156,303
Текущи активи		224,473	212,307
Общо активи		429,852	416,672

Финансов директор и
главен счетоводител

**Заличена
информация
на основание
чл. 2, ал. 2, т. 5
от ЗЗЛД**

Генерален директор

**Заличена
информация на
основание чл. 2,
ал. 2, т. 5 от ЗЗЛД**

Дата: 02.03.2020 г.

Заверил съгласно одит
Грант Торнтон ООД
Одиторско дружество
Марий Апостолов
Регистриран одитор, от
Управител

**Заличена
информация на
основание чл. 2, ал.
2, т. 5 от ЗЗЛД**

Ог.:

Отчет за финансовото състояние (продължение)

Собствен капитал и пасиви	Пояснение	31 декември 2019 ‘000 лв.	31 декември 2018 ‘000 лв.
Собствен капитал			
Основен капитал	12.1	129,758	129,758
Законови резерви	12.2	44,097	44,097
Други резерви	12.2	162,851	146,605
Печалба за текущата година		18,252	30,884
Общо собствен капитал		354,958	351,344
Пасиви			
Нетекущи пасиви			
Пенсионни и други задължения към персонала	13.2	13,359	10,749
Провизии	14	11,212	12,812
Финансирания	15	565	1,096
Нетекущи пасиви		25,136	24,657
Текущи пасиви			
Пенсионни и други задължения към персонала	13.2	18,303	19,319
Провизии	14	20,699	9,032
Търговски задължения	16	4,780	5,811
Краткосрочни задължения към свързани лица	27	94	66
Данъчни задължения	17	3,562	3,357
Други задължения	18	2,320	3,086
Текущи пасиви		49,758	40,671
Общо пасиви		74,894	65,328
Общо собствен капитал и пасиви		429,852	416,672

Заличена информация на основание чл. 2, ал. 2, т. 5 от ЗЗЛД

Заличена информация на основание чл. 2, ал. 2, т. 5 от ЗЗЛД

Заличена информация на основание чл. 2, ал. 2, т. 5 от ЗЗЛД

Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за годината, приключваща на 31 декември

	Пояснение	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Приходи от предоставени услуги	19	254,484	216,443
Други приходи	20	1,658	1,577
Разходи за материали	21	(4,500)	(4,302)
Разходи за външни услуги	22	(26,361)	(23,424)
Разходи за персонала	13.1	(165,894)	(153,793)
Разходи за амортизация на нефинансови активи	5,6	(23,255)	(22,110)
Други разходи, нетно	23	(15,937)	20,253
Печалба от оперативна дейност		20,195	34,644
Финансови приходи	24	287	122
Финансови разходи	24	(193)	(309)
Печалба преди данъци		20,289	34,457
Разходи за данъци върху дохода	25	(2,037)	(3,573)
Печалба за годината		18,252	30,884

Друг всеобхватен доход

Компоненти, които не се рекласифицират в печалбата или загубата:

Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране

13.2 862 (137)

Данък върху дохода, отнасящ се до компоненти, които не се рекласифицират в печалбата или загубата

25 (86) 14

Друг всеобхватен доход, нетно от данъци

776 (123)

Общо всеобхватен доход

Финансов директор и главен счетоводител

Генерален директор

Дата: 02.03.2020 г.

Заверил съгласно
 Грант Торнтон О
 Одиторско дружес
 Марий Апостолов
 Регистриран одит
 Управител

Заличена информация на основание чл. 2, ал. 2, т. 5 от ЗЗЛД

Заличена информация на основание чл. 2, ал. 2, т. 5 от ЗЗЛД

Отчет за промените в собствения капитал за годината, приключваща на 31 декември

Всички суми са представени в '000 лв.	Основен капитал	Законови резерви	Други резерви	Печалба за текущата година	Общо собствен капитал
Салдо към 1 януари 2019 г.	129,758	44,097	146,605	30,884	351,344
Отчисления от печалбата	-	-	-	(15,442)	(15,442)
Придобити активи	-	-	28	-	28
Сделки със собственика	-	-	28	(15,442)	(15,414)
Печалба за годината	-	-	-	18,252	18,252
Друг всеобхватен доход:					
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране, нетно от данъци	-	-	776	-	776
Общо всеобхватен доход за годината	-	-	776	18,252	19,028
Разпределение на печалбата от 2018 г.	-	-	15,442	(15,442)	-
Салдо към 31 декември 2019 г.	129,758	44,097	162,851	18,252	354,958
Салдо към 1 януари 2018 г.	129,758	44,097	132,856	27,745	334,456
Отчисления от печалбата	-	-	-	(13,873)	(13,873)
Сделки със собственика	-	-	-	(13,873)	(13,873)
Печалба за годината	-	-	-	30,884	30,884
Друга всеобхватна загуба:					
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране, нетно от данъци	-	-	(123)	-	(123)
Общо всеобхватен доход за годината	-	-	(123)	30,884	30,761
Разпределение на печалбата от 2017 г.	-	-	13,872	(13,872)	-
Салдо към 31 декември 2018 г.	129,758	44,097	146,605	30,884	351,344

Финансов директор
 счетоводител

В

Генерален директор

Дата: 02.03.2020 г.

Заверил съгласно
 Грант Торнто
 Одиторско др
 Марий Апост
 Регистриран
 Управител

Заличена информация на основание чл. 2, ал. 2, т. 5 от ЗЗЛД

Заличена информация на основание чл. 2, ал. 2, т. 5 от ЗЗЛД

Отчет за паричните потоци за годината, приключваща на 31 декември

	Пояснение	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Оперативна дейност			
Постъпления от клиенти		258,464	223,487
Плащания към доставчици		(43,772)	(39,734)
Плащания към персонал и осигурителни институции		(155,617)	(145,561)
Плащания за данък върху дохода		(2,489)	(417)
Получени финансираня		139	269
Други плащания за оперативна дейност, нетно		(555)	(1,641)
Нетен паричен поток от оперативна дейност		<u>56,170</u>	<u>36,403</u>
Инвестиционна дейност			
Придобиване на имоти, машини и съоръжения		(17,335)	(11,538)
Придобиване на нематериални активи		(13,178)	(4,107)
Получени лихви		(38)	(16)
Нетен паричен поток от инвестиционна дейност		<u>(30,551)</u>	<u>(15,661)</u>
Финансова дейност			
Плащания на отчисления от печалбата	12.3	(15,442)	(13,873)
Нетен паричен поток от финансова дейност		<u>(15,442)</u>	<u>(13,873)</u>
Нетна промяна в пари и парични еквиваленти			
		<u>10,177</u>	<u>6,869</u>
Пари и парични еквиваленти в началото на годината		156,303	149,437
Загуба от валутна преоценка на пари и парични еквиваленти		(1)	(3)
Пари и парични еквиваленти в края на годината, в това число:	11	166,479	156,303
Паричен резерв в		<u>21,514</u>	<u>21,514</u>

Финансов директор
главен счетоводител

Генерален директор

Дата: 02.03.2020 г.

Заверил съгласно
Грант Торнтън
Одиторско дружество
Марий Апостолов
Регистриран
Управител

20г.:

Пояснения към финансовия отчет

1. Предмет на дейност

Държавно Предприятие „Ръководство на Въздушното Движение“ (ДП РВД, или Предприятието) е Предприятие със седалище в Република България, гр. София, бул. „Брюксел“ № 1, ЕИК 000697179. На 1 януари 2001 г. то е регистрирано като държавно предприятие. Преди това Предприятието е извършвало дейността си като главна дирекция към Министерството на транспорта и съобщенията. Към момента, министърът на Транспортa, информационните технологии и съобщенията упражнява правата на едноличен собственик (принципал).

Предприятието изпълнява функциите по предоставяне на аеронавигационно обслужване в гражданското въздушно пространство на Република България. Основните извършвани дейности включват:

1. Управление на въздушното движение за постигане на безопасност, ефективност и редовност на полетите в обслужваното гражданско въздушно пространство;
2. Планиране, осигуряване, внедряване, експлоатация и поддържане на съоръжения, системи и оборудване за комуникационно, навигационно, обзорно, енергийно, метеорологично и аеронавигационно осигуряване на обслужваното въздушно движение и съпътстващата инфраструктура;
3. Комуникационно обслужване, навигационно обслужване и обслужване по обзора;
4. Метеорологично обслужване;
5. Аеронавигационно информационно обслужване;
6. Информационно обслужване на дейностите по търсене и спасяване на въздухоплавателни средства;
7. Управление на системата за безопасност на въздушното движение в рамките на предоставената му компетентност;
8. Изпълнение на задълженията на Република България, произтичащи от международни договори в областта на управлението на въздушното движение, по които Република България е страна.
9. Събиране на такси за аеронавигационно обслужване.

Дейността на Предприятието е регламентирана със Закона за гражданското въздухоплаване и с Правилник за устройството, функциите и дейността на ДП РВД.

Органи на управление на ДП "Ръководство на въздушното движение" са:

1. Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията;
2. Управителният съвет;
3. Генералният директор.

Към датата на финансовия отчет, както и към датата на изготвяне на финансовия отчет, членове на Управителния съвет са:

1. Веселина Карамилева - Тодорова – председател на Управителния съвет
2. Георги Пеев – генерален директор и член на Управителния съвет
3. Десислава Замфирова – член на Управителния съвет.

Средносписъчният брой на персонала на Предприятието към 31.12.2019 г. е 1,137 човека.

2. Основа за изготвяне на финансовия отчет

Финансовият отчет на Предприятието е изготвен в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), разработени и публикувани от Съвета по международни счетоводни стандарти (СМСС) и приети от Европейския съюз (ЕС) и приложими в Република България. По смисъла на параграф 1, точка 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството, приложим в България, терминът „МСФО, приети от ЕС“ представляват Международните счетоводни

стандарти (МСС), приети в съответствие с Регламент (ЕО) 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета.

Финансовият отчет е съставен в български лева, което е функционалната валута на Предприятието. Всички суми са представени в хиляди лева ('000 лв.) (включително сравнителната информация за 2018 г.), освен ако не е посочено друго.

Ръководството носи отговорност за съставянето и достоверното представяне на информацията в настоящия финансов отчет.

Финансовият отчет е съставен при спазване на принципа на действащо предприятие.

3. Промени в счетоводната политика

3.1. Нови стандарти, изменения и разяснения към МСФО, които са влезли в сила от 1 януари 2019 г.

Предприятието е приложило следните нови стандарти, изменения и разяснения към МСФО, разработени и публикувани от Съвета по международни счетоводни стандарти, които са задължителни за прилагане от годишния период, започващ на 1 януари 2019 г., но нямат съществен ефект от прилагането им върху финансовия резултат и финансовото състояние на Предприятието:

- МСФО 16 „Лизинг“

МСФО 16 „Лизинг“ заменя МСС 17 „Лизинги“, както и три разяснения: КРМСФО 4 „Определяне дали дадено споразумение съдържа лизинг“, ПКР 15 „Оперативен лизинг – стимули“ и ПКР 27 „Оценяване на съдържанието на операции, включващи правната форма на лизинг“.

Предприятието е направило анализ на действащите договори за оперативен лизинг към 01.01.2019 г. В резултат на този анализ не са установени лизингови договори, по които Предприятието да признае актив с право на ползване и на свързаните с него лизингови задължения. По част от договорите Предприятието няма право да ръководи как и с каква цел да се използва активът, а друга част са идентифицирани като договори за активи с ниска стойност или с оставащ срок на лизинг по-малко от 12 месеца от датата на първоначалното прилагане. Всичките договори се отчитат като разход за лизинг по линейния метод за оставащия срок на договора. Няма промяна по отношение на позициите от финансовия отчет съгласно МСС 17 и позиции съгласно МСФО 16 към 1 януари 2019 г.

- МСФО 9 „Финансови инструменти“ (изменен) – Предплащания с отрицателно компенсиране
- МСС 19 „Доходи на наети лица“ (изменен) – Промяна в плана, съкращаване или уреждане
- МСС 28 „Инвестиции в асоциирани предприятия и съвместни предприятия“ (изменен) – Дългосрочни участия в асоциирани и съвместни предприятия
- КРМСФО 23 „Несигурност относно отчитането на данък върху дохода“
- Годишни подобрения на МСФО 2015-2017

3.2. Стандарти, изменения и разяснения, които все още не са влезли в сила и не се прилагат от по-ранна дата от Предприятието

Към датата на одобрение на този финансов отчет са публикувани нови стандарти, изменения и разяснения към съществуващи вече стандарти, но не са влезли в сила или не са приети от ЕС за финансовата година, започваща на 1 януари 2019 г., и не са били приложени от по-ранна дата от Предприятието. Не се очаква те да имат съществен ефект върху финансовите отчети на Предприятието. Ръководството очаква всички стандарти и изменения да бъдат приети в счетоводната политика на Предприятието през първия период, започващ след датата на влизането им в сила.

Промените са свързани със следните стандарти:

- МСС 1 и МСС 8 (изменен) - Дефиниция на същественост, в сила от 1 януари 2020 г., приети от ЕС

- Изменения на референциите към Концептуална рамка за финансово отчитане в сила от 1 януари 2020 г., приети от ЕС
- МСФО 3 (изменен) – Определение за Бизнес в сила от 1 януари 2020 г., все още не е приет от ЕС
- Изменения на МСФО 9, МСС 39 и МСФО 7: Реформа на референтните лихвени проценти, в сила от 1 януари 2020 г., все още не е приета от ЕС
- МСФО 14 „Отсрочени сметки при регулирани цени“ в сила от 1 януари 2016 г., все още не е приет от ЕС
- МСФО 17 „Застрахователни договори“ в сила от 1 януари 2021 г., все още не е приет от ЕС

4. Счетоводна политика

4.1. Общи положения

Най-значимите счетоводни политики, прилагани при изготвянето на този финансов отчет, са представени по-долу.

Финансовият отчет е изготвен при спазване на принципите за оценяване на всички видове активи, пасиви, приходи и разходи, съгласно МСФО. Базите за оценка са оповестени подробно по-нататък в счетоводната политика към финансовия отчет.

Следва да се отбележи, че при изготвянето на представения финансов отчет са използвани счетоводни оценки и допускания. Въпреки че те са базирани на информация, предоставена на ръководството към датата на изготвяне на финансовия отчет, реалните резултати могат да се различават от направените оценки и допускания.

4.2. Представяне на финансовия отчет

Финансовият отчет е представен в съответствие с МСС 1 „Представяне на финансови отчети“. Предприятието прие да представя отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход в единен отчет.

В отчета за финансовото състояние се представят два сравнителни периода, когато Предприятието: а) прилага счетоводна политика ретроспективно; б) преизчислява ретроспективно позиции във финансовия отчет; или в) рекласифицира позиции във финансовия отчет, когато това има съществен ефект върху информацията в отчета за финансовото състояние към началото на предходния период.

Предприятието е възприело да представя отчета за паричните потоци по пряк метод според изискванията на МСС 7 Отчети за паричните потоци.

4.3. Сделки в чуждестранна валута

Сделките в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута на Предприятието по официалния обменен курс към датата на сделката (обявения фиксинг на Българска народна банка). Печалбите и загубите от курсови разлики, които възникват при урещдането на тези сделки и преоценяването на паричните позиции в чуждестранна валута към края на отчетния период, се признават в печалбата или загубата.

4.4. Приходи

Приходите включват приходи от предоставяне на услуги. Приходите от основните услуги са представени в пояснение 19 и включват приходи от пътни такси за прелитане в обслужваното въздушно пространство на Република България и от такси за използване на радионавигационни средства и полетно обслужване в зоните и районите на летищата.

За да определи дали и как да признае приходи, Предприятието използва следните 5 стъпки:

- 1 Идентифициране на договора с клиент
- 2 Идентифициране на задълженията за изпълнение
- 3 Определяне на цената на сделката
- 4 Разпределение на цената на сделката към задълженията за изпълнение
- 5 Признаване на приходите, когато са удовлетворени задълженията за изпълнение.

Приходите се признават или в даден момент или с течение на времето, когато или докато Предприятието удовлетвори задълженията за изпълнение, прехвърляйки обещаните стоки или услуги на своите клиенти. Предприятието признава като задължения по договор възнаграждение, получено по отношение на неудовлетворени задължения за изпълнение и ги представя като други задължения в отчета за финансовото състояние. По същия начин, ако Предприятието удовлетвори задължение за изпълнение, преди да получи възнаграждението, то признава в отчета за финансовото състояние или актив по договора, или вземане, в зависимост от това дали се изисква нещо друго освен определено време за получаване на възнаграждението.

Приходите от аеронавигационни услуги се признават на базата на задълженията на Предприятието, което то има по предназначение и като член на международната организация Евроконтрол, когато контролът върху обещаните в договора услуги се прехвърлят на клиента (съответната авиокомпания) в размер, който отразява възнаграждението, на което Предприятието очаква да има право в замяна на тези услуги. Контролът се прехвърля на клиента, когато (или като) удовлетвори задължението за изпълнение, съгласно условията на изпълнение на аеронавигационната услуга. Даден актив (стока или услуга) е прехвърлен, когато (или като) клиентът получи контрол върху този актив.

Всяко обещание за прехвърляне на стоки и/или услуги, които са разграничими (сами по себе си и в контекста на договора), се отчита като едно задължение за изпълнение.

Предприятието признава приход за всяко отделно задължение за изпълнение на ниво индивидуален клиент на база обслужени единици за всеки полет. При договори със сходни характеристики приходите се признават на портфейлна база само ако групирането им в портфейл не би имало съществено различно въздействие върху финансовите отчети.

4.4.1. Приходи, които се признават с течение на времето

Предоставяне на услуги

Предприятието притежава свидетелство за извършване на аеронавигационно обслужване и изпълнява държавни функции по предоставяне на аеронавигационни услуги в обслужваното гражданско въздушно пространство на Република България, в съответствие със Закона за гражданското въздухоплаване, ратифицираните международни договори в областта на гражданското въздухоплаване, по които Република България е страна и приложимите регламенти на Европейския съюз.

Услугите, предоставяни от Предприятието включват предоставяне на аеронавигационно обслужване подробно описани в Пояснение 1. Аеронавигационното обслужване основно включва следните услуги и съответните им съставни задължения за изпълнение:

- Аеронавигационно обслужване на прелитания трафик в обслужваното въздушно пространство на Република България
- Аеронавигационно обслужване за използване на радионавигационни средства и полетно обслужване в зоните и районите на летищата

Предприятието осъществява основната си дейност на база своя статут и Закона за гражданското въздухоплаване. България е страна-членка на Европейска организация за безопасност на въздухоплаването (ЕВРОКОНТРОЛ) от 1998 г. Организацията осъществява своята дейност в сътрудничество с националните граждански и военни власти. Съобразно ратифицираните международни споразумения ЕВРОКОНТРОЛ има ангажимент да фактурира и събира таксите при прелитане и в зоните и районите на летищата за въздухоплавателни средства над два тона излетно тегло.

Оценяване

Пътната такса за аеронавигационно обслужване при прелитане за даден полет се определя на база приложимата за годината таксова единица и броя обслужени единици за съответния полет, получен по формула отчитаща прелетяното ортодромическо разстояние и тегловия фактор.

Пътната такса за аеронавигационно обслужване в зоните и районите на летищата се определя по сходен начин, като се изключи неприложимия компонент за прелетяно разстояние.

Размерът на пътните такси за услугите, предоставяни от ДП РВД се регламентира ежегодно в Наредба за таксите за използване на летищата за обществено ползване и за аеронавигационно обслужване в Република България.

Приходите от аеронавигационно обслужване се признават, когато контролът върху ползите от предоставените услуги е прехвърлен върху ползвателя на услугите. Приход се признава с течение на времето на база изпълнение на отделните задължения за изпълнение и се счита, че методът за измерване на напредъка е на база вложени ресурси.

Цената на сделката с размерът на възнаграждението, на което Предприятието очаква да има право в замяна на прехвърлянето на клиента на обещаните стоки или услуги, с изключение на сумите, събрани от името на трети страни (например данък върху добавената стойност). Обещаното в договора с клиента възнаграждение може да включва фиксирани суми, променливи суми или и двете.

При определяне на цената на сделката се взема предвид влиянието на променливо възнаграждение, наличието на значителни компоненти на финансирането, непаричното възнаграждение и възнаграждението, дължимо на клиента.

Приходите от останалите услуги на Предприятието се признават, когато контролът върху ползите от предоставените услуги е прехвърлен върху ползвателя на услугите. Приход се признава с течение на времето на база изпълнение на отделните задължения за изпълнение. При признаване на приходите от други услуги, Предприятието прилага метод за измерване на напредъка, отчитащ вложените ресурси.

4.4.2. Приходи от финансираня/Отсрочени приходи

Финансиранията за нетекущи активи и за текущата дейност първоначално се признават в отчета за финансовото състояние като отсрочени приходи, при условие че са налице достатъчно основания да се счита, че същите ще бъдат получени, както и че Предприятието ще изпълни свързаните с тях условия. Приходите от финансираня за нетекущи активи се признават равномерно за срока на полезен живот на съответните активи. Приходите от финансираня за текущата дейност се признават през периода и до стойността на отчетените разходи, за които те са предназначени.

4.4.3. Приходи от лихви

Приходите от лихви се отчитат текущо по метода на ефективния лихвен процент.

4.5. Активи и пасиви по договори с клиенти

Предприятието признава активи и/или пасиви по договор, когато една от страните по договора е изпълнила задълженията си в зависимост от връзката между дейността на предприятието и плащането от клиента. Дружеството представя отделно всяко безусловно право на възнаграждение като вземане. Вземане е безусловното право на предприятието да получи възнаграждение.

Пасиви по договор се признават в отчета за финансовото състояние, ако клиент заплаща възнаграждение или дружеството има право на възнаграждение, което е безусловно, преди да е прехвърлен контрола върху стоката или услугата.

Предприятието признава активи по договор, когато задълженията за изпълнение са удовлетворени и плащането не е дължимо от страна на клиента. Актив по договор е правото на предприятието да получи възнаграждение в замяна на стоките или услугите, които предприятието е прехвърлило на клиент.

Последващо Предприятието определя размера на обезценката за актив по договора в съответствие с МСФО 9 „Финансови инструменти“.

4.6. Оперативни разходи

Оперативните разходи се признават в печалбата или загубата при ползването на услугите и при спазване на принципа за съпоставимост с приходите или на датата на възникването им.

Следните оперативни разходи винаги се отразяват като текущ разход в момента на възникването им:

- Общи и административни разходи (освен ако не са за сметка на клиента);
- Разходи за брак на материални запаси;
- Разходи, свързани с изпълнение на задължението;
- Разходи, за които предприятието не може да определи, дали са свързани с удовлетворено или неудовлетворено задължение за изпълнение.

4.7. Разходи за лихви

Разходите за лихви се отчитат текущо по метода на ефективния лихвен процент и се признават като разход за периода, в който са възникнали в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи“.

4.8. Нематериални активи

Нематериалните активи включват специализиран и стандартен софтуер. Те се отчитат по цена на придобиване, включваща покупната цена, всички платени мита, невъзстановими данъци и направените преки разходи във връзка с подготовка на актива за експлоатация, при което капитализираните разходи се амортизират въз основа на линейния метод през оценения срок на полезен живот на активите, тъй като се счита, че той е ограничен. Последващото оценяване се извършва по цена на придобиване, намалена с натрупаните амортизации и загуби от обезценка. Направените обезценки се отчитат като разход и се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период.

Последващите разходи, които възникват във връзка с нематериалните активи след първоначалното им признаване, се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за периода на тяхното възникване, освен ако благодарение на тях активът може да генерира повече от първоначално предвидените бъдещи икономически ползи и когато тези разходи могат надеждно да бъдат оценени и отнесени към актива. Ако тези условия са изпълнени, разходите се добавят към цената на придобиване на актива.

Остатъчната стойност и полезният живот на нематериалните активи се преценяват към датата на финансовия отчет.

Амортизацията се изчислява, като се използва линейният метод върху оценения полезен срок на годност на отделните активи, както следва:

- Софтуер - от 3 до 5 години
- Права за ползване на софтуер - в зависимост от срока на ползване

Разходите за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация на нефинансови активи“.

Печалбата или загубата от продажбата на нематериални активи се определя като разлика между постъпленията от продажбата и балансовата стойност на активите и се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Други приходи“.

Избраният праг на същественост за нематериалните активи на Предприятието е в размер на 700 лв.

4.9. Имоти, машини и съоръжения

Имотите, машините и съоръженията се оценяват първоначално по цена на придобиване (себестойност), включваща покупната цена, както и всички преки разходи за привеждането на актива в работно състояние.

Последващото оценяване на сгради, машини и съоръжения се извършва по цена на придобиване, намалена с натрупаните амортизации и загуби от обезценка. Направените обезценки се отчитат като разход и се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период.

Последващите разходи, свързани с определен актив от имоти, машини и съоръжения, се прибавят към балансовата сума на актива, когато е вероятно Предприятието да има икономически ползи, надвишаващи първоначално оценената ефективност на съществуващия актив. Всички други последващи разходи се признават за разход за периода, в който са направени.

Резервни части и обслужващо оборудване се класифицират като имоти, машини и съоръжения, а не като материални запаси, когато е приложима дефиницията за имоти, машини и съоръжения и те се използват за повече от една година.

Остатъчната стойност и полезният живот на имоти, машини и съоръжения се преценяват към датата на отчета.

Амортизацията на имоти, машини и съоръжения се изчислява, като се използва линейният метод върху оценения полезен живот на отделните групи активи, както следва:

• Сгради	до 40 години
• Машини	от 7 до 15 години
• Транспортни средства	от 7 до 10 години
• Стопански инвентар	от 10 до 15 години
• Компютри	от 3 до 10 години
• Други	от 3 до 10 години

Разходите за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация на нефинансови активи”.

Печалбата или загубата от продажбата на имоти, машини и съоръжения се определя като разлика между постъпленията от продажбата и балансовата стойност на актива и се признава в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Други приходи”.

Избраният праг на същественост за имотите, машините и съоръженията на Предприятието е в размер на 700 лв.

4.10. Тестове за обезценка на активи

При изчисляване размера на обезценката Предприятието дефинира най-малката разграничима група активи, за която могат да бъдат определени самостоятелни парични потоци (единица, генерираща парични потоци). В резултат на това някои от активите подлежат на тест за обезценка на индивидуална база, а други - на база на единица, генерираща парични потоци.

Всички активи и единици, генериращи парични потоци, се тестват за обезценка поне веднъж годишно. Всички други отделни активи или единици, генериращи парични потоци, се тестват за обезценка, когато събития или промяна в обстоятелствата индикират, че тяхната балансова стойност не може да бъде възстановена.

За загуба от обезценка се признава сумата, с която балансовата стойност на даден актив или единица, генерираща парични потоци, превипава възстановимата им стойност, която е по-високата от справедливата стойност, намалена с разходите по продажба на даден актив, и неговата стойност в употреба. Загубите от обезценка на единица, генерираща парични потоци, се посочват в намаление на балансовата сума на активите от тази единица и се признават в отчета за доходите.

4.11. Финансови инструменти

4.11.1. Признаване и отписване

Финансовите активи и финансовите пасиви се признават, когато Дружеството стане страна по договорните условия на финансовия инструмент.

Финансовите активи се отписват, когато договорните права върху паричните потоци от финансовия актив изтичат или когато финансовият актив и по същество всички рискове и изгоди се прехвърлят.

Финансовите пасиви се отписват, когато задължението, посочено в договора, е изгъланено, е отменено или срокът му е изтекъл.

4.11.2. Класификация и първоначално оценяване на финансови активи

Първоначално финансовите активи се отчитат по справедлива стойност, коригирана с разходите по сделката, с изключение на финансовите активи по справедлива стойност през печалбата или загубата и търговските вземания, които не съдържат съществен финансов компонент. Първоначалната оценка на търговските вземания, които не съдържат съществен финансов компонент представлява цената на сделката съгласно МСФО 15.

В зависимост от начина на последващо отчитане, финансовите активи се класифицират в една от следните категории:

- дългови инструменти по амортизирана стойност;
- финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата;
- финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход с или без рекласификация в печалбата или загубата в зависимост дали са дългови или капиталови инструменти.

Класификацията на финансовите активи се определя на базата на следните две условия:

- бизнес моделът на Дружеството за управление на финансовите активи;
- характеристиките на договорните парични потоци на финансовия актив.

Всички приходи и разходи, свързани с финансовите активи, които са признати в печалбата и загубата, се включват във финансови разходи или финансови приходи с изключение на обезценката на търговските вземания, която се представя на ред други разходи в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

4.11.3. Последващо оценяване на финансовите активи

Дългови инструменти по амортизирана стойност

Финансовите активи се оценяват по амортизирана стойност, ако активите изгълняват следните критерии и не са определени за оценяване по справедлива стойност през печалбата и загубата:

- дружеството управлява активите в рамките на бизнес модел, чиято цел е да държи финансовите активи и да събира техните договорни парични потоци;
- съгласно договорните условия на финансовия актив на конкретни дати възникват парични потоци, които са единствено плащания по главница и лихва върху непогасената сума на главницата.

Предприятието класифицира в тази категория търговските и други вземания и парите и паричните еквиваленти.

Търговските вземания са суми, дължими от клиенти за продадени стоки или услуги, извършени в обичайния ход на стопанската дейност. Обикновено те се дължат за уреждане в кратък срок и следователно са класифицирани като текущи. Търговските вземания се признават първоначално в размер на безусловното възнаграждение, освен ако съдържат значителни компоненти на финансиране. Предприятието държи търговските вземания с цел събиране на договорните парични потоци и следователно ги оценява по амортизирана стойност, като използва метода на ефективната лихва. Дисконтиране не се извършва, когато ефектът от него е несъществен.

4.11.4. Обезценка на финансовите активи

Изискванията за обезценка съгласно МСФО 9, използват повече информация, ориентирана към бъдещето, за да признаят очакваните кредитни загуби – моделът за „очакваните кредитни загуби“.

Инструментите, които попадат в обхвата на тези изисквания, включват и търговски вземания, активи по договори, признати и оценявани съгласно МСФО 15.

Признаването на кредитни загуби вече не зависи от настъпването на събитие с кредитна загуба. Вместо това Предприятието разглежда по-широк спектър от информация при оценката на кредитния риск и оценяването на очакваните кредитни загуби, включително минали събития, текущи условия, разумни и поддържащи прогнози, които влияят върху очакваната събираемост на бъдещите парични потоци на инструмента.

Изчисляването на очакваните кредитни загуби се определя на базата на вероятностно претеглената приблизителна оценка на кредитните загуби през очаквания срок на финансовите инструменти.

Предприятието използва опростен подход при отчитането на търговските и други вземания, както и на активите по договор и признава загуба от обезценка като очаквани кредитни загуби за целия срок. Те представляват очакваният недостиг в договорните парични потоци, като се има предвид възможността за неизпълнение във всеки момент от срока на финансовия инструмент. Предприятието използва своя натрупан опит, външни показатели и информация в дългосрочен план, за да изчисли очакваните кредитни загуби чрез разпределянето на вземанията по сročна структура, използвайки матрица на провизиите.

Вземанията с изтекъл срок на плащане се класифицират в 4 групи в зависимост от срока на просрочие. Ръководството на Предприятието е възприело вземания да се обезценяват с процент от тяхната брутна стойност, както следва:

Срок на просрочие	Процент на обезценка
до 3 месеца (90 дни)	0%
между 3 и 6 месеца	40%
между 6 и 9 месеца	50%
между 9 и 12 месеца	90%
над 12 месеца	100%

4.11.5. Класификация и оценяване на финансовите пасиви

Финансовите пасиви на Предприятието включват търговски и други задължения. Финансовите пасиви се признават, когато съществува договорно задължение за плащане на парични суми или друг финансов актив на друго предприятие или договорно задължение за размяна на финансови инструменти с друго предприятие при потенциално неблагоприятни условия. Всички разходи, свързани с лихви, и промени в справедливата стойност на финансови инструменти, ако има такива, се признават в печалбата или загубата на ред „Финансови разходи” или „Финансови приходи” в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

Финансовите пасиви се оценяват последващо по амортизирана стойност, като се използва методът на ефективната лихва.

Търговските задължения се признават първоначално по номинална стойност и впоследствие се оценяват по амортизирана стойност, намалена с плащания по уреждане на задължението.

4.12. Материални запаси

Материалните запаси включват материали и стоки. В себестойността на материалните запаси се включват преките разходи по закупуването. Финансовите разходи не се включват в стойността на материалните запаси. Материалните запаси се оценяват по по-ниската от себестойността им и тяхната нетна реализуема стойност. Сумата на всяка обезценка на материалните запаси до нетната им реализуема стойност се признава като разход за периода на обезценката.

Нетната реализуема стойност представлява очакваната продажна цена на материалните запаси, намалена с очакваните разходи по продажбата. В случай, че материалните запаси са били вече обезценени до нетната им реализуема стойност и в последващ отчетен период се окаже, че условията довели до обезценката не са вече налице, то се възприема новата им нетна реализуема стойност. Сумата на възстановяването може да бъде само до размера на балансовата стойност на материалните

запаси преди обезценката. Сумата на обратно възстановяване на стойността на материалните запаси се отчита като намаление на разходите за материали за периода, в който възниква възстановяването.

Предприятието определя разходите за материални запаси, като използва метода среднопретеглена стойност.

При продажба на материалните запаси тяхната балансова стойност се признава като разход в периода, в който е признат съответният приход.

4.13. Данъци върху дохода

Разходите за данъци, признати в печалбата или загубата, включват сумата на отсрочените и текущите данъци, които не са признати в другия всеобхватен доход или директно в собствения капитал.

Текущите данъчни активи и/или пасиви представляват тези задължения към или вземания от данъчните институции, отнасящи се за текущи или предходни отчетни периоди, които не са платени към датата на финансовия отчет. Текущият данък е дължим върху облагаемия доход, който се различава от печалбата или загубата във финансовите отчети. Изчисляването на текущия данък е базиран на данъчните ставки и на данъчните закони, които са в сила към края на отчетния период.

Отсрочените данъци се изчисляват по пасивния метод за всички временни разлики между балансовата стойност на активите и пасивите и тяхната данъчна основа. Отсрочен данък не се предвижда при първоначалното признаване на актив или пасив, освен ако съответната транзакция не засяга данъчната или счетоводната печалба.

Отсрочените данъчни активи и пасиви не се дисконтират. При тяхното изчисление се използват данъчни ставки, които се очаква да бъдат приложими за периода на реализацията им, при условие че те са влезли в сила или е сигурно, че ще влезнат в сила, към края на отчетния период.

Отсрочените данъчни пасиви се признават в пълен размер.

Отсрочени данъчни активи се признават, само ако съществува вероятност те да бъдат усвоени чрез бъдещи облагаеми доходи. Относно преценката на ръководството за вероятността за възникване на бъдещи облагаеми доходи, чрез които да се усвоят отсрочени данъчни активи, вижте пояснение 4.18.

Отсрочени данъчни активи и пасиви се компенсират, само когато Предприятието има право и намерение да компенсира текущите данъчни активи или пасиви от същата данъчна институция.

Промяната в отсрочените данъчни активи или пасиви се признава като компонент от данъчния приход или разход в печалбата или загубата, освен ако те не са свързани с позиции, признати в другия всеобхватен доход или директно в собствения капитал, при което съответният отсрочен данък се признава в другия всеобхватен доход или в собствения капитал.

4.14. Пари и парични еквиваленти

Парите и паричните еквиваленти се състоят от наличните пари в брой, парични средства по банкови сметки и срочни депозити, които са лесно обръщаеми в конкретни парични суми и съдържат незначителен риск от промяна в стойността си.

4.15. Собствен капитал, резерви и плащания на отчисления от печалбата

Основен капитал

Съгласно чл. 53 от Закона за гражданското въздухоплаване, ДП „Ръководство на въздушното движение“ е създадено като държавно предприятие по реда на чл.62, ал.3. от Търговския закон. Основният капитал на Предприятието е 100% държавна собственост. На основание чл. 53б, т.1 от Закона за гражданското въздухоплаване, Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията упражнява правата на собственост на държавата в ДП РВД.

Законови резерви

Законовите резерви включват следните видове:

- резерв, формиран от преотстъпен данък печалба в съответствие с изискванията на ЗКПО в сила до 31.12.2009 г., когато Предприятието формира специфичен резерв, равен на преотстъпения данък в размер на 60% от задължението за данък върху печалбата.
- законови резерви, равняващи се на 10% от нетната печалба за всеки отчетен период в изпълнение на Наредба 140 от 04.12.2001 г., издадена от Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите, във връзка с изискванията за поддържане на паричния резерв на Предприятието.

Други резерви

Другите резерви включват резерви, формирани при придобиването на нетекущи активи - държавна собственост, предоставени за управление от Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, разпределена печалба от предходни периоди и преоценки на задължения за обезщетения при пенсиониране.

Предприятието разпределя печалбата за предходната година под формата на резерви и отчисления от печалбата в полза на държавата, представлявана от Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията. Разпределението е пряко в държавния бюджет.

Всички транзакции със собственика на Предприятието са представени отделно в отчета за собствения капитал.

4.16. Пенсионни и краткосрочни възнаграждения на служителите

Предприятието отчита краткосрочни задължения по компенсируеми отпуски, възникнали поради неизползван платен годишен отпуск в случаите, в които се очаква да бъде ползван в рамките на 12 месеца след датата на отчетния период, през който наетите лица са положили труда, свързан с тези отпуски. Краткосрочните задължения към персонала включват заплати и социални осигуровки.

Съгласно изискванията на Кодекса на труда и Колективния трудов договор при прекратяване на трудовото правоотношение, след като служителят е придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, Предприятието е задължено да му изплати обезщетение в размер до шест брутни работни заплати и допълнително обезщетение съгласно Колективния трудов договор. Предприятието е начислило правно задължение за изплащане на обезщетения на наетите лица при пенсиониране в съответствие с изискванията на МСС 19 „Доходи на наети лица” на база на прогнозираните плащания за следващите пет години, дисконтирани към настоящия момент с дългосрочен лихвен процент за целите на конвергенцията с падеж 10 години. Използваната при предходната оценка норма на дисконтиране 1.25% е преразгледана, като за текущата оценка е приложена 0.68% годишна норма на дисконтиране определена като средна за последните две години на база информация от Европейската Централна Банка.

Предприятието дължи пенсионни възнаграждения на служителите си по планове с дефинирани доходи и по планове с дефинирани вноски.

Планове с дефинирани вноски са пенсионни планове, по които Предприятието внася фиксирани вноски в независими дружества. Предприятието няма други правни или договорни задължения след изплащането на фиксираните вноски. Предприятието плаща фиксирани вноски във връзка с плановете с дефинирани вноски.

Планове, които не отговарят на дефиницията за планове с дефинирани вноски, се определят като планове с дефинирани доходи. Планове с дефинирани доходи са пенсионни планове, според които се определя сумата, която служителят ще получи след пенсиониране, във връзка с трудовия стаж и последното възнаграждение.

Задължението, признато в отчета за финансовото състояние относно планове с дефинирани доходи, представлява настоящата стойност на задължението по изплащане на дефинирани доходи към края на отчетния период.

Ръководството на Предприятието оценява задължението по изплащане на дефинирани доходи веднъж годишно с помощта на независим актюер. Оценката на задълженията е базирана на стандартни проценти на инфлация и смъртност. Бъдещи увеличения на заплатите също се вземат под внимание. Дисконтовите фактори се определят към края на всяка година, като се взема предвид доходността на безрискови държавни ценни книжа (правителствени облигации), в която доходите ще бъдат платени и са с падеж, близък до този на съответните пенсионни задължения.

Актюерските печалби или загуби се признават в другия всеобхватен доход.

Разходите за лихви, свързани с пенсионните задължения, са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи“. Разходите за трудов стаж, свързани с разходи за пенсионни възнаграждения на служителите, са включени на ред „Разходи за персонала“ в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

Краткосрочните доходи на служителите, включително и полагаемите се отпуски, са включени в текущите пасиви на ред „Пенсионни и други задължения към персонала“ по недисконтирана стойност, която Предприятието очаква да изплати.

4.17. Провизии, условни пасиви и условни активи

Провизиите се признават, когато Предприятието има настоящо (конструктивно или правно) задължение в резултат от минало събитие и е вероятно погасяването/уреждането на това задължение да доведе до изходящ поток на ресурси. Възможно е срочността или сумата на изходящия паричен поток да е несигурна. Бъдещи загуби от дейността не се признават като провизия.

Стойността на провизията се изчислява на база най-добрата приблизителна преценка на ръководството за разходите, необходими за уреждане на сегашно задължение към края на отчетния период, като се вземат предвид рисковете и несигурността, свързани със сегашното задължение. Когато съществуват редица подобни задължения, вероятната необходимост от изходящ поток за погасяване на задължението се определя, като се отчете групата на задълженията като цяло. Провизиите се дисконтират, когато ефектът от времевите разлики в стойността на парите е значителен.

Обезщетения от трети лица във връзка с дадено задължение, за които Предприятието е сигурно, че ще получи, се признават като отделен актив. Този актив може и да не надвишава стойността на съответната провизия.

Провизиите се преразглеждат към края на всеки отчетен период и стойността им се коригира, за да се отрази най-добрата приблизителна оценка.

В случаите, в които се счита, че е малко вероятно да възникне изходящ поток на икономически ресурси в резултат на текущо задължение, пасив не се признава.

Вероятни входящи потоци на икономически ползи, които все още не отговарят на критериите за признаване на актив, се смятат за условни активи.

4.18. Значими преценки на ръководството при прилагане на счетоводната политика

Значимите преценки на ръководството при прилагането на счетоводните политики на Предприятието, които оказват най-съществено влияние върху финансовият отчет, са описани по-долу. Основните източници на несигурност при използването на приблизителните счетоводни оценки са описани в пояснение 4.19.

Приходи

Настъпилите след 2014 г. промени в обстановката в Република Украйна, съчетани с развитието на ситуацията в Ирак и Сирия, доведоха до съществено и трайно увеличение на нивата на трафик във въздушното пространство, обслужвано от ДП РВД (Район за полетна информация София – РПИ София). В допълнение към тези обстоятелства се очакват изменения в оперативната дейност, произтичащи от въвеждането в експлоатация на новото летище в Истанбул, свързани с нарастване на комплексността на операциите в РПИ София. Тези факти и обстоятелства са екзогенни, но имат

пряко отражение върху броя на полетите, обслужените единици във въздушното пространство и необходимите ресурси за неговото предоставяне.

Повишените нива на трафик се запазиха до края на 2019 г., когато приключва и втория референтен период (РП2). Налице е голяма вероятност използването на въздушното пространство на РПИ Симферопол и РПИ Днепропетровск да остане крайно ограничено и през третия референтен период (2020 – 2024 г.), като това е основният сценарий, за който ДП РВД ще подготвя своята дейност. Той е свързан с предприемане на мерки, за да може ДП РВД да осигури безопасността на полетите и високо качество на обслужването при така описаната оперативна обстановка. Предвидените мерки за обслужване на увеличения обем трафик са:

- Осигуряване на допълнителни човешки и специфични инвестиции с цел осигуряване на безопасност, капацитет и качество на услугите;
- Реорганизация и оптимизация на въздушното пространство;
- Увеличение на капацитета и броя на секторите;

Изпълнението на тези мерки е свързано с нарастване на постоянните разходи, чрез които те да се финансират. Следователно посрещането на увеличения обем трафик в средносрочен аспект може да се извърши с увеличаване на установените разходи за Предприятието, заложи в проекта на План за ефективност за РП3 (2020-2024 г.). От друга страна, приходите на ДП РВД от АНО се базират на таксова единица, която се определя по метода на установените разходи, като взема под внимание прогнозата за обслужените единици, схемата за споделяне на риска по отношение на установените разходи и нивото на обслужените единици за всяка календарна година от референтния период на ПЕ, както и по отношение на риска от изменение на общия размер на действителните разходи спрямо установените такива за целия референтен период (последното има евентуално отражение върху таксовите единици през следващия референтен период).

Увеличението на установените разходи с цел осигуряване на допълнителни човешки и технически ресурси води до изменение на таксовата единица, която при новата прогноза за ниво на обслужените единици ще генерира необходимите приходи.

Съгласно един от основните принципи на концептуалната рамка, финансовите резултати от дейността се отразяват посредством счетоводното отчитане на базата на начисляването. Счетоводното отчитане на базата на начисляването описва ефектите от сделки и други събития и обстоятелства върху икономическите ресурси на отчитащото се предприятие и претенциите срещу него в периодите, в които настъпват тези ефекти, дори ако произтичащите от това парични постъпления и плащания възникват в различен период. Това има съществено значение, тъй като информацията относно икономическите ресурси на Предприятието и претенциите срещу него, както и измененията в тези ресурси и претенции през даден период осигурява по-добра база за оценяване на миналите и бъдещи резултати от дейността на предприятието, отколкото информацията единствено за паричните постъпления и плащания през този период.

Отсрочени данъчни активи

Оценката на вероятността за бъдещи облагаеми доходи за усвояването на отсрочени данъчни активи се базира на последната одобрена бюджетна прогноза, коригирана относно значими необлагаеми приходи и разходи и специфични ограничения за пренасяне на неизползвани данъчни загуби или кредити. Ако надеждна прогноза за облагаем доход предполага вероятното използване на отсрочен данъчен актив особено в случаи, когато активът може да се употреби без времево ограничение, тогава отсроченият данъчен актив се признава изцяло. Признаването на отсрочени данъчни активи, които подлежат на определени правни или икономически ограничения или несигурност, се преценява от ръководството за всеки отделен случай на базата на специфичните факти и обстоятелства.

4.19. Несигурност на счетоводните приблизителни оценки

При изготвянето на финансовия отчет ръководството прави редица предположения, оценки и допускания относно признаването и оценяването на активи, пасиви, приходи и разходи.

Действителните резултати могат да се различават от предположенията, оценките и допусканията на ръководството и в редки случаи съответстват напълно на предварително оценените резултати.

Информация относно съществените предположения, оценки и допускания, които оказват най-значително влияние върху признаването и оценяването на активи, пасиви, приходи и разходи е представена по-долу.

4.19.1. Измерване на очакваните кредитни загуби и обезценка на вземания

Кредитните загуби представляват разликата между всички договорни парични потоци, дължими на Предприятието и всички парични потоци, които Предприятието очаква да получи. Очакваните кредитни загуби са вероятностно претеглена оценка на кредитните загуби, които изискват преценката. Приблизителната оценка за загуби от трудносъбираеми и несъбираеми вземания се прави в края на всеки отчетен период.

Вземанията с изтекъл срок на плащане се класифицират в 4 групи в зависимост от срока на просрочие. Ръководството на Предприятието с възприело вземания да се обезценяват с процент от тяхната брутна стойност, както е описано в пояснение 4.11.4.

4.19.2. Полезен живот на амортизируеми активи

Ръководството преразглежда полезния живот на амортизируемите активи в края на всеки отчетен период.

Към 31 декември 2019 г. ръководството определя полезния живот на активите, който представлява очакваният срок на ползване на активите от Предприятието. Балансовите стойности на активите са анализирани в пояснения 5 и 6. Действителният полезен живот може да се различава от направената оценка поради техническо и морално изхабяване, предимно на софтуерни продукти и компютърно оборудване.

4.19.3. Материални запаси

Материалните запаси се оценяват по по-ниската стойност от цената на придобиване и нетната реализуема стойност. При определяне на нетната реализуема стойност ръководството взема предвид най-надеждната налична информация към датата на приблизителната оценка.

4.19.4. Задължение за изплащане на обезщетения при пенсиониране

Ръководството оценява веднъж годишно с помощта на независим актюер задължението за изплащане на обезщетения. Действителната стойност на задължението може да се различава от предварителната оценка поради нейната несигурност. Оценката на задължението за изплащане на обезщетенията се базира на актюерски допускания, описани в Пояснение 13.2.

4.19.5. Провизии

Провизии за конструктивни задължения във връзка с услугата за аеронавигационно обслужване (АНО)

Във връзка с прилагане на схема за споделяне на риска

Съобразно приложимите регламенти 390/2013 и 391/2013 на Европейската комисия по отношение на таксите за аеронавигационно обслужване (АНО) действа схема за споделяне на риска (risk sharing) при отклонения на определени показатели спрямо тези, установени за съответната година в Плана за ефективност (ПЕ). От началото на 2020 г. е в сила нов комбиниран регламент 2019/317 за схема за ефективност и таксуване, при който концептуалната рамка е запазена с някои изменения и допълнения. Този регламент изцяло заменя регламенти 390/2013 и 391/2013. През РП2 схемата за споделяне на риска действа както при АНО при прелитане, така и при АНО в зоните и районите на

летищата (ЗРА), по-конкретно за летище София¹. За РПЗ летище София е извън приложното поле на схемата за ефективност, доколкото не попада в променения кръг от критерии² за задължително приложение. Съгласно схемата за ефективност са разграничени две групи рискове:

а) Произтичащи от отклонение на фактическия спрямо планирания трафик, при които:

- ако действителният брой обслужени единици през годината n превишава планирания с повече от 2%, тогава задълженията на доставчика на аеронавигационно обслужване (ДАНО) по отношение на допълнителните приходи над 2% следва да се уредят с авиокомпаниите най-късно в година $n+2$;
- ако действителният брой обслужени единици през годината n е по-нисък от планирания с повече от 2%, тогава вземанията от авиокомпаниите на ДАНО по отношение на неполучените приходи под 2%, могат да се разсрочат в рамките на няколко години;

б) Произтичащи от отклонение на фактическия размер на разходите спрямо установените такива, при които са дефинирани две групи разходи:

- контролируеми – разходи, за които се счита, че могат да бъдат управлявани от доставчиците на АНО. По отношение на тях се формира съответно нетна печалба и нетна загуба за ДАНО.
- неконтролируеми – разходи, за които се счита, че зависят от екзогенни фактори, на които доставчиците на АНО не могат да влияят (например непредвидени промени в националното законодателство или произтичащи от международни споразумения, съществени промени в лихвени проценти по заеми). По отношение на тях при отклонение в размера на фактическите неконтролируеми разходи спрямо плановите им стойности продължава да се прилага коригиращият механизъм, но през следващия референтен период. Към момента съществуват известни неясноти относно това кои разходи могат да бъдат третираны като неконтролируеми, като този въпрос и свързаните с него ефекти ще получат в пълна степен разрешение след изтичането на съответния референтен период и изготвяне на съответните доклади от Органа за преглед на ефективността. Ефектите, свързани с тях по отношение на втория референтен период, могат да окажат влияние върху размера на таксовите единици през третия референтен период.³

Във връзка с нереализирани капиталови проекти

Ежегодно, Органът за преглед на ефективността (PRB), в качеството си на консултативен орган на Европейската комисия, публикува доклади съдържащи наблюдения и препоръки относно изпълнението на схемата за ефективност на Европейско и национално равнище за страните-членки. Оценката за 2012 г. и 2013 г. показва, че на общеевропейско равнище плановите разходи за амортизация на страните-членки са надценени спрямо фактическите разходи. В годишните мониторингови доклади на националните надзорни органи (ННО) на страните-членки е посочено, че това отклонение се дължи основно на отлагане на капиталови проекти за следващи години. В контекста на установени разходи, таксовите единици при прелитане включват определен в ПЕ разход за амортизация и в случай, че съответстващите му нетекущи активи фактически не са въведени в експлоатация, те не са донесли очакваните от потребителите ползи, за които те са заплатили. В този смисъл препоръката на PRB е ННО на страните-членки да предприемат необходимите мерки, потребителите на въздушното пространство да не възстановяват през РП2 стойността на капиталови проекти, които вече са били включени при формирането на таксовите единици за РП1.

¹ Схемата за ефективност за РП2 е задължителна за летищата с над 70 хил. движения за година или ако няма такива, за летището с най-много движения. В България на този етап няма летища с повече от 70 хил. движения за година и в този смисъл регулаторният режим се прилага само по отношение на летище София (LBSF) и по отношение на АНО в ЗРА то е отделено в самостоятелна зона за таксуване.

² Схемата за ефективност за РПЗ се прилага задължително за аеронавигационното обслужване в зоните на летищата, предоставяно на летища с 80 хил. или повече движения на търговския въздушен транспорт на година по правилата за полети по прибори

³ Регламент 2019/317 въвежда определени изменения на кръга от разходите, по отношение на които ще се прилага специфично третиране на отклоненията на фактическите спрямо установените разходи. Например - непредвидени промени в разходите за нови и съществуващи инвестиции, установени разходи, направени от компетентните органи, установените разходи, произтичащи от Международната конвенция на Евроконтрол.

Предприет е задълбочен анализ на необходимостта от начисляване на провизия за конструктивни задължения в резултат на нереализирани капиталови проекти до края на 2014 г., заложи в националния ПЕ за РП1, за които в установените разходи, респективно в таксовите единици за 2012 г., 2013 г. и 2014 г. са включени разходи за амортизации. На база този анализ е установена сума, представена в Пояснение 14, която е възстановена на ползвателите през РП2, в съответствие с постигнатите с тях договорености относно времето разпределение. В допълнение е направен анализ относно реализацията на капиталовите проекти през РП2 и не е установена необходимост от допълнително начисляване на провизия във връзка с нереализиране на капиталови проекти.

Провизия във връзка с планирани разходи за търсене и спасяване (ТиС)

В ПЕ за РП2 като елемент от установените разходи са предвидени средства за изпълнение на дейности по поддържане на готовност за реализиране на операции за търсене и спасяване (накратко дейности по ТиС) при авиационно произшествие (АП). Планирането и отчитането на тези разходи се осъществява от ГД ГВА. Съгласно разпоредбите на действащото законодателство неразходваните в рамките на календарната година средства за такива дейности се планират за следващата година отново за дейности по Националния план за ТиС при АП. В този смисъл неразходваните средства за ТиС, които са включени в установените разходи за съответната година и са целево предназначени за дейности регламентирани в Националния план за ТиС, следва да бъдат отчетени като провизия за конструктивно задължение.

Провизия във връзка с планирани разходи за национален надзорен орган (ННО)

Разходите на ННО се включват в ПЕ като част от установените разходи на база прогноза за разпределението им по години и икономически елементи. Съгласно изискванията на действащото законодателство тези средства се предоставят целево за дейността на ННО и ежегодно се дължат в размер, равен на установения размер на тези разходи за съответната година, която е включена в ПЕ. Поради тази причина, ако действително разходваните средства от ННО са по-ниски от размера на установените разходи за ННО за съответната година, тази разлика се отчита като провизия за конструктивни задължения.

Ефектите от изменението на настоящата стойност на провизиите за конструктивни задължения към авиопревозвачи са представени в Пояснение 14.

Провизии по правни задължения

Предприятието е ответник по няколко съдебни дела към настоящия момент, чийто изход може да доведе до задължения на стойност, различна от сумата на признатите във финансовия отчет провизии. Провизиите няма да бъдат разглеждани тук по-подробно, за да се избегнат предубеждения, свързани с позицията на Предприятието в горепосочените спорове.

5. Имоти, машини и съоръжения

Имотите, машините и съоръженията на Предприятието включват земи и сгради, машини и съоръжения, транспортни средства, оборудване и разходи за придобиване на нетекущи активи. Балансовата стойност може да бъде анализирана, както следва:

	Земя и сгради	Машини и съоръжения	Транспортни средства	Оборудване	Разходи за придобиване на нетекущи активи	Общо
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Брутна балансова стойност						
Сaldo към 1 януари 2019г.	149,363	211,054	5,371	5,559	7,051	378,398
Новопридобити активи	278	1,452	19	171	14,596	16,516
Отписани активи	-	(4,871)	(870)	(159)	-	(5,900)
Трансфери	159	9,495	1,611	402	(11,667)	-
Сaldo към 31 декември 2019 г.	149,800	217,130	6,131	5,973	9,980	389,014
Амортизации						
Сaldo към 1 януари 2019 г.	(52,407)	(134,226)	(4,052)	(3,940)	(56)	(194,681)
Амортизация и обезценка	(3,834)	(12,064)	(437)	(319)	-	(16,654)
Отписани активи	-	4,830	870	156	-	5,856
Сaldo към 31 декември 2019 г.	(56,241)	(141,460)	(3,619)	(4,103)	(56)	(205,479)
Балансова стойност към 31 декември 2019 г.	93,559	75,670	2,512	1,870	9,924	183,535

	Земя и сгради	Машини и съоръжения	Транспортни средства	Оборудване	Разходи за придобиване на нетекущи активи	Общо
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Брутна балансова стойност						
Салдо към 1 януари 2018 г.	149,173	199,284	4,886	5,419	14,394	373,156
Новопридобити активи	147	1,183	536	35	10,905	12,806
Отписани активи	-	(7,326)	(51)	(187)	-	(7,564)
Трансфери	43	17,913	-	292	(18,248)	-
Салдо към 31 декември 2018 г.	149,363	211,054	5,371	5,559	7,051	378,398
Амортизация						
Салдо към 1 януари 2018 г.	(48,582)	(129,708)	(3,800)	(3,816)	(56)	(185,962)
Амортизация и обезценка	(3,825)	(11,819)	(303)	(298)	-	(16,245)
Отписани активи	-	7,301	51	174	-	7,526
Салдо към 31 декември 2018 г.	(52,407)	(134,226)	(4,052)	(3,940)	(56)	(194,681)
Балансова стойност към 31 декември 2018 г.	96,956	76,828	1,319	1,619	6,995	183,717

Всички разходи за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на рел „Разходи за амортизация на нефинансови активи“.

Предприятието има сключени договори за закупуването на активи, доставките по които се отчитат първоначално като разходи за придобиване на нетекущи материални активи. Разходите за придобиване на нетекущи материални активи към 31.12.2019 г. са в размер на 9,924 хил. лв. и се отнасят за следните по-значими активи:

- Проектиране и изграждане на радиорелейни участъци (2,587 хил. лв.)
- Разширение на WAM и ADS (2,421 хил. лв.)
- Модернизация на УКВ оборудване за обслужване на радиоръзка „въздух-земя“ (1,305 хил. лв.)

- Изграждане на резервираща IP мрежа за комуникации на оперативни системи (735 хил. лв.)
- Доставка на хардуер за модернизиране на мрежовата инфраструктура в ЛЦ за ОВД (687 хил. лв.)
- Компютри и монитори за оперативни системи (665 хил. лв.)

Натрупаните разходи за придобиване на нетекущи материални активи се прехвърлят в съответната група активи, когато Предприятието придобие правата за ползване на съответния актив и той е въведен в експлоатация. Съответните суми са представени на ред „Трансфери“.

Повопридобитите нетекущи материални активи през 2019 г са на стойност 13,587 хил. лв., като по-съществените се отнасят за придобиване на навигационен комплекс VOR/DME (2,013 хил. лв.), инструментална система за кацане (1,698 хил. лв.), модернизация на IP мрежа (1,206 хил. лв.), компютри и монитори за оперативни системи (738 хил. лв.), контролно-измервателна апаратура (711 хил. лв.), модернизация на RASS-S (545 хил. лв.), както и съоръжения, апаратура, работни станции и сървъри за основни системи за аеронавигационно обслужване и оборудване.

Предприятието няма активи от групата на имоти, машини и съоръжения, заложили като обезпечения по свои задължения.

6. Нематериални активи

Нематериалните активи на Предприятието включват специализиран и стандартен софтуер и разходи за придобиване на софтуер. Балансовите стойности за представените отчетни периоди могат да бъдат анализирани, както следва:

	Софтуер	Разходи за придобиване на нематериални активи	Други	Общо
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Брутна балансова стойност				
Салдо към 1 януари 2019 г.	52,524	6,237	8	58,769
Новопридобити активи, закупени	958	6,477	-	7,435
Трансфери	4,140	(4,140)	-	-
Отписани активи	(273)	-	-	(273)
Салдо към 31 декември 2019 г.	57,349	8,574	8	65,931
Амортизация				
Салдо към 1 януари 2019 г.	(38,449)	(19)	-	(38,468)
Амортизация	(6,601)	-	-	(6,601)
Отписани активи	273	-	-	273
Салдо към 31 декември 2019 г.	(44,777)	(19)	-	(44,796)
Балансова стойност към 31 декември 2019 г.	12,572	8,555	8	21,135

	Софтуер	Разходи за придобиване на нематериални активи	Други	Общо
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Брутна балансова стойност				
Салдо към 1 януари 2018 г.	51,354	2,028	8	53,390
Новопридобити активи, закупени	781	4,663	-	5,444
Трансфери	454	(454)	-	-
Отписани активи	(65)	-	-	(65)
Салдо към 31 декември 2018 г.	52,524	6,237	8	58,769
Амортизация				
Салдо към 1 януари 2018 г.	(32,668)	-	-	(32,668)
Амортизация	(5,846)	(19)	-	(5,865)
Отписани активи	65	-	-	65
Салдо към 31 декември 2018 г.	(38,449)	(19)	-	(38,468)
Балансова стойност към 31 декември 2018 г.	14,075	6,218	8	20,301

Специализираният софтуер на Предприятието представлява лицензи за ползването на програмни продукти (софтуер) за управление на въздушното пространство и предоставеното аеронавигационно обслужване.

Стандартният софтуер на Предприятието представлява лицензи за ползването на програмни продукти, с които Предприятието осъществява оперативната и финансовата си дейност.

Новопридобитите нематериални дълготрайни активи за 2019 година са на стойност 5,098 хил. лв. По-значими от тях са за софтуер за автоматизирана система за разработване на процедури за полети (1,176 хил. лв.), система за разпространение на обзорни данни (1,129 хил. лв.), система за спомагателна информация IDS (656 хил. лв.), централизирана система за обслужване на крайни потребители (480 хил. лв.).

Към 31 декември 2019 г. разходите за придобиване на нематериални активи в размер на 8,555 хил. лв. представляват такива активи, които не са въведени в експлоатация към края на отчетния период. От тях значимата част се отнасят за софтуер за разширяване на функционалностите на тренажорен комплекс на ДП РВД (4,613 хил. лв.), система за оценка и управление на комплексността на въздушното движение и работното натоварване на ръководителите на полети tCAT (2,835 хил. лв.) и система за мониторинг, запис и статус на GNSS (798 хил. лв.).

Всички разходи за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация на нефинансови активи”. Предприятието не е заложило нематериални активи като обезпечения по свои задължения.

Най-значимите нематериални активи са от групата на специализирано приложно програмно осигуряване за управление на въздушното движение, за обмен на аеронавигационни съобщения, за системата за възпроизводство и запис на гласова информация, за метеорологично наблюдение, за тренажор за обучение на ръководител полети, както и стандартни продукти на Майкрософт. Оставаният полезен живот на значимите нематериални активи е в рамките на от 1 г. до 5 г.

7. Отсрочени данъчни активи

Отсрочените данъци възникват в резултат на временни данъчни разлики и могат да бъдат представени, като следва:

Отсрочени данъчни (активи)/пасиви	1 януари 2019	Признати в печалбата или загубата	Признати в друг всеобхватен ДОХОД	31 декември 2019
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Нетекущи активи				
Имоти, машини и съоръжения	4,818	872	-	5,690
Текущи активи				
Търговски и други вземания	(382)	(45)	-	(427)
Нетекущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(1,075)	(261)	-	(1,336)
Провизии за конструктивни задължения	(1,281)	160	-	(1,121)
Текущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(1,525)	(7)	86	(1,446)
Провизии за конструктивни задължения	(286)	(995)	-	(1,281)
Провизии по национален план за търсене и спасяване	(547)	(150)	-	(697)
Провизии за ННО	(69)	(22)	-	(91)
	(347)	(448)	86	(709)
Признати като:				
Отсрочени данъчни активи	(5,165)			(6,399)
Отсрочени данъчни пасиви	4,818			5,690
Нето отсрочени данъчни активи	(347)			(709)

Всички отсрочени данъчни активи са признати в отчета за финансовото състояние.

Отсрочените данъци за сравнителния период могат да бъдат обобщени, както следва:

Отсрочени данъчни (активи)/пасиви	1 януари 2018	Признати в печалбата или загубата	Признати в друг всеобхватен доход	31 декември 2018
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Нетекущи активи				
Имоти, машини и съоръжения	4,038	780	-	4,818
Текущи активи				
Търговски и други вземания	(431)	49	-	(382)
Нетекущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(1,109)	34	-	(1,075)
Провизии за конструктивни задължения	(286)	(995)	-	(1,281)
Текущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(1,559)	48	(14)	(1,525)
Провизии за конструктивни задължения	(3,989)	3,703	-	(286)
Провизии по национален план за търсене и спасяване	(418)	(129)	-	(547)
Провизии за ННО	(63)	(6)	-	(69)
	(3,817)	3,484	(14)	(347)
Признати като:				
Отсрочени данъчни активи	(7,855)			(5,165)
Отсрочени данъчни пасиви	4,038			4,818
Нетно отсрочени данъчни активи	(3,817)			(347)

8. Материални запаси

Материалните запаси, признати в отчета за финансовото състояние, могат да бъдат анализирани, както следва:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Материали и консумативи	1,228	1,803
Стоки	76	79
Материални запаси	1,304	1,882

През 2019 г. общо 1,210 хил. лв. от материалните запаси са отчетени като разход в печалбата или загубата (2018 г. - 1,475 хил. лв.). Ежегодният преглед за обезценка, съгласно прилаганата политика, не е показал необходимост от отчитане на такава.

Основната част от материалите представляват резервни части. Ръководството на Предприятието, подпомогнато от вътрешни експерти, е извършило преглед на материалните запаси и не е констатирано наличие на резервни части и обслужващо оборудване, за които да е приложима дефиницията за имоти, машини и съоръжения и да са със срок на използване повече от една година.

Материалните запаси не са предоставяни като обезпечение по задължения.

9. Търговски вземания

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Краткосрочни		
Търговски вземания, брутно	54,003	52,248
Обезценка	(4,646)	(4,206)
Общо краткосрочни търговски вземания	49,357	48,042
Общо търговски вземания	49,357	48,042

Към датата на изготвяне на финансовия отчет, търговските вземания са класифицирани като краткосрочни на база датата на настъпване на падежа за плащане.

Всички търговски и други финансови вземания на Предприятието са прегледани относно индикации за обезценка като за тях е приложен опростен подход за определяне на очакваните кредитни загуби към края на периода. Съгласно счетоводната политика на Предприятието приблизителната оценка за загуби от обезценка на вземания се извършва в края на всеки отчетен период. Вземанията с изтекъл срок на плащане се класифицират в 4 групи в зависимост от срока на просрочие. Към всяка група се прилага различен процент на обезценка, както е описано в пояснение 4.11.4 Обезценка на финансови инструменти.

На база възрастов анализ, търговски вземания, които са с изтекъл падеж над 3 месеца, са обезценени и съответната обезценка в размер на 1,760 хил. лв. (2018 г.: 1,186 хил. лв.) е призната в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватния доход на ред „Други разходи“. Нетната балансова стойност на търговските вземания се приема за разумна приблизителна оценка на справедливата им стойност.

Изменението в обезценката на търговските вземанията (коректива за очаквани кредитни загуби) може да бъде представено по следния начин:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Салдо към 1 януари	4,206	4,937
Отписани суми (несъбираеми)	(433)	(1,196)
Загуба от обезценка	1,760	1,186
Възстановяване на загуба от обезценка	(887)	(721)
Салдо към 31 декември	4,646	4,206

Няма необезценени просрочени търговски вземания.

Най-значимите краткосрочни търговски вземания към 31 декември са представени, както следва:

	2019	2018
	‘000 лв.	‘000 лв.
Вземания от Евроконтрол за такси за АНО – прелитане	41,685	44,810
Обезценка	(3,150)	(2,616)
Вземания от Евроконтрол за такси за АНО - в зоните и районите на летищата	4,408	4,991
Обезценка	(1,129)	(1,223)
Предоставени аванси за изграждане на активи	7,068	1,597
Други търговски вземания	842	850
Обезценка	(367)	(367)
	49,357	48,042

Най-съществените краткосрочни търговски вземания са от Евроконтрол в размер на 46,093 хил. лв. (2018 г. 49,801 хил. лв.).

Общият размер на търговските вземания от Евроконтрол за такси за АНО-прелитане и за такси за АНО в зоните и районите на летищата по отношение на най-голямото летище в страната, се определя в цялостния контекст на процесите по изготвяне, оценяване и одобряване на ПЕ, съгласно Регламенти (ЕС) №№ 390/2013 и 391/2013.

Евроконтрол е Европейска организация за безопасност на въздухоплаването, на която Република България е член от 1998 г. Организацията осъществява своята дейност в сътрудничество с националните граждански и военни власти. Организацията осъществява посредничеството на взаимоотношенията между ДП РВД и всички клиенти на Предприятието, на които се оказват аеронавигационно обслужване за прелиташ трафик, а от 01.01.2013 г. и в зоните и районите на летищата за въздухоплавателни средства с максимално излетно тегло по-голямо или равно на два тона.

Вземанията за предоставени аванси са възникнали във връзка с договори за придобиване на нетекущи активи и по-специално за модернизация на система за управление на въздушното движение SATCAS (2,672хил. лв), разработване и внедряване на многофункционална информационна система за планиране на ресурси и управление на процеси (2,395хил. лв.), изграждане на система за управление на аеронавигационна информация (1,083 хил. лв.), и други.

10. Други вземания

	2019	2018
	‘000 лв.	‘000 лв.
Съдебни и присъдени вземания	13,759	13,753
Обезценка	(13,750)	(13,750)
Предплатени разходи	4,062	4,025
Данък добавена стойност за възстановяване	1,597	545
Вземания по проекти, финансирани от ЕК	281	102
Гаранции, депозити, лихви и други вземания	129	148
Обезценка	(88)	(76)
Вземания от подотчетни лица	-	8
	5,990	4,755

Изменението в обезценката на другите вземания може да бъде представено по следния начин:

	2019	2018
	‘000 лв.	‘000 лв.
Салдо към 1 януари	13,826	13,826
Начислена обезценка	12	-
Салдо към 31 декември	13,838	13,826

11. Пари и парични еквиваленти

Парите и паричните еквиваленти включват следните елементи:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Парични средства в банки и в брой в:		
- евро	5,688	39,974
- български лева	139,266	94,792
- британски лири	3	13
- щатски долари	6	3
- швейцарски франкове	2	7
Паричен резерв в БНБ	21,514	21,514
Пари и парични еквиваленти в т.ч.	166,479	156,303

Сумата от 21,514 хил. лв., равняваща се на левовия еквивалент на 11 милиона евро, представлява резерв в Българска Народна Банка в съответствие с издадената „Наредба №140 на Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите от 04.12.2001 г. за установяване режима, реда и условията за поддържане и разходване на паричния резерв на ДП РВД”. Сумата не е на свободно разположение на Предприятието, а има специално предназначение.

Предприятието е извършило оценка на очакваните кредитни загуби върху парични средства и парични еквиваленти. Оценената стойност е в размер под 0.1% от брутната стойност на паричните средства, депозирани във финансови институции, поради което е определена като несъществена и не е призната във финансовите отчети на Предприятието.

12. Собствен капитал

12.1. Основен капитал

Основният капитал на Предприятието е в размер на 129,758 хил. лв. и е 100% държавна собственост. Стойността му представлява размера на капитала на ГД РВД към датата на преобразуването му по реда на чл. 62 от Търговския закон.

12.2. Резерви

Всички суми са в ‘000 лв.	Законови резерви	Други резерви	Общо
Салдо към 01 януари 2018 г.	44,097	132,856	176,953
Разпределение на печалбата за 2017г.	-	13,872	13,872
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране	-	(137)	(137)
Данъчен ефект върху преоценката на задълженията за обезщетения при пенсиониране (данъчен приход)	-	14	14
Салдо към 31 декември 2018 г.	44,097	146,605	190,702
Разпределение на печалбата за 2018г.	-	15,442	15,442
Безвъзмездно придобити активи	-	28	28
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране	-	862	862
Данъчен ефект върху преоценката на задълженията за обезщетения при пенсиониране (данъчен разход)	-	(86)	(86)
Салдо към 31 декември 2019г.	44,097	162,851	206,948

Законови резерви

Законовите резерви представляват резерв, формиран от преотстъпен данък печалба, регламентиран при изпълнението на определени условия съгласно чл.180 от ЗКПО (отм.). Предприятието е формирало специфичен резерв, равен на преотстъпления до края на 2009 г. корпоративен данък в размер на 60% от задължението за данък върху печалбата. Общият размер на резервите, акумулирани от преотстъпен корпоративен данък, възлиза на 22,583 хил. лв. за периода 2001 г. - 2009 г. С промяна на ЗКПО в сила от 01.01.2010 г. е отменена разпоредбата за преотстъпване на 60 % от корпоративния данък на ДП РВД.

Законовите резерви включват още и законови резерви, равняващи се на 10 % от нетната печалба за периода от 2001 г. до 2015 г. в съответствие с Наредба 140 от 04.12.2001 г., издадена от Министерството на транспорта и съобщенията и Министерството на финансите, за поддържане на паричния резерв на Предприятието. Общият размер на резервите, акумулирани към 31.12.2019 г. в съответствие с Наредба 140 от 04.12.2001 г., възлиза на 21,514 хил. лв. Общата стойност на законовите резерви към 31.12.2019 г. е в размер на 44,097 хил. лв.

Други резерви

Другите резерви на Предприятието представляват резерви, формиран при придобиването на нетекущи активи - държавна собственост, предоставени за управление от едноличния собственик на капитала, както и натрупаните печалби след всички разпределения от предходни периоди.

Като други резерви се отчита и ефектът от прилагането на ревизиращия МСС 19 върху отчета за финансовото състояние, формиран от натрупаните актюерски печалби/загуби за периода от 2011 г. до 2019 г. Печалбата от преоценки на задължения за обезщетения при пенсиониране за 2019 г. е в размер на 776 хил. лв., нетно след данъци, отчетена в другите резерви.

Увеличението на другите резерви през 2019 г. представлява разпределението на остатъка от печалбата за 2018 г. на стойност 15,442 хил. лв.

12.3. Отчисления от печалбата

В изпълнение на Разпореждане на МС № 1 от 31.05.2019 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2019 г. отчисленията от печалбата за 2018 г. след данъчно облагане за Държавата са в размер на 15,442 хил. лв.

13. Възнаграждения на персонала

13.1. Разходи за персонала

Разходите за възнаграждения на персонала включват:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Разходи за заплати и възнаграждения	(139,717)	(131,651)
Разходи за социални осигуровки	(9,953)	(8,695)
Разходи за социални надбавки	(8,747)	(8,753)
Провизии за обезщетения при пенсиониране	(6,896)	(4,139)
Обезщетения по Кодекса на труда и Колективния трудов договор	(581)	(555)
Разходи за персонала	(165,894)	(153,793)

13.2. Пенсионни и други задължения към персонала

Пенсионните и други задължения към персонала, признати в отчета за финансовото състояние, се състоят от следните суми:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Нетекущи:		
Обезщетения при пенсиониране по Кодекса на труда и Колективния трудов договор	13,359	10,749
Нетекущи пенсионни задължения към персонала	13,359	10,749
Текущи:		
Обезщетения при пенсиониране по Кодекса на труда и Колективния трудов договор	3,454	4,385
Задължения към осигурителни предприятия	1,512	1,408
Краткосрочни задължения към персонала	13,337	13,526
Текущи пенсионни и други задължения към персонала	18,303	19,319

Текущата част от задълженията към персонала представляват задължения към настоящи и бивши служители на Предприятието, които следва да бъдат уредени през 2020 г. Другите краткосрочни задължения към персонала възникват главно във връзка с натрупани неизползвани отпуски в края на отчетния период и текущите задължения свързани с възнагражденията на персонала.

Съгласно изискванията на Кодекса на труда и Колективния трудов договор, при прекратяване на договора на служител по повод на неговото пенсиониране, ДП РВД е задължено да изплати определена компенсация, базирана на brutното месечно възнаграждение на служителите. Провизията за компенсиране на пенсионираните служители на Предприятието в съответствие с условията и изискванията, регламентирани в Кодекса на труда и Колективния трудов договор, е изчислена за периода от месец януари 2020 г. до месец декември 2024 г. включително.

Предприятието е начислило правно задължение за изплащане на обезщетения на наетите лица при пенсиониране в съответствие с изискванията на МСС 19 „Доходи на наети лица” на база на прогнозираните плащания за следващите пет години, дисконтирани към настоящия момент с 0,68% годишна норма на дисконтиране, определена като средна за последните две години на база информация от Европейска централна банка за дългосрочен лихвен процент за целите на конвергенцията - десет години падеж, деноминиран в български лева. Промените в провизиите за обезщетения при пенсиониране съгласно Кодекса на труда и Колективния трудов договор през годината са представени, както следва:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Настоящата стойност на задължението към 1 януари	15,134	15,537
Разходи за текущ трудов стаж за периода	580	491
Разходи за лихви	103	194
Разходи за минал трудов стаж	6,519	3,648
Изплатени доходи	(4,661)	(4,873)
Актюерски (печалби / загуби), признати в другия всеобхватен доход	(862)	137
Задължения за изплащане на дефинирани доходи към 31 декември	16,813	15,134

При определяне на пенсионните задължения са използвани следните актюерски допускания:

	2019	2018
Дисконтов процент	0,68 %	1,25 %
Очакван процент на увеличение на заплатите	4%	2%
Средна продължителност на живота:		
Мъже	71	71
Жени	78	78

Ръководството на Предприятието е направило тези предположения след консултации с независим актюер.

Задълженията за изплащане на дефинирани доходи са изчислени посредством кредитния метод на прогнозираните единици. Кредитният метод на прогнозираните единици представя едно задължение, което ще възникне в един бъдещ момент във времето и се основава на редица предположения. От тази гледна точка методът е чувствителен по отношение на допусканията за стойностите на основните параметри, от които зависи настъпването на задължението и размера на дължимото обезщетение. Основните предположения, от които зависи размерът на задължението, се основават на следните допускания:

- демографски допускания: отразяват вероятността лицата, назначени на трудов договор да останат при работодателя и в момента на придобиване на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст за тях да възникне задължение за изплащане на обезщетение; лицата могат да отпадат преди пенсиониране по различни причини - заболяване, смърт и други.
- финансови допускания: прогнозирания ръст на заплатите; процентът на дисконтиране, който е използван при изчисляване на задължението е в размер на 0,68 % годишно за целия срок на задължението.

	2019 '000 лв.	2018 '000 лв.
Разходи за текущ трудов стаж	580	491
Разходи за минал трудов стаж	6,519	3,648
Разходи за лихви	103	194
Общо разходи, признати в печалбата или загубата	7,202	4,333

Разходите за лихви са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи“ (вж. Пояснение 24). Разходите за текущ и минал трудов стаж са включени на ред „Разходи за персонала“ в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход. При оценяването на задължението Предприятието отчита актюерската печалба или загуба съгласно МСС 19 „Доходи на наети лица“ за сметка на другия всеобхватен доход.

През текущия период отчетената актюерска печалба по планове с дефинирани доходи на Предприятието, призната в другия всеобхватен доход, е в размер на 862 хил. лв., реализирана в резултат на промени в демографските и финансовите предположения.

На базата на минал опит Предприятието очаква да плати вноски по плана за дефинирани доходи за 2020 г. в приблизителен размер на 3,454 хил. лв.

Средно претеглената продължителност на задължението признато в отчета за финансовото състояние за изплащане на дефинирани доходи към 31 декември 2019 г. е 3.04 години (31.12.2018 г.: 3.01 години).

Значимите актюерски предположения при определянето на задълженията по планове с дефинирани доходи са свързани с дисконтовия процент, очаквания процент на увеличение на заплатите и средната продължителност на живота. Следващата таблица представя анализ на чувствителността и обобщава ефектите от промените в тези актюерски предположения върху задълженията по планове с дефинирани доходи към 31 декември 2019 г.:

	Увеличение с 0,5% ‘000 лв.	Намаление с 0,5% ‘000 лв.
Дисконтов процент		
Увеличение/(Намаление) на задълженията по планове с дефинирани доходи	(206)	210
Процент на увеличение на заплатите		
Увеличение/(Намаление) на задълженията по планове с дефинирани доходи	73	(73)
Текучество на персонала		
Увеличение/(Намаление) на задълженията по планове с дефинирани доходи	16	11

Анализът на чувствителността е базиран на промяна в само едно от предположенията. Той може да се различава от действителната промяна в задълженията за дефинирани доходи, тъй като промените в предположенията често са свързани помежду си.

14. Провизии

Балансовите стойности на провизиите могат да бъдат представени, както следва:

	Провизия за конструктивно задължение във връзка с прилагане на схемата за споделяне на риска и от нереализирани капиталови проекти ‘000 лв.	Провизия за конструктивно задължение във връзка с планирани разходи за ННО и ТиС при АП ‘000 лв.
Балансова стойност към 1 януари 2018 г.	42,748	4,820
Начислени провизии	12,813	1,351
Възстановена провизия	(39,888)	-
Балансова стойност към 31 декември 2018г.	15,673	6,171
Начислени провизии	11,212	1,716
Възстановена провизия	(2,861)	-
Балансова стойност към 31 декември 2019г.	24,024	7,887
	2019	2018
	‘000 лв.	‘000 лв.
Балансова стойност		
Нетекуща част	11,212	12,812
Текуща част	20,699	9,032
	31,911	21,844

Детайлно описание на характера и елементите на провизията за конструктивни задължения на Предприятието във връзка с предоставяне на услуги по АНО е представено в Пояснение 4.19.5. към финансовия отчет.

Ефектите върху финансовия отчет за представените отчетни периоди могат да бъдат обобщени, както следва:

Начислената за текущия период провизия за конструктивно задължение към ползвателите на услуги за АНО при прелитане и в зоните и районите на летищата е в общ размер на 11, 212 хил. лв., възникнала през 2019 г. (вж. Пояснение 23).

- **Провизия във връзка с прилагане на схема за споделяне на риска**

Съобразно приложимите регламенти (ЕС) 390/2013 и (ЕС) 391/2013 на Европейската комисия, действа схема за споделяне на риска (risk sharing) по отношение на планираните разходи и ниво на обслужени единици (ОЕ) за всяка календарна година спрямо отчетните такива.

През 2019 г. обслужените единици при прелитане превишиха планираните с 7.65 %. Вследствие прилагането на режима на установени разходи и механизма на третиране на отклонения на действителния трафик спрямо планирания, за ДП РВД възниква задължение за възстановяване на суми на потребителите на АНО за 2019 г. в номинален размер от 8,161 хил. лв. Настоящата стойност на провизията към 31.12.2019 г. възлиза на 8,161 хил. лв.; (вж. Пояснение 23).

При предоставяне на АНО в зоните и районите на летищата по отношение на летище София обслужените единици през 2019 г. превишиха планираните с 37.94%. Вследствие прилагането на режима на установени разходи и механизма на третиране на отклонения на действителния трафик спрямо планирания, за ДП РВД възниква задължение за възстановяване на суми на потребителите на АНО за 2019 г. в номинален размер от 3,051 хил. лв. Настоящата стойност на провизията към 31.12.2019 г. възлиза на 3,051 хил. лв. (вж. Пояснение 23).

През 2017 г. вследствие прилагането на режима на установени разходи и механизма на третиране на отклонения на действителния трафик спрямо планирания, за ДП РВД е възникнало задължение за възстановяване на суми на потребителите на АНО, чийто номинален размер към датата на възникване е оценен на 2,861 хил. лв. През 2019 г. провизията в размер на 2,861 хил. лв. е възстановена и е представена на ред „Други разходи“ в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (вж. Пояснение 23). С размера на провизията от 2,644 хил. лв. е намалена таксовата единица прелитане през 2019 г., респективно с размера на провизията от 217 хил. лв. е намалена таксовата единица за терминална такса на Летище София за 2019 г.

- **Провизия във връзка с планирани разходи за търсене и спасяване**

В ПП за РП2 като елемент от установените разходи, респективно от таксите за АНО при прелитане, са предвидени средства за изпълнение на дейности съгласно Националния план за търсене и спасяване при авиационни произшествия (накратко дейности по ТиС при АП), чийто размер с натрупване за периода 2015 г. - 2019 г. възлиза на 6,975 хил. лв.

Към 31.12.2018 г. провизията за търсене и спасяване при авиационни произшествия е в размер на 5,482 хил. лв. През 2019 г. е призната провизия в размер на 1,493 хил. лв. посочена на ред „Други разходи“ в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (вж. Пояснение 23).

Провизията е отчетена по номинална стойност, доколкото може да бъде разходвана от ГД ГВА непосредствено след 31.12.2019 г.

- **Провизия във връзка с планирани разходи за ННО**

Стойността на неизразходваните средства до 31.12.2019 г., която е дължима за дейности на ННО, възлиза на 912 хил. лв. В тази връзка през 2019 г. на ред „Други разходи“ в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход е признат разход за провизия в размер на 223 хил. лв. (вж. Пояснение 23).

Провизията е отчетена по номинална стойност, доколкото може да бъде разходвана от ННО непосредствено след 31.12.2019 г.

Използваната дисконтова норма, където е приложимо, е доходността на дългосрочни безрискови ценни книжа. Такъв дисконтов фактор е избран доколкото Предприятието не се финансира с

привлечени средства и ръководството е на мнение, че подобна норма в максимална степен показва честно и вярно настоящата стойност на задълженията.

При оценяването на провизиите на Предприятието, ръководството е взело предвид всички обстоятелства, които имат ефект върху очакваните задължения. Сумата на признатите провизии е най-добрата приблизителна оценка на разходите, необходими за покриване на настоящото задължение към края на отчетния период.

15. Финансирания

Финансиранията на Предприятието в качеството му на бенефициент са свързани с редица проекти, финансирани от Европейската комисия по програма Хоризонт 2020 (Horizon 2020) и чрез Изпълнителната агенция за иновации и мрежи (INEA) по програма CEF (Connecting Europe Facility).

Към 31.12.2018 г. неусвоените финансирания за нетекущи активи са в размер 1,096 хил. лв. и се признават като приход пропорционално на разходите за амортизация на съответните активи.

През 2019 г. са отчетени приходи от финансирания на нетекущи активи в размер на 225 хил. лв.

Към 31.12.2019 г. неусвоените финансирания за нетекущи активи са в размер 565 хил. лв. и се признават като приход пропорционално на разходите за амортизация на съответните активи.

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Баланс на полученото дългосрочно финансиране към 01 януари	1,096	5
Рекласифицирано финансиране от финансиране за дълготрайни активи във финансиране за текущата дейност	(306)	-
Рекласифицирано финансиране от финансиране за текущата дейност във финансиране за дълготрайни активи	-	1,207
Признат приход от финансиране през годината	(225)	(116)
Баланс на полученото финансиране към 31 декември	565	1,096

Към датата на изготвяне на финансовия отчет не са установени неизпълнени условия или други условности на етапа на изигънание на проектите, финансирани от ЕК.

16. Търговски задължения

Търговските задължения, представени в отчета за финансовото състояние, включват следните задължения:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Задължения свързани с доставка на нетекущи активи	2,383	3,643
Задължение за доставка и разпределение на електроенергия	516	250
Консултантски услуги	154	36
Членство в CANSO	101	-
Задължения по настаняване и транспорт	54	131
Основен и текущ ремонт на обекти на ДП РВД	44	116
Обучение на ръководител полети	-	39
Други	1,528	1,596
	4,780	5,811

Всички задължения се погасяват в съответствие с договорените условия.

17. Данъчни задължения

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Данъци върху доходите на физическите лица	2,395	2,279
Данъци върху разходите по ЗКПО	1,166	1,077
Данъци по ЗМДТ	1	1
	3,562	3,357

18. Други задължения

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Гаранции	904	930
Разчети по застраховане	609	1,065
Задължения по проекти, финансирани от ЕК	519	648
Удръжки по заплати на персонала	90	95
Други	198	348
	2,320	3,086

19. Приходи от предоставени услуги

Всички приходи от предоставени услуги от Предприятието, които се признават с течение на времето на територията на страната:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Приходи от пътни такси за прелитане в обслужваното въздушно пространство на Република България	236,144	194,545
Приходи от такси за използване на радионавигационни средства и полетно обслужване в зоната на летищата	18,340	21,898
	254,484	216,443

20. Други приходи

Другите приходи на Предприятието включват:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Приходи от финансираня	972	672
Консултантски и технически услуги	366	364
Неустойки по договори	67	9
Наеми от ведомствени жилища	51	32
Провеждане на тестове по авиационен английски език и обучение	14	271
Други	188	229
	1,658	1,577

Приходите от финансираня в размер на 972 хил. лв. (2018 г.: 672 хил. лв.) са признати във връзка с изпълнението на проекти, финансирани от Европейската комисия (ЕК), за които са били извършени текущи, оперативни разходи, впоследствие възстановени от финансиращия орган.

Проектите по програма CEF са както следва:

- tCAT (tCAT implementation in Sofia ACC),
- SOC (Creating Local Security Operation Center),

- NewPENS (NewPens Stakeholders contribution for the procurement and deployment of NewPens);
- SWIM Common PKI
- SWIM Governance
- DLS Implementation Project
- DLS Target solution assessment

Проектите по програма Хоризонт 2020 са както следва:

- PJ03a SUMO (Integrated Surface Management – SUMO),
- PJ03b SAFE (Airport Safety Nets),
- PJ10 PROSA (Controller Tools and Team Organisation for the Provision of Separation in Air Traffic Management — PROSA)
- PJ06 ToBeFREE
- PJ18 4DTM (4D Trajectory Management)
- PJ16 CWP HMI
- GRADE (GNSS Solutions for Increased GA and Rotorcraft Airport Accessibility Demonstration)

21. Разходи за материали

Разходите за материали включват:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Ел. енергия	(2,005)	(1,912)
Резервни части	(704)	(583)
Топлоенергия	(526)	(477)
Консумативи	(412)	(433)
Малоценни и малотрайни предмети	(284)	(263)
Гориво и смазочни материали	(186)	(170)
Вода	(72)	(62)
Работно облекло и предпазни средства	(36)	(100)
Канцеларски материали	(42)	(66)
Други материали	(233)	(236)
	(4,500)	(4,302)

22. Разходи за външни услуги

Разходите за външни услуги включват:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Членство в Евроконтрол и административни такси	(9,486)	(8,730)
Разходи по надзор на навигационно обслужване (ННО) за изпълнение на функциите по чл. 16в от ЗГВ	(3,201)	(2,356)
Поддръжка на оборудване	(2,235)	(2,419)
Специализирани проучвания, симулации, консултантски услуги и одити	(1,465)	(1,068)
Поддръжка на сграден фонд	(1,306)	(682)
Разходи за застраховки	(1,219)	(907)
Охрана	(1,159)	(874)
Комплексно обслужване на УВБ	(1,142)	(1,261)
Повишаване на квалификацията	(864)	(1,420)
Разходи за комуникация	(736)	(446)

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Обслужване на сграден фонд и околни пространства	(623)	(633)
Облитане на ОРСТС	(533)	(576)
Разходи за търсене и спасяване при авиационни произшествия	(450)	(654)
Лицензни такси	(424)	(247)
Реклама	(361)	(282)
Наем	(229)	(202)
Такса двустранно споразумение с Евроконтрол	(117)	(117)
Транспорт	(67)	(46)
Пощенски и куриерски услуги	(29)	(30)
Абонамент за периодични издания	(25)	(35)
Други разходи (бривети, такси, измервания и др.)	(690)	(439)
	(26,361)	(23,424)

Предприятието наема помещения, съоръжения и оборудване. Предприятието е избрало да не признава задължение по лизингови договори, ако те са краткосрочни (лизинги с очакван срок от 12 месеца или по-малко) или ако те са за наем на активи с ниска стойност. Плащания направени по тези лизингови договори се признават като разход по линейния метод. В допълнение, някои променливи лизингови плащания не могат да бъдат признавани като лизингови пасиви и се признават като разход в момента на възникването им.

Разходите за 2019 г., свързани с плащания, които не са включени в оценката на задълженията по лизингови договори, представляват краткосрочни лизингови договори в размер на 229 хил. лв.

Сублизингови плащания или условни плащания по наеми не са извършени или получени. Приход от сублизинг не се очаква да бъде реализиран, тъй като всички активи, ползвани по договори за наем, се използват само от Предприятието.

Начислената през 2019 г. сума за независим финансов одит е в размер на 23 хил. лв.

23. Други разходи, нетно

Другите разходи на Предприятието включват:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Разходи за провизия за конструктивни задължения към авиопревозвачи	(11,212)	(12,813)
Разходи за данъци	(2,435)	(2,334)
Командировки в страната и чужбина	(2,144)	(2,294)
Обезценка на вземания	(1,772)	(1,187)
Разходи за провизия за Национален план за търсене и спасяване при бедствия и аварии	(1,493)	(1,294)
Дарения	(362)	(339)
Разходи за провизия национален надзорен орган (ИНО)	(223)	(57)
Балансова стойност на отписани нетекущи активи	(44)	(3)
Други	-	(35)
Възстановена провизия за конструктивни задължения към авиопревозвачи	2,861	39,888
Възстановена обезценка на вземания	887	721
	(15,937)	20,253

Детайлно описание на разходите и възстановените суми за провизия за конструктивни задължения е представено в Пояснение 14.

24. Финансови приходи и разходи

Финансовите разходи за представените отчетни периоди могат да бъдат анализирани, както следва:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Разходи за лихви по изплащане на задължения за обезщетения при пенсиониране	(103)	(194)
Разходи за лихви по предоставени депозити	(45)	(53)
Загуба от промяна във валутните курсове за вземания и задължения	(11)	(22)
Други финансови разходи (банкови такси)	(34)	(40)
Финансови разходи	(193)	(309)

Финансовите приходи за представените отчетни периоди могат да бъдат анализирани, както следва:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Приходи от лихви по закъснели плащания от клиенти	236	119
Приходи от лихви по текущи банкови сметки	51	3
Финансови приходи	287	122

25. Разходи за данъци върху дохода

Очакваните разходи за данъци, базирани на приложимата данъчна ставка в размер на 10% (2018 г.: 10%), и действително признатите данъчни разходи в печалбата или загубата могат да бъдат равнени, както следва:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Печалба преди данъчно облагане	20,289	34,457
Данъчна ставка	10%	10%
Очакван разход за данък	(2,029)	(3,446)
Данъчен ефект от:		
Корекции за приходи, освободени от данъчно облагане	4,931	8,403
Корекции за разходи, непризнати за данъчни цели	(5,387)	(5,046)
Текущ разход за данък	(2,485)	(89)
Отсрочени данъчни разходи	448	(3,484)
Възникване на временни разлики	2,135	2,026
Обратно проявление на временни разлики	(1,687)	(5,510)
Разходи за данъци върху дохода	(2,037)	(3,573)
Отсрочени данъчни приходи, признати директно в другия всеобхватен доход	(86)	14

26. Сделки със свързани лица

Свързаните лица на Предприятието включват сделки с предприятия с над 50% държавно участие в системата на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и ключов управленски персонал. Сделките със свързани лица не са извършвани при специални условия и не са предоставяни или получавани никакви гаранции.

26.1. Сделки с други свързани лица под общ контрол

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Получени услуги		
Авиоотряд 28	532	576
Летище Г.Оряховица ЕАД	36	39
Летище София ЕАД	28	49
Български пощи ЕАД	27	33
ГД ГВА	18	2
Летище Пловдив ЕАД	7	5
Предоставени услуги		
Летище София ЕАД	343	374
Летище Пловдив ЕАД	49	50
Летище Г.Оряховица ЕАД	14	25

26.2. Сделки с ключов управленски персонал

Възнагражденията на ключовия управленски персонал имат краткосрочен характер и за 2019 г. са в общ размер 808 хил. лв., който включва разходи за възнаграждения и разходи за социални осигуровки.

27. Разчети със свързани лица в края на годината

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Текущи вземания от:		
Летище София ЕАД	46	33
Летище Пловдив ЕАД	8	8
Летище Горна Оряховица ЕАД	2	2
Общо вземания от свързани лица	56	43
Текущи задължения към:		
Авиоотряд 28	82	52
Летище Г.Оряховица ЕАД	5	7
Летище София ЕАД	5	3
Български пощи ЕАД	1	4
Летище Пловдив ЕАД	1	-
Общо задължения към свързани лица	94	66

Вземанията от предприятията под общ контрол на МТСИТ са свързани с услуги по за облитане, префактурирани консумативи и други подобни.
 Задълженията към свързани лица са във връзка с получени куриерски и пощенски услуги, краткосрочни наеми и други подобни обичайни за ежедневната дейност на ДП РВД.

28. Безналични сделки

През текущия отчетен период Предприятието не е сключило инвестиционни или финансови сделки, при които не са използвани пари или парични еквиваленти.

29. Условни активи и условни пасиви

Условните активи на Предприятието представляват банкови гаранции за изпълнение на договори, гаранционна поддръжка и свързани с тях аванси на стойност 26,117 хил. лв. От тях по-значимите са по договори за доставка и инсталация на радиолокационни комплекси (4,582 хил. лв.); за разработване и внедряване на многофункционална информационна система за планиране на ресурсите и управление на процесите (3,062 хил. лв.); за доставка на софтуер за модернизиране на система SATCAS (2,278 хил. лв.).

Във връзка с конструктивните си задължения, породени от членството на България в Европейския съюз и в международната организация Евроконтрол и прилагането на принципите и споразуменията, валидни за всички страни-членки, ръководството на ДП РВД е установило, че биха могли да възникнат вземания/задължения към авиопревозвачите като резултат от прилагане на механизма за установени разходи и схемата за споделяне на риска. Възможно е да се наложат корекции в разчетите с авиопревозвачите след края на втория референтен период.

През годината са предявени различни правни искове от и към Предприятието. Ръководството на Предприятието счита, че отправените искове са несъществени или неоснователни и вероятността те да доведат до разходи за Предприятието при уреждането им е незначителна. Тази преценка на ръководството е подкрепена от информация, предоставена от отдел Правен на Предприятието.

30. Категории финансови активи и пасиви

Балансовите стойности на финансовите активи и пасиви на Предприятието могат да бъдат представени в следните категории:

Финансови активи	Пояснение	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Дългови инструменти по амортизирана стойност			
Краткосрочни търговски и други финансови вземания	9,10,27	42,462	46,614
Пари и парични еквиваленти	11	166,479	156,303
		<u>208,941</u>	<u>202,917</u>

Финансови пасиви	Пояснение	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Финансови пасиви, отчитани по амортизирана стойност			
Търговски и други задължения	16,18,27	7,177	8,946
		<u>7,177</u>	<u>8,946</u>

31. Рискове, свързани с финансовите инструменти

Цели и политика на ръководството по отношение управление на риска

Видовете финансови рискове, на които е изложено Предприятието, са пазарен риск, кредитен риск и ликвиден риск.

Управлението на риска на Предприятието се осъществява от неговите органи на управление. Приоритет при управлението на риска е да се осигури финансовата стабилност на Предприятието.

31.1. Анализ на пазарния риск

Дейността на Предприятието се осъществява при условията на Валутен борд при който курсът на българския лев е фиксиран на 1.95583 лв. за 1 евро и не се променя в зависимост от състоянието на валутните пазари и лихвените проценти.

По-голямата част от сделките се осъществяват в евро и български лева. Предприятието е изложено на незначителен валутен риск, породен от наличности и транзакции, деноминирани в щатски долари, британски лири и швейцарски франкове. Предприятието няма заеми в чужда валута и не притежава инвестиции в облигации, деноминирани в чужда валута.

Финансовите активи и пасиви, които са деноминирани в чуждестранна валута и са преизчислени в български лева към края на отчетния период, са представени, както следва:

	Издаване на краткосрочен риск			
	Щатски долари '000	Британски лири '000	Швейцарски франкове '000	Канадски Долари '000
31 декември 2019 г.				
Финансови активи	6	3	2	
Финансови пасиви	-	13	-	4
Общо издаване на риск	6	16	2	4
31 декември 2018 г.				
Финансови активи	3	13	7	
Финансови пасиви	-	39	-	
Общо издаване на риск	3	52	7	

31.1.1. Лихвен риск

Предприятието не е изложено на лихвен риск, тъй като няма заеми и не ползва привлечен капитал, за да финансира дейността си.

31.1.2. Ценови риск

Таксите за аеронавигационно обслужване на въздушното движение се събират по реда и в размери, определени съгласно разпоредбите на Многостранното споразумение за пътните такси от 12.02.1981 г., Международната Конвенция на Евроконтрол за сътрудничество по безопасност на въздухоплаването и свързаните с тях документи на Евроконтрол и Наредбата за таксите за използване на летищата за обществено ползване и за аеронавигационно обслужване в Република България. Цената на услугата (таксовата единица) е разходноориентирана. Таксовите единици за АНО се формират на базата прогноза на разходите и прогноза за равнището на обслужените единици.

Съобразно Регламенти (ЕС) 390/2013 и 391/2013⁴ се прилага схема за ефективност и метод на установените разходи (determined cost) по отношение таксите за АНО при прелитане. По

⁴ От началото на 2020 г. тези регламенти се заменят от общ регламент за схема за ефективност и таксува 2019/317, който запазва концептуалната рамка, но въвежда определени изменения и допълнения. От началото на 2020 г. схемата за ефективност няма да се прилага за обслужването в зоните и районите на

отношение на зоните и районите на летищата регулацията по тези регламенти е задължителна и се прилагат само по отношение на летище София, като най-голямо в Република България. То е отделено в самостоятелна зона за таксуване. За останалите летища, на които ДП РВД предоставя обслужване, схемата за ефективност не е задължителна, тъй като броят движения на въздухоплавателни средства за всяко от тях не превишава количествените критерии установени в двата регламента. За целите на планирането и отчитането са определени референтни периоди. За всеки референтен период се изготвя план за ефективност (ПЕ), в който са дефинирани установените разходи за всяка година от този РР. Първият РР е тригодишен (2012 - 2014 г.), а следващите са петгодишни.

31.2. Анализ на кредитния риск

Кредитният риск представлява рискът даден контрагент да не заплати задължението си. Предприятието е изложено на този риск във връзка с възникване на вземания от клиенти и депозирание на средства. Излагането на Предприятието на кредитен риск е ограничено до размера на балансовата стойност на финансовите активи, признати в края на отчетния период, както е посочено по-долу:

	2019 ‘000 лв.	2018 ‘000 лв.
Групи финансови активи – балансови стойности:		
Пари и парични еквиваленти	166,479	156,303
Търговски и други вземания	42,462	46,614
Балансова стойност	208,941	202,917

Предприятието редовно следи за неизпълнението на задълженията на своите клиенти и други контрагенти и използва тази информация за контрол на кредитния риск. Предприема действия за намаляване на кредитния риск, посредством установени правила и процедури за събиране на дължимите и неплатени такси за аеронавигационно обслужване. Степента на събираемост на вземанията от предоставяне на АНО надхвърля 99%. Водеща роля при събиране на вземанията и при иницирането на комплекса от мерки за това има Евроконтрол съгласно действащите споразумения с тази организация.

Предприятието не е предоставяло финансовите си активи като обезпечение по други сделки.

Към датата на финансовия отчет няма необезпечени търговски вземания с изтекъл срок на плащане. Кредитният риск относно пари и парични еквиваленти се счита за несъществен, тъй като контрагентите са банки с добра репутация.

Част от паричните средства, на Предприятието, са в Българска Народна Банка и те са предоставени при условията на Наредба, издадена от министъра на транспорта и съобщенията и министъра на финансите.

31.3. Анализ на ликвидния риск

При оценяването и управлението на ликвидния риск Предприятието отчита очакваните парични потоци от финансови инструменти, по-специално наличните парични средства и търговски вземания. Наличните парични ресурси и търговски вземания са в размер, обезпечаващ изходящия паричен поток.

Със Закона за гражданското въздухоплаване е регламентирано, че срещу имуществото на Предприятието не може да се насочва принудително изпълнение, нито да се открива производство по несъстоятелност.

За гарантиране на платежоспособността на ДП РВД се установява паричен резерв в размер на 11 млн. евро, който е регламентиран с Наредба №140 на Министерството на транспорта и

летищата, доколкото нито едно летище не попада в обхвата на регламента, съгласно задължителните критерии.

съобщенията и Министерство на финансите от 04.12. 2001 г. за установяване режима, реда и условията за поддържане и разходване на паричния резерв на ДП РВД. Паричният резерв е в БНБ, при съответните общи условия на банката.

32. Политика и процедури за управление на капитала на ДП РВД

Целите на Предприятието във връзка с управление на капитала са да осигури способността на Предприятието да продължи да съществува като действащо предприятие.

Политиката на Предприятието е да се финансира чрез собствени средства.

33. Събития след края на отчетния период

Не са възникнали коригиращи събития или значителни некоригиращи събития между датата на финансовия отчет и датата на предоставянето му за одобрение от Управителния съвет, които да имат съществен ефект върху финансовия отчет за 2019 г. с изключение на следните:

В началото на 2020 г. поради разпространението на нов коронавирус (Covid-19) в световен мащаб се появиха затруднения в бизнеса и икономическата дейност на редица предприятия и цели икономически отрасли, като по официални данни към момента една от най-засегнатите индустрии е авиационната. Разпределението на влиянието на това събитие по отношение на въздушния трафик в световен и европейски план е много различно, като на този етап обслужваното въздушно пространство от ДП РВД е сред по-слабо засегнатите. Поради развиващия се характер на ситуацията, в т.ч. наличие на резултати за овладяване на кризата сред първоначално най-засегнатите страни, като Китай, ръководството на Предприятието счита, че на този етап не може да се оцени надеждно влиянието на този проблем върху бъдещото финансово състояние и резултатите от дейността му. Може да се очаква известен негативен ефект поради динамичния характер на предприеманите ограничителни действия от редица държави, но ръководството е в състояние да предприеме необходимите мерки за намаляване на отрицателното влияние върху дейността на Предприятието и пълно запазване на неговите способности и потенциал за бъдещото му развитие.

Определен е размерът на осреднената базова таксова единица за аеронавигационно обслужване за прелитане в размер на 28.73 евро за 2020 г. (2019 г.: 31.42 евро).

34. Оторизиране на финансовия отчет

Финансовият отчет към 31 декември 2019 г. (включително сравнителната информация) е оторизиран за издаване от Генералния директор на 02.03.2020 г. Одитираният финансов отчет на Предприятието ще бъде предоставен за приемане от Управителния съвет.

**Заличена
информация
на основание
чл. 2, ал. 2, т. 5
от ЗЗЛД**